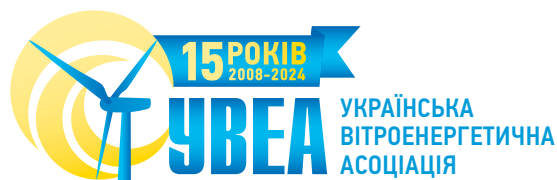

ВІТРОЕНЕРГЕТИЧНИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ 2023

ОГЛЯД РИНКУ

ФРЕНДЛІ Індустріальний
парк
ВІНДТЕХНОЛОДЖІ

ФРЕНДЛІ ВІНД ТЕХНОЛОДЖІ -

наша енергонезалежність у дії

ВИРОБНИЦТВО ТА МОНТАЖ ВІТРЯНИХ ТУРБІН

www.friendlytechnology.com.ua

ВІТРОЕНЕРГЕТИЧНИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ 2023

ОГЛЯД РИНКУ

Огляд підготовлений громадською спілкою «Українська вітроенергетична асоціація» (УВЕА) у співпраці з юридичною фірмою INTEGRITES.

АВТОРИ:

Андрій Конеченков, голова Правління УВЕА,
директор ТОВ «Українське вітроенергетичне агентство-К»
Галина Шмідт, членкиня Правління УВЕА, директорка міжнародного
департаменту ТОВ «Українське вітроенергетичне агентство-К»
Катерина Книш, директорка аналітичного департаменту,
ТОВ «Українське вітроенергетичне агентство-К»
Олександр Подпругін, заступник голови Правління УВЕА,
регіональний менеджер Notus Energy
Іван Бондарчук, член Правління УВЕА, радник, керівник практики енергетики
та природних ресурсів LCF Law Group
Наталія Гутаревич, старша юристка Sayenko Kharenko, членкиня Комітету
з правових питань УВЕА
Марія Костицька, партнерка та голова арбітражної практики паризького
офісу Winston & Strawn LLP

АВТОРИ РОЗДІЛУ «ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ В СФЕРІ ВІТРОЕНЕРГЕТИКИ»:

Д-р Олексій Фелів LL.M, керуючий партнер, INTEGRITES
Сергій Даців, старший юрист, INTEGRITES
Катерина Лясковець, помічник юриста, INTEGRITES

Автори Огляду висловлюють подяку за участь в підготовці цього Огляду:
Міністерству енергетики України, Державному агентству з енергоефективності
та енергозбереження України, Національній комісії, що здійснює державне
регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, ДП «Гарантований
покупець», членам Комітету з правових питань ГС «Українська вітроенергетична
асоціація» та ТОВ «Українське вітроенергетичне агентство-К».

В Огляді використані світлини, люб'язно надані
ТОВ «УК «Вітряні парки України», ТОВ «Елементум Енерджі»,
ТОВ «ДТЕК ВДЕ», ТОВ «Еко Оптіма»,
ТОВ «Українське вітроенергетичне агентство-К».

Громадська спілка «УКРАЇНЬСЬКА ВІТРО-ЕНЕРГЕТИЧНА АСОЦІАЦІЯ» (УВЕА) – найбільша професійна асоціація в галузі відновлюваної енергетики України. Це неприбуткова організація, яка є головною платформою комунікації та співробітництва для широкомасштабного впровадження вітроенергетичних технологій в країні та подальшого просування «зеленої» трансформації всієї енергетичної системи України та її післявоєнного відновлення на основі чистих джерел енергії та сталого розвитку. УВЕА була створена у 2008 році з метою захисту інтересів та підтримки діяльності усіх гравців вітроенергетичного сектору як на національному, так і на міжнародному рівні. Станом на кінець 2023 року асоціація об'єднує 82 компанії з 14 країн світу, серед яких: 100% виробників електроенергії з енергії вітру, інвестори, розробники вітроенергетичних проєктів, виробники і постачальники вітроенергетичного обладнання, енергетичні та будівельні компанії, а також проєктанти, екологи, юристи. УВЕА тісно співп-

рацює з різними національними, регіональними та місцевими органами влади, а також з такими міжнародними організаціями як Міжнародне енергетичне агентство, Міжнародне агентство з відновлюваних джерел енергії, BloombergNEF, Wood Mackenzie та REN21. УВЕА є членом WindEurope та World Wind Energy Association. З 2020 року УВЕА відкрила новий напрямок діяльності і розпочала досліджувати перспективи розвитку офшорної вітроенергетики в Чорному морі. Асоціація стала співзасновником Чорноморської офшорної вітроенергетичної федерації (*Black Sea Offshore Wind Energy Federation, BASOFWED*). Високу професійність асоціації підтверджують неодноразово отримані відзнаки та нагороди. Зокрема, в 2017 році УВЕА отримала Почесну нагороду «Вибір України 2017», а в 2019 році – почесну нагороду «Вибір країни 2019». У 2023 році асоціація отримала відзнаку «Зелене Серце» в рамках проєкту «Екотрансформація України».

З початку повномасштабного вторгнення рф в Україну у лютому 2022 року, УВЕА також займається волонтерською діяльністю, в тому числі за допомогою спеціально створеної онлайн-платформи #Renewables4Ukraine.

INTEGRITES – це юридична фірма повного циклу з 19-річним досвідом та з офісами в Україні та Казахстані, а також представництвами в Німеччині та Великобританії. Фірму рекомендують для трансграничної роботи – супроводу інвестиційних угод, складних транзакцій, комплексного вирішення спорів, і для проєктів, що вимагають глибоких галузевих знань.

Climate Change Task Force у складі фірми комплексно супроводжує клієнтів, чий проєкти спрямовані на сталий розвиток бізнесу та країни в контексті енергетичного переходу та «зелених» технологій. INTEGRITES – фіналіст Financial Times Innovative Lawyers Awards Europe 2021 у категорії Sustainability & ESG – Leadership for Climate Change Task Force. Практика енергетики фірми визнана Tier 1 в авторитетному юридичному рейтингу The Legal 500. Портфоліо проєктів у вітро- та сонячній генерації – 3+ ГВт та 3 млрд євро залучених інвестицій. Портфоліо фірми – це понад 1600+ клієнтів, серед яких компанії зі списку Fortune 500 та міжнародні фінансові організації.

Експертиза INTEGRITES у галузі ВДЕ включає:

- Розвиток проєктів greenfield (*вітер, сонце, біомаса та біогаз*)
- Земельні питання
- Підключення до електромережі, включно з переговорами щодо укладення угод з операторами мережі
- Отримання дозволів на будівництво, висновків екологічної експертизи тощо

- Фінансування проєктів, включно з синдикованими кредитами, зеленими облігаціями, структурованим капіталом
- Договори на будівництво, зокрема, ЕРС за стандартами FIDIC
- Введення в експлуатацію готових генеруючих установок та частин високої напруги
- Ліцензія на виробництво та надання пільгового тарифу
- Корпоративні РРА та торгівля електроенергією (*ринок на добу наперед, спотовий ринок, ринок балансування та допоміжних послуг*)
- Податкове та митне структурування, застосування державних стимулів
- Структурування захисту інвестицій, включно з ризиками, пов'язаними із зеленим тарифом
- Інвестиційний арбітраж у спорах щодо ВДЕ

Контакти INTEGRITES:

вул. Добровольчих батальйонів, 1
Київ, 01015

Тел.: +380 44 391 38 53

Email: info@integrites.com

www.integrites.com

<https://www.linkedin.com/company/integrites1>

<https://www.facebook.com/Integrites>

ЗМІСТ

I. ВІЙНА ПРОТИ УКРАЇНИ ПРОДОВЖУЄ СПРИЯТИ ПРИСКОРЕННЮ ГЛОБАЛЬНОГО ПЕРЕХОДУ НА ЧИСТУ ЕНЕРГІЮ	6
1.1. Сонячна та вітрова енергетики лідирують за темпами щорічного приросту нових потужностей у світі	10
1.1.1. Вітроенергетичний сектор ЄС повертається до прибутку	12
1.2. Подальший перехід до чистої енергії у світі та ЄС	14
II. ЕНЕРГЕТИКА УКРАЇНИ: ДРУГИЙ РІК ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РФ	16
2.1. Стан енергетики України в умовах війни та перспектива її «зеленої» трансформації	17
2.1.1. Синхронізація з ENTSO-E: транскордонна торгівля у 2023 році	20
2.1.2. Закон України №3220-IX про відновлення та «зелену» трансформацію енергетичної системи України	26
2.1.3. Енергетична стратегія України на період до 2050 року	29
2.2. Сектор вітрової енергетики: сучасний стан та перспективи розвитку	33
2.2.1. Головні минулорічні тенденції ринку та реалізовані проєкти	33
2.2.2. Вихід вітроенергетичних компаній на вільний ринок електроенергії	39
2.2.3. Перспективи подальшого розвитку вітрової енергетики	46
III. ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ В СФЕРІ ВІТРОЕНЕРГЕТИКИ	53
3.1. Ключові законодавчі зміни 2023 року	54
3.2. Очікувані зміни нормативно-правового поля у секторі вітроенергетики у 2024 році	65
IV. РІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УВЕА	69
4.1. Ключові досягнення	70
4.2. Розрахунки з виробниками електроенергії з ВДЕ	71
4.3. Заходи міжнародного рівня	72
4.4. Вебінари 2023 року	76
4.5. Розширення партнерства	78
4.6. Волонтерська діяльність	80
ДОДАТОК. СКОРОЧЕННЯ ТА АБРЕВІАТУРИ	81

ЗВЕРНЕННЯ ГОЛОВИ ПРАВЛІННЯ УВЕА

Вже два роки поспіль сектор вітрової енергетики України не просто функціонує, а й намагається розвиватись в умовах повномасштабної війни РФ проти України та постійних ворожих дронів і ракетних атак. Буквально незадовго до дати випуску цього Огляду, ми дізнались про знищення ще однієї вітрової турбіни на ВЕС в Одеській області через попадання в неї російського безпілотної. Таким чином, станом на початок 2024 року росія вже пошкодила чи знищила 11 українських вітрових турбін, а 71% вітрової генерації все ще залишається на тимчасово окупованих територіях і не постачає чисту електроенергію до об'єднаної енергосистеми України. В той же час, вітроенергетичний сектор України не зупиняється на досягнутому, а галузеві компанії продовжують будувати плани із нарощення власних портфельів вітрових проєктів.

У 2023 році до загальної енергетичної мережі було додано 146,3 МВт нових вітроенергетичних потужностей, включно з I чергою Тилігульської ВЕС компанії ДТЕК ВДЕ, яка має стати однією з найбільших наземних ВЕС у Східній Європі загальною потужністю 500 МВт. Також, хоча привітати із введенням в експлуатацію II черги Дністровської ВЕС компанію Elementum Energy та Сколівської ВЕС компанію Еко Оптіма. Завдяки сміливості і наполегливості українських компаній, загальна встановлена потужність вітрової

енергетики України на кінець 2023 року досягла 1 900,8 МВт (включно з усіма ВЕС на тимчасово окупованих територіях, окрім АР Крим) або 27,1% у загальному електроенергетичному балансі сектору ВДЕ. Особливим минулий рік став ще й через початок роботи індустріального парку «Френдлі Віндтехнолоджі», що входить до портфелю проєктів групи компаній Вітряні парки України. Окрім того, що даний проєкт створить нові робочі місця в Україні і стане осередком національного машинобудування, на базі індустріального парку ще й планується запуск виробництва перших лопатей з маркуванням «Made in Ukraine».

Згадуючи про минулорічні успіхи компаній-членів УВЕА, варто також відзначити, що 2023 рік увійде в історію національної вітроенергетики, як рік, коли безпосередній монтаж віротурбін здійснювався українськими компаніями за віддаленої участі західних підрядників та виробників ВЕУ, зокрема у вигляді онлайн-консультацій або віртуальних інструкцій, оскільки більшість з них не може вести діяльність в Україні, поки триває воєнний стан. Загалом, останні два роки створили прецедент для міжнародної вітроенергетичної спільноти, продемонструвавши як вітрова енергетика може працювати в час повномасштабних воєнних дій і наскільки, навіть невелика встановлена вітроенергетична потужність здатна приносити користь усій системі та заміщувати в певних регіонах виведену з ладу генерацію на викопному паливі.

І хоча регуляторні умови на вітроенергетичному ринку все ще залишаються недосконалими, а виробники електроенергії з ВДЕ все ще чекають погашення заборгованості за поставлену електроенергію, минулого року державою все ж було прийнято низку позитивних для подальшого розвитку галузі регуляторних документів, а саме:

- Закон України № 3220-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення та «зеленої» трансформації енергетичної системи України», який стимулював виробників електроенергії з енергії вітру вести самостійну торговельну діяльність на вільному ринку та надав можливість виробникам з ВДЕ переходити на такі нові механізми підтримки як ринкова премія та контракти на різницю.
- Енергетична стратегія України до 2050 року, що передбачає доведення національної потужності з вітрової енергетики до 10 ГВт до 2032 року.

Хочеться окремо відзначити також роботу Міністерства енергетики України та НЕК «Укр-енерго», яка дозволила минулого року закінчити процес синхронізації української енергосистеми з системою континентальної Європи ENTSO-E та збільшити імпорتنу потужність України майже втричі, до 1,7 ГВт, що критично важливо для гарантування стабільного енергопостачання населенню в час війни.

Не менш важливим для декарбонізації і реалізації енергоефективних проєктів став також запуск національного Фонду з декарбонізації Державним агентством з енергоефективності та енергозбереження України.

Подальше розгортання вітроенергетичних технологій в країні вже неможливо зупинити, навіть незважаючи на те, що наразі все ж складно робити чіткі прогнози щодо його подальшого розвитку. Ми демонструємо це в розробленій нами минулого року Концепції розвитку вітрової енергетики до 2030 року. Потенціал вітрової енергії в Україні, як наземної, так і офшорної, залишається достатньо великим для того, щоб реалізовувати тут найамбітніші проєкти, в тому числі, і в рамках виробництва «зеленого» водню.

Окрім того, інтеграція України в ЄС зробить реалізацію таких проєктів ще більш доступнішою, а український ринок – ще більш відкритішим.

Український вітроенергетичний бізнес вже готовий діяти заради досягнення європейських амбітних цілей з вітрової енергії, саме тому УВЕА підтримала минулого року Європейську вітроенергетичну хартію, ініційовану нашим партнером WindEurope.

Наостанок, я хочу подякувати кожному за співпрацю минулого року: як компаніям, які роблять вибір на користь УВЕА вже протягом 15 років, так і тим, хто доєднався до нашої «вітроенергетичної сім'ї» лише у 2023 році. Я дякую всім нашим постійним партнерам та вітаю нових: німецькі провідні асоціації з ВДЕ (*BEE, BWE, BSW ma FvB*), міжнародну консалтингову групу COWI, асоціацію RenewableUK, проєкт ReBuild Ukraine Powered by Energy. Я також хочу висловити подяку Всесвітній вітроенергетичній асоціації, Global 100% RE та фінській організації EKOenergy ecolabel за їх гуманітарну допомогу Україні в цей непростий для держави час.

Україна стоїть, бо за Україну стоїте Ви!

Слава Україні! Героям Слава!

Андрій Конеченков
Голова Правління УВЕА

**ВІЙНА ПРОТИ УКРАЇНИ
ПРОДОВЖУЄ СПРИЯТИ
ПРИСКОРЕННЮ
ГЛОБАЛЬНОГО ПЕРЕХОДУ
НА ЧИСТУ ЕНЕРГІЮ**

Незважаючи на триваючу широкомасштабну війну РФ проти України, що спричинила збої в логістичних ланцюгах постачання, а відповідно й зростання цін на енергоресурси, високі відсоткові ставки та здорожчання вартості корисних копалин, питання глобальної енергетичної безпеки та скорочення імпортозалежності в секторі традиційної енергетики було виведене на новий щабель важливості у 2023 році.

Так, наприклад, відповідно до Огляду сектору енергетики 2023¹ від BP Plc (колишня *British petroleum*), хоча війна проти України призвела до сповільнення світової економічної активності приблизно на 2,7% до 2025 року та 3% до 2035 року, майбутнє глобальної енергетики буде продиктоване такими чотирма трендами як: зниження ролі вуглеводнів, швидке зростання відновлюваної енергетики, збільшення рівня електрифікації та використання низьковуглецевого водню. Частка використання викопного палива в глобальному енергоміксі стрімко скорочується до 2050 року згідно з усіма трьома сценаріями потенційного розвитку енергетики від BP Plc: з теперішніх 80% до 55% за сценарієм «New Momentum» або ведення бізнесу як зазвичай; з теперішніх 80% до 28% за сценарієм «Accelerated» та з теперішніх 80% до 19% за сценарієм «Net-Zero». В той же час, частка ВДЕ, таких як вітер та сонце, зростає з теперішніх 12% до 35% за сценарієм «New Momentum» або до близько 60% за двома іншими сценаріями. Пік використання викопного палива, за даними компанії, настане вже у 2030 році, при цьому, викиди CO₂ сягнули свого піку вже у 2020 році і до 2050 року будуть на 30% нижчими, ніж у 2019 році.

В продовження прогнозу від BP Plc, міжнародна сертифікаційна та класифікаційна організація DNV переконана, що для того щоб перейти від сьогоденного глобального енергетичного міксу, який на 80% базується на викопному паливі та на 20% на відновлюваній енергетиці, до співвідношення 48% : 52% відповідно, світу необхідно буде 27 років. За даними організації, вітрова та сонячна енергетика зростуть у 10 та 17 разів, відповідно, між 2022 та 2050 роками.

Прогноз BP Plc може вважатись виправданим також з огляду на останні заяви та зобов'язання прийняті у світі. Обійнявши посаду президента Світового Банку в 2023 році, Аджай Банга відразу публічно поставив під сумнів величезні суми грошей,

які уряди витрачають на субсидування викопного палива². Виступаючи на щорічній зустрічі банку в Марокко, пан Банга заявив, що 1,25 трлн дол. США, які щороку спрямовуються на здешевлення викопного палива та сільського господарства, є занадто великими, і банк сприятиме, щоб уряди пріоритезували, натомість, саме заходи зі зміни клімату.

Згодом, під час щорічної зустрічі міністрів з питань енергетики, довкілля та клімату країн-членів G7, було погоджено зобов'язання прискорити відмову від викопного палива і досягти вуглецево-нейтрального національного енергетичного міксу вже до 2035 року та нульових викидів парникових газів не пізніше 2050 року³. І хоча міністри так і не встановили загального чіткого графіку виведення з експлуатації діючих вугільних електростанцій, кожна країна продовжить слідувати своїм національним планам з даного питання.

Основоположні зобов'язання щодо відходу від традиційної енергетики та розвитку ВДЕ були закладені на минулорічній 28-й Конференції ООН з питань зміни клімату або COP28. Ключовим досягненням 2023 року стало укладання угоди з оцінки прогресу, досягнутого країнами-членами ООН у виконанні Паризької угоди під назвою *Global Stock Take*. Ця угода стала першою кліматичною угодою в історії, яка спрямована на усунення основного фактора підвищення температури – викопного палива. І хоча, процес фіналізації документу зіткнувся з колосальним опором з боку нафтовидобувних країн світу, консенсус, до якого все ж дійшли

¹ <https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/energy-economics/energy-outlook/bp-energy-outlook-2023.pdf>

² <https://www.worldbank.org/en/news/speech/2023/10/13/remarks-by-world-bank-group-president-ajay-banga-at-the-2023-annual-meetings-plenary>

³ <https://www.weforum.org/agenda/2023/04/energy-crisis-accelerates-renewable-energy-investment-what-you-need-to-know-about-the-global-energy-transition-this-week/>

МЕА: Ще п'ять років тому, глобальні інвестиції в енергетику становили 2 трлн дол. США, з яких 1 трлн дол. США припадав на чисту енергетику (з 2020 року інвестиції в чисту енергетику зросли на 40%) і 1 трлн дол. США – на викопне паливо. Сьогодні ж різниця між інвестиціями у ці сектори з перевагою на чисті джерела вражає

країни, можна розглядати як перемогу глобальної кліматичної дипломатії. Підписавши дану угоду майже 200 країн-світу погодились здійснювати заходи для:

- відмови від використання викопного палива в енергетиці у справедливий, упорядкований і інклюзивний спосіб з метою досягнення нульового рівня викидів до 2050 року;
- потроєння світового потенціалу відновлюваної енергетики та подвоєння щорічних темпів підвищення рівня енергоефективності до 2030 року. 118 країн домовилися потроїти глобальну потужність відновлюваної енергетики до 2030 року (до понад 11 000 ГВт) і подвоїти щорічні темпи підвищення енергоефективності протягом цього десятиліття за ініціативою ЄС;
- досягнення нульових глобальних викидів метану до 2030 року, які у 80 разів шкідливіші за вуглекислий газ;
- припинення неефективних субсидій на викопні види палива.

Також, під час минулорічного COP28:

- дев'ять нових країн доєдналися до вугільного альянсу Powering Past Coal Alliance;
- низка країн доєдналися до зобов'язання відмовитись від усіх видів палива під назвою Альянс «За межами нафти і газу» (англ. *the Beyond Oil and Gas Alliance*);
- була започаткована ініціатива «Прискорювач переходу від вугілля» (англ. *the Coal Transition Accelerator*), зокрема за участі Європейської Комісії;
- Колумбія стала першим великим експортером нафти, який підписав договір про нерозповсюдження викопного палива;
- 50 компаній, що видобувають викопне паливо, підписали Хартію щодо декарбонізації нафтового та газового секторів;
- низка країн доєдналися до Глобального альянсу з офшорної вітроенергетики;

- Україна разом з 22 країнами, включно з США, Францією, ОАЕ та Сполученим Королівством, ухвалила декларацію про потрібне збільшення частки атомної енергетики та разом з 36 країнами увійшла до новоствореного Кліматичного клубу (англ. *Climate Club*).

Особлива увага під час минулорічного COP28 була приділена також питанню «зеленої» повоєнної відбудови України.

Все ж, незважаючи на доведені факти із підвищення глобальної температури та необхідність скорочення викидів парникових газів, відмова від викопного палива, на думку багатьох світових експертів і профільних міжнародних організацій, залишається геополітичним питанням, пов'язаним із необхідністю забезпечити енергетичну безпеку у світі. Міжнародне енергетичне агентство так само як і BP Plc переконане, що саме повномасштабне вторгнення росії в Україну сприяло буму інвестицій в чисті джерела енергії, які в кінцевому рахунку мають значно перевищити витрати на викопні види палива. У своєму звіті «Світові інвестиції в енергетику у 2023 році»⁴, МЕА спрогнозувало, що інвестиції у сектор чистої енергетики мали досягти 1,7 трлн дол. США у 2023 році⁵, здебільшого завдяки сонячній енергетиці, в той час як інвестиції у вугілля, газ і нафту мали зрости до близько 1 трлн дол. США. Водночас, пік світового попиту на вугілля, за даними МЕА, відбувся вже у 2022 році (в той час як сектори нафти і газу очікують пік у 2030 році), а глобальні викиди CO₂ ще досягнуть свого максимуму у 2025 році, що різниться від бачення BP Plc, викладеного вище.

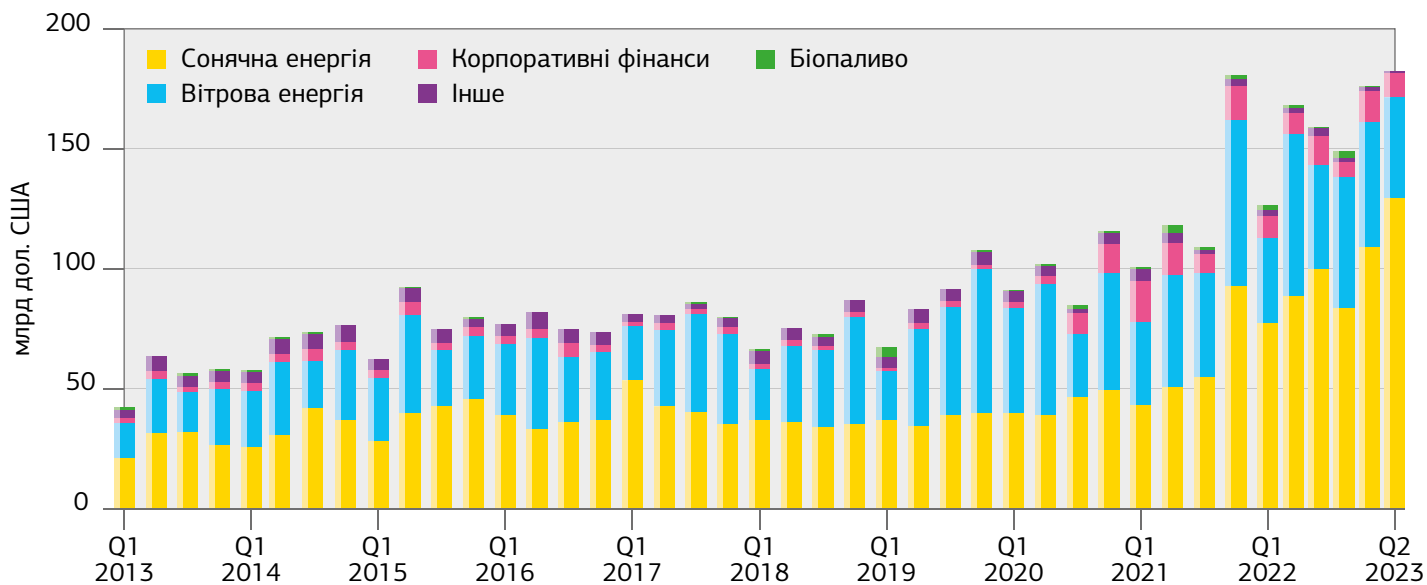
Остаточні інвестиційні показники у глобальний сектор чистих джерел енергії за весь 2023 рік ще не опубліковано станом на час написання даного звіту (січень 2024 року), проте відповідно до даних дослідницької організації BloombergNEF, за перші шість місяців 2023 року, нові інвестиції лише у глобальний сектор ВДЕ злетіли до 358 млрд дол. США⁶, що вже стало рекордним показником порівняно з шестимісячним періодом будь-якого попереднього року (наприклад, даний показник є на 22% вищим за аналогічний показник 2022 року). З загальних 358 млрд дол. США, 335 млрд дол. США припали на сектор сонячної енергетики і 94 млрд дол. США – на вітрову енергетику.

⁴ <https://iea.blob.core.windows.net/assets/8834d3af-af60-4df0-9643-72e2684f7221/WorldEnergyInvestment2023.pdf>

⁵ Згідно зі Звітом МЕА, даний показник стосується таких секторів як: ВДЕ та усі суміжні зелені технології (системи зберігання енергії, водень, технології уловлювання та зберігання вуглецю, тощо), електромобільність і ін.

⁶ <https://about.bnef.com/blog/renewable-energy-investment-hits-record-breaking-358-billion-in-1h-2023/>

Графік 1.1. Глобальні квартальні інвестиції у відновлювану енергетику, 2013-2023

Джерело: BloombergNEF

Переспрямування або «озеленення» інвестицій, а також скорочення частки викопних джерел енергії в глобальному енергомиксі прискорює, відповідно, перехід на чисту енергію. Згідно зі Звітом ВЕФ «Сприяння ефективному енергетичному переходу»⁷, більшість країн світу продемонстрували у 2023 році значний прогрес на шляху до енергетичного переходу, особливо країни, що розвиваються. Середній показник Індексу енергетичного переходу у світі зріс на 10% з 2014 року. На ТОП-10 країн-лідерів енергетичного переходу (Швеція, Данія, Норвегія, Фінляндія, Швейцарія, Ісландія, Франція, Австрія, Нідерланди та Естонія) припадає лише 2% світових викидів CO₂ від спалювання палива і 4% від загального обсягу енергопостачання.

Україна посідає 64 місце зі 120 країн світу за показниками енергетичного переходу і, за даними експертів ВЕФ, готова до цього переходу станом на 2023 рік на 41.5%. Серед 5-ти ключових індикаторів прогресу (енергоємність, інтенсивність викидів CO₂, викиди CO₂ на душу населення, електрифікація та загальна потужність ВДЕ в енергосистемі), найкращий прогрес Україна демонструє у нарощенні потужностей з ВДЕ в енергосистемі, а найгірший – в електрифікації. По всіх інших індикаторах Україна має посередні результати.

⁷ https://www3.weforum.org/docs/WEF_Fostering_Effective_Energy_Transition_2023.pdf

1.1. СОНЯЧНА ТА ВІТРОВА ЕНЕРГЕТИКИ ЛІДИРУЮТЬ ЗА ТЕМПАМИ ЩОРІЧНОГО ПРИРОСТУ НОВИХ ПОТУЖНОСТЕЙ У СВІТІ

За даними Звіту МЕА «Відновлювані джерела енергії 2023. Аналіз і прогноз до 2028 року»⁸, у 2023 році у світі було додано на 50% більше потужностей з ВДЕ ніж у 2022 році, досягнувши майже 510 ГВт, де три чверті приросту були забезпечені сектором сонячної енергетики. Таке зростання пояснюється, в першу чергу, політикою Китаю, який у минулому році ввів в експлуатацію стільки сонячних фотоелектричних панелей, скільки увесь світ за 2022 рік, тоді як вітроенергетична потужність Китаю зросла на 66% порівняно з попереднім роком. Зростання потужностей ВДЕ в Європі, США та Бразилії також досягло свого історичного максимуму в минулому році.

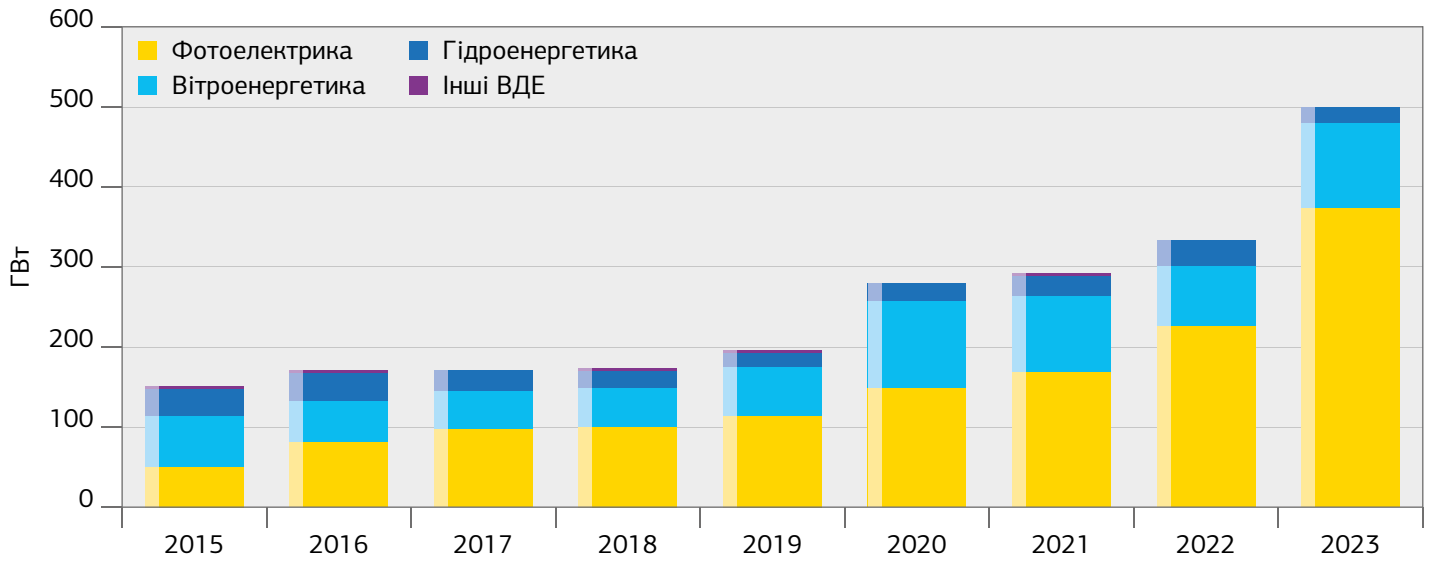
Розвиток вітроенергетики в середньостроковій перспективі залишатиметься тісно пов'язаним з попитом. Виробничі потужності для основних компонентів вітрових турбін (*гондоли, лопаті та башти*) залишилися в основному незмінними у 2023 році, приблизно на рівні 110-125 ГВт на рік, проте до 2050 року мають збільшитись до 120-140 ГВт. Натомість, у 2023 році на новий щабель розвитку вийшов глобальний сектор біопалива. МЕА очікує, що протягом наступних п'яти років 70% світового попиту на біопаливо будуть забезпечувати саме країни, що розвиваються, на чолі з Бразилією та Індією, оскільки пріоритетом на наступні роки буде декарбонізація таких вуглецеємних і важкодоступних секторів економіки як авіа- та судноперевезення.

Загалом, прогнозується, що за існуючої політики та ринкових умов, глобальна потужність ВДЕ має досягти 7 300 ГВт до 2028 року, де 95% зростання буде забезпечено саме сонячною та вітровою енергетикою. Виробництво електроенергії з ВДЕ має сягнути 14 400 ТВт·год до того ж року. Тобто, МЕА очікує збільшення глобальної потужності ВДЕ від поточного рівня щонайбільше у 2,5 рази до 2030 року.

⁸ https://iea.blob.core.windows.net/assets/3f7f2c25-5b6f-4f3c-a1c0-71085bac5383/Renewables_2023.pdf

Графік 1.2. Потужність ВДЕ у світі, 2015-2023

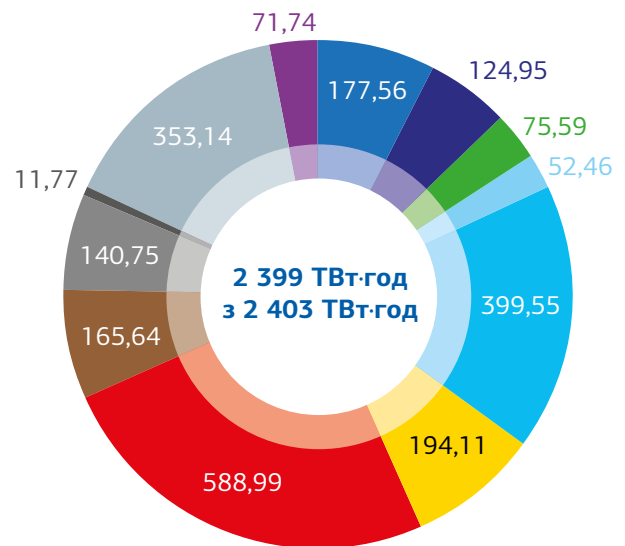
Джерело: MEA

Щодо європейського континенту, то за даними німецького інституту Fraunhofer ISE, у 2023 році з загальних 2 403 ТВт-год, ВДЕ забезпечили 43,6% або 1 044,87 ТВт-год електрогенерації⁹, з яких 16,7% або 399,55 ТВт-год було згенеровано наземними ВЕС, 2,2% або 52,46 ТВт-год – офшорними ВЕС, 8,1% або 194,11 ТВт-год – СЕС, 3,2% або 75,59 ТВт-год – біоЕС та 12,6% або 302,51 ТВт-год – ГЕС та ГАЕС.

Підтверджує дані інституту і WindEurope, яка стверджує, що частка вітрової енергетики у сучасному електроенергетичному балансі ЄС досягла 19%¹⁰. Минулого року в Європі було додано 17 ГВт нових вітроенергетичних потужностей, з яких 14 ГВт припало на нові наземні ВЕС і 3 ГВт – на офшорні ВЕС. Натомість, на відміну від MEA, WindEurope переконана, що для досягнення вітроенергетичних цілей ЄС до 2030 року, він має щороку додавати щонайменше по 30 ГВт нових вітроенергетичних потужностей до 2030 року включно.

Загалом, згідно Ember¹¹, зростання вітрової та сонячної енергетики заощадило ЄС 12 млрд євро на уникненні витрат на газ з часу вторгнення РФ в Україну. З початку війни, вітрова та сонячна енергетика в ЄС зросла на 50 ТВт-год (+10%), досягнувши 23% частки в електричному балансі (546 ТВт-год). Таке зростання вітрової та сонячної енергії дозволило зменшити кількість газу, необхідного для виробництва електроенергії, на 90 ТВт-год (9 млрд м³) і уникнути витрат на газ у розмірі 12 млрд євро (12,78 млрд дол. США).

Графік 1.3. Електроенергетичний баланс ЄС, 2023, ТВт-год

- Гідроенергетика
- Гідроакumuлюючі станції
- Біомаса
- Офшорна вітроенергетика
- Наземна вітроенергетика
- Сонячна енергетика
- Атомна енергетика
- Викопне буре вугілля / лігніт
- Викопне кам'яне вугілля
- Викопна нафта
- Викопний газ
- Інші

Джерело: Fraunhofer ISE

⁹ https://www.energy-charts.info/charts/energy_pie/chart.htm?l=en&c=EU&interval=year&year=2023

¹⁰ <https://windeurope.org/newsroom/press-releases/the-eu-built-a-record-17-gw-of-new-wind-energy-in-2023-wind-now-19-percent-of-electricity-production/>

¹¹ <https://ember-climate.org/insights/research/european-electricity-review-2023/>

1.1.1. ВІТРОЕНЕРГЕТИЧНИЙ СЕКТОР ЄС ПОВЕРТАЄТЬСЯ ДО ПРИБУТКУ

За даними WindEurope, членом якої є УВЕА, вітроенергетичний сектор ЄС поступово долає кризу, викликану повномасштабною війною проти України, інфляцією, збоєм у ланцюгах постачання, недосконалою процедурою аукціонів, повільною видачею дозволів та обмеженнями генерації і повертається до прибуткового функціонування. Однією із основних причин цьому стало прийняття в жовтні 2023 року Європейського плану дій (пакету) з вітрової енергетики, який передбачає 15 негайних заходів для посилення конкурентоспроможності європейського вітроенергетичного ланцюжка доданої вартості. Основний акцент в пакеті приділяється аукціонам, залученню інвестицій у нові виробництва вітроенергетичного обладнання та інфраструктуру, а також оптимізації процедури видачі дозволів.

В продовження даного плану дій, у грудні 2023 року, 26 міністрів з енергетики країн-членів ЄС та більш ніж 300 вітроенергетичних компаній схвалили Європейську Вітроенергетичну Хартію¹², яка

Джайлз Діксон
Виконавчий директор
WindEurope

2024 рік залишатиметься складним. Але позитивним зрушенням є те, що уряди визнали стратегічний характер європейського вітроенергетичного сектору та вживатимуть заходи для його активної підтримки

зобов'язує національні уряди ЄС зміцнювати вітроенергетичний сектор Європи та впроваджувати заходи, викладені у Європейському плані дій (пакеті) з вітрової енергетики. Також документом пропонується подвоїти суму коштів, що виділяється на розвиток екологічно чистих технологій від Інноваційного фонду ЄС, до 1,4 млрд євро¹³.

Приєднались до Європейської Вітроенергетичної Хартії також УВЕА і ряд компаній – членів асоціації.

¹² EU Governments commit to take urgent actions outlined in the Wind Power Package | WindEurope

¹³ <https://balkangreenenergynews.com/wind-turbine-manufacturers-in-eu-are-beginning-to-return-to-profit/>

DTEK ВДЕ – драйвер розвитку зеленої генерації в Україні

1.2. ПОДАЛЬШИЙ ПЕРЕХІД ДО ЧИСТОЇ ЕНЕРГІЇ У СВІТІ ТА ЄС

Як вже було зазначено, широкомасштабна війна проти України стала «завершальним акордом» для світу в питанні остаточного відходу від викопного палива, а потреба в гарантуванні глобальної енергетичної безпеки лише посилила дану тенденцію. Так, МЕА переконане, що в залежності від того, наскільки холодними будуть зими, у 2024 році виробництво електроенергії з ВДЕ може назавжди перевищити вугільну генерацію. Очікується, що у 2024 році 33% електроенергії у світі буде вироблено саме об'єктами «зеленої» генерації, а до 2050 року виробництво на вугіллі впаде до нуля. Агентство також прогнозує, що ВДЕ мають усі шанси щоб до 2030 року становити 50% у світовому енергетичному балансі.

Такий же прогноз надають експерти McKinsey & Company, які у своєму звіті «Перспективи глобальної енергетики 2023»¹⁴ зазначають, що до 2030 року ВДЕ забезпечуватимуть від 45% до 50% світового виробництва електроенергії, а до 2050 року – від 65% до 85%, що сприятиме скороченню

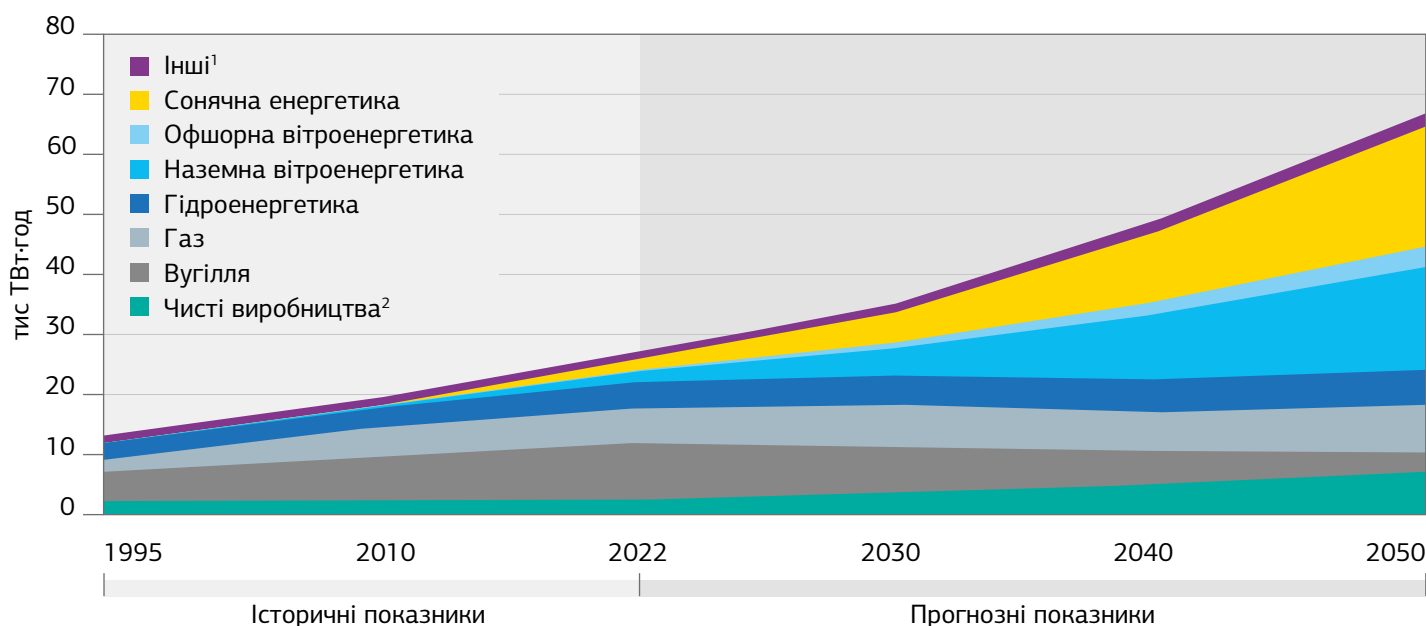
викидів від виробництва електроенергії на 17-71% до 2050 року.

За даними IRENA, для того щоб світ все ж досягнув остаточно своєї цілі за Паризькою угодою, до 2030 року глобально має вводитись в експлуатацію в середньому по 1000 ГВт потужностей з ВДЕ щорічно, порівняно з 300 ГВт у 2022 році.

Згадана вище компанія DNV також має власні припущення щодо об'єму потужностей з ВДЕ, яких потрібно досягти у світі для утримання глобального потепління не вище 1,5°C. Тож, щоб досягти кліматичної нейтральності у 2050 році до 2033 року потужності сонячної енергетики мають бути збільшені у вісім разів, до 9 100 ГВт; потужності вітрової енергетики – у п'ять разів, до 4 900 ГВт; виробництво водню – у три рази, до 320 тонн на рік.

Стосовно вітрової енергетики, то експерти GWEC прогнозують, що з 2023 року по 2027 рік у світі буде додано 680 ГВт нових вітроенергетичних

Графік 1.4. Виробництво електроенергії у світі станом на 2022 рік і прогнозоване до 2050 року

¹ не включає генерацію з ГАЕС, УЗЕ тощо

² включає газові та вугільні електростанції з системою уловлення і зберіганням вуглекислого газу (CO₂), атомні та водневі.

Джерело: McKinsey & Company

¹⁴ <https://www.mckinsey.com/industries/oil-and-gas/our-insights/global-energy-perspective-2023/>

потужностей, що означає по 136 ГВт нових потужностей на рік. GWEC також має позитивний прогноз до 2030 року, згідно з яким до кінця десятиліття у світі очікується додатково 143 ГВт нових вітроенергетичних потужностей, що на 13% перевищує усі попередні прогнози. Раніше GWEC прогнозував, що в період 2022-2030 років до глобального енергоміксу буде додатно 1078 ГВт вітроенергетичних потужностей, тепер прогнозується, що це буде 1221 ГВт у період 2023-2030 років.

Підвищувати свої амбіції із розгортання чистої енергії продовжує ЄС, який офіційно у 2023 році розпочав переговори про членство України в блоці. Незважаючи на те, що у одному зі своїх виступів перед Європарламентом, Президентка Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн відзначила значний прогрес у реалізації Європейського зеленого курсу, ЄС планує посилювати свої енергетичні заходи і надалі. Так, у 2023 році була прийнята нова європейська Директива про розвиток ВДЕ, яка передбачає збільшення частки відновлюваної генерації в енергоспоживанні ЄС з 32% до 42,5 – 45% вже до 2030 року. Крім того, було встановлено ціль для інноваційних технологій, які мають становити щонайменше 5% від нововстановлених потужностей з ВДЕ.

Щодо вітрової енергетики, то ціль ЄС залишається незмінною – досягнення 420 ГВт вітрової енергії до 2030 року, порівняно з сьогоднішніми 230 ГВт. За даними WindEurope, щоб досягти цю ціль, галузь повинна буде встановлювати майже вдвічі більше вітрових турбін щороку, ніж встановлює зараз, що, відповідно, потребуватиме також 200 тисяч додаткових працівників.

Щоб полегшити і прискорити досягнення вищевказаних цілей, у березні 2023 року Єврокомісія представила Закон про промисловість з нульовим рівнем викидів (*англ. Net Zero Industry Act*), який має сприяти зміцненню європейського виробничого потенціалу. Закон є частиною Європейського зеленого курсу і має стати основою для створення доступної, надійної та сталої системи чистої енергетики, а також має зменшити ризик заміщення колишньої залежності Європи від російського викопного палива на нову стратегічну імпортоза-

лежність. Закон передбачає заходи, спрямовані на те, щоб до 2030 року ЄС міг покривати щонайменше 40% власних потреб у «зелених» технологіях за рахунок власного виробництва. До технологій, які охоплюються Законом, належать: сонячні фотоелектричні панелі та сонячні теплові системи; наземні і офшорні ВЕС; акумулятори/системи зберігання енергії, водень, тощо. Європарламент схвалив даний Закон у листопаді 2023 році, станом на січень 2023 року очікується рішення Ради ЄС.

Крім того, Рада ЄС у 2023 році прийняла також ініціативу RefuelEU для декарбонізації авіаційного сектора. Цей крок означає, що ЄС відтепер має юридично обов'язкові кліматичні цілі, які охоплюють усі ключові сектори європейської економіки.

Ключовим фактором стимулювання розвитку ВДЕ, виконання поставлених цілей і пришвидшення енергетичного переходу є інвестиції. Наприклад, у прийнятому в листопаді 2023 року Плані дій ЄС щодо електромереж вказується, що для досягнення енергетичних та кліматичних цілей ЄС до 2030 року необхідно щонайменше 584 млрд євро нових інвестицій.

Минулого року глобальні інвестиції в «зелені» технології досягли 1,3 трлн дол. США, але загальна річна сума повинна перевищувати 5 трлн дол. США, щоб дотримуватися сценарію утримання глобального потепління не вище 1,5 °C. Так, за даними IRENA, для повного енергетичного переходу світ має інвестувати у «зелені» технології 35 трлн дол. США вже до 2030 року.

Для досягнення нульових викидів до 2050 року країнам необхідно щорічно інвестувати мінімум 2,7 трлн дол. США, стверджують експерти енергетичної дослідницької компанії Wood Mackenzie. В свою чергу, експерти BloombergNEF переконані, що світ має витратити загалом 8,3 трлн дол. США на розвиток ВДЕ між 2023 і 2030 роками, щоб досягти кліматичної нейтральності до 2050 року, а усі майбутні інвестиції в технології енергетичного переходу мають надавати пріоритет ефективності, електрифікації, розширенню мережі та гнучкості.

ЕНЕРГЕТИКА УКРАЇНИ: ДРУГИЙ РІК ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РФ

2.1. СТАН ЕНЕРГЕТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПЕРСПЕКТИВА ЇЇ «ЗЕЛЕНОЇ» ТРАНСФОРМАЦІЇ

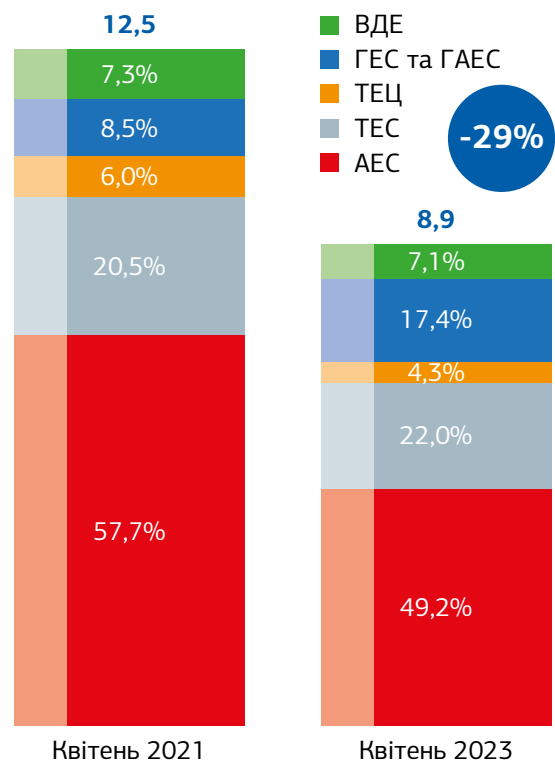
Минуло майже два роки з повномасштабного вторгнення росії в Україну, з перших днів якого енергетична система країни була особливо важливою ціллю ворожих ракетних і дронівих атак. У 2023 році ворог продовжував здійснювати масовані атаки на критично важливі об'єкти енергетичної інфраструктури, оскільки їх пошкодження та руйнування найбільше впливають на життя і доступ до базових соціальних послуг цивільного населення, особливо під час опалювального сезону. За даними Міністерства енергетики України, за два роки війни, росіяни пошкодили або окупували загалом 50% національної енергосистеми. У червні 2023 року ворог знищив Каховську ГЕС, потужністю 329 МВт, вчинивши колосальний екоцид і створивши загрозу для роботи окупованої Запорізької АЕС. Сама ж ЗАЕС за минулий рік пережила вісім блекаутів. За даними НЕК «Укренерго», на кінець лютого 2023 року понад 10 ГВт основних встановлених потужностей все ще недоступні українській енергосистемі і знаходяться під контролем рф¹⁵.

За даними UNDP¹⁶, станом на квітень 2023 року точно було відомо про те, що загальна потужність національної енергосистеми зменшилась з 37,6 ГВт до 18,3 ГВт. Найбільше постраждала маневрова генерація, потужності якої впали на 68%. Також, за період з січня по квітень 2023 року у мережі електропередачі було пошкоджено або зруйновано близько 42 з 94 критично важливих високовольтних трансформаторів.

Загалом, станом на 1 вересня 2023 року загальна сума прямих задокументованих збитків, завданих енергетичній інфраструктурі України через повномасштабне вторгнення росії, за даними Київської школи економіки, зросла до 8,8 млрд дол. США (за вартістю заміщення)¹⁷. За оцінками Світового банку, збитки, завдані інфраструктурі електро-, газо-, теплопостачання та видобутку вугілля, перевищують 10 млрд дол. США і продовжуватимуть зростати¹⁸.

Структура виробництва електроенергії у 2023 році все ж не зазнала значних змін. Як і в попередні роки, атомна генерація забезпечувала лівову частку електрогенерації в Україні, незважаючи на окупацію ЗАЕС, що триває з 4 березня 2022 року. За інформацією пресслужби АТ «НАЕК «Енергоатом», за підсумками 2023 року українські АЕС згенерували 52 млрд 409 млн кВт-год електроенергії¹⁹. Це майже 50% у загальному енергоміксі України. З огляду ж на те, що Міністерство енергетики України продовжує робити ставку саме на даний тип генерації (у 2023 році: Україна увійшла

Графік 2.1. Динаміка і структура генерації в квітні 2023, ТВт-год

Джерело: UNDP

¹⁵ <https://m.facebook.com/photo/?fbid=563430265825803&set=a.290403429795156>

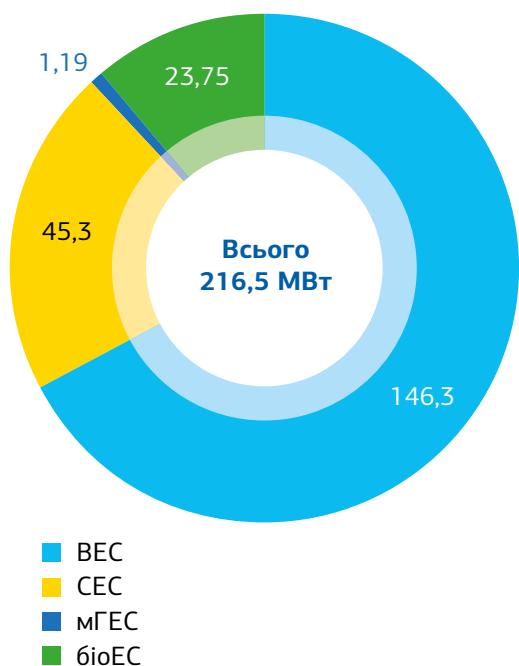
¹⁶ <https://www.undp.org/ukraine/publications/towards-green-transition-energy-sector-ukraine>

¹⁷ <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-pryamih-zbitkiv-zavdana-infrastrukturi-ukrayini-cherez-viyynu-syagaye-151-2-mlrd-otsinka-stanom-na-1-veresnya-2023-roku/>

¹⁸ <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099184503212328877/p1801740d1177f03c0ab180057556615497>, at 82

¹⁹ <https://news.finance.ua/ua/enerhoatom-perevykonav-plan-vyrobnictva-elektroenerhii-na-2023-rik>

Діаграма 2.2. Потужності ВДЕ в Україні, введені в експлуатацію у 2023 році, МВт

Джерело: ГС «УБЕА»

до Ради керуючих МАГАТЕ, у світі з'явився новий вид ядерного палива для реакторів типу ВВЕР-440, який створила компанія Westinghouse за участі АТ «НАЕК «Енергоатом»), можна припустити збільшення загальної атомної потужності в середньостроковій перспективі.

Другим за встановленою потужністю і обсягами виробництва джерелом електроенергії в Україні залишається теплова генерація. Вагомою зміною в тепловій енергетиці у 2023 році можна вважати частковий перехід ТЕС з використання вугілля на природний газ та мазут, що пов'язано із ускладненням видобутку вугілля та труднощами із його імпортом. За словами державної компанії Центренерго²⁰, яка володіє 7600 МВт теплової генерації, у 2023 році об'єми теплової генерації було збільшено вдвічі і виведено на рівень 2014 року. В той же час, за даними пресслужби приватної компанії ДТЕК Енерго, за минулий рік теплові електростанції компанії згенерували 15 млрд кВт-год електроенергії.

Незважаючи на втрату Каховської ГЕС, гідроенергетика закінчила 2023 рік із згенерованими 1 181 млн кВт-год електроенергії²¹.

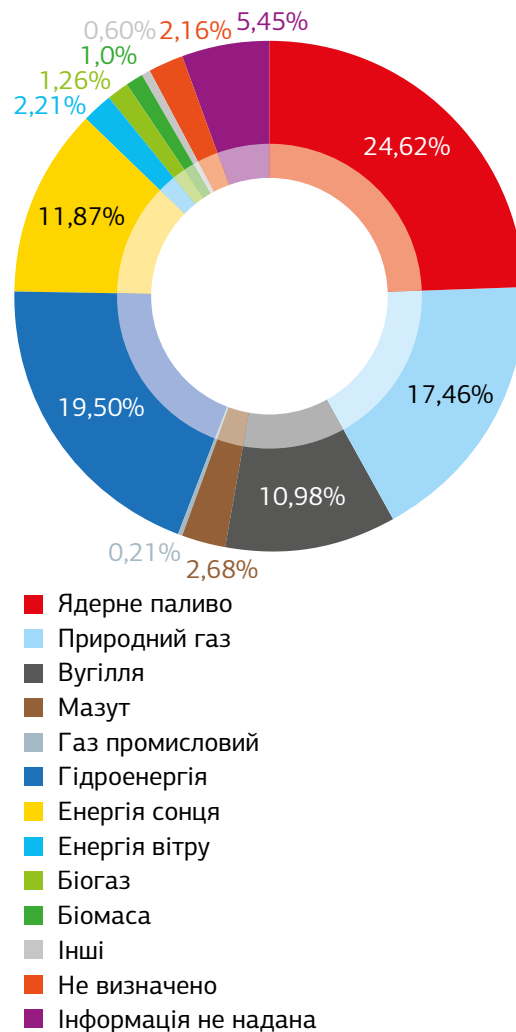
Так само, як і до війни, приблизно 20,3% всієї електроенергії було вироблено за рахунок ВДЕ (СЕС, ВЕС, біомаса та біогаз), загальна встановле-

на потужність яких на кінець 2023 року досягла 8 762,40 МВт (без врахування дСЕС). Варто зазначити, що за встановленою потужністю, вітроенергетика з 1900,8 МВт потужностей, залишається другою, після сонячної енергетики (6425,5 МВт без врахування дСЕС), в національному секторі ВДЕ, а її частка в генерації «зеленої» електроенергії, становить 1,4 %.

Взагалі, протягом 2023 року загальна потужність сектору ВДЕ зросла на 216,5 МВт, додавши 146,3 МВт ВЕС, 45,3 МВт СЕС, 1,19 МВт мГЕС і 23,75 МВт біоЕС.

За даними ДП «Оператор ринку», в 2023 році частка ВДЕ в електроенергії, реалізованій на РДН та ВДР зросла на 3% до 16,3%, обігнавши вугілля, частка якого скоротилась вдвічі з 21,48% у 2022 році до 10,98% у 2023 році. Серед ВДЕ лідером залишається сонячна генерація, на яку припадає 72,6%.

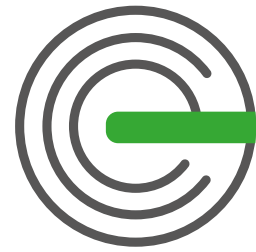
Графік 2.3. Структура електроенергії реалізованої на РДН і ВДР у 2023 році

Джерело: ГС «УБЕА»

²⁰ <https://www.youtube.com/watch?v=WKI-pYjb78I>

²¹ https://uhe.gov.ua/media_tsentr/novyny/enerhetychnyy-vymir-kanivska-hes-na-porozi-2024-roku

ECO OPTIMA

green energy for life

**GREEN
ENERGY**

**ВІДНОВЛЮВАНІ
ДЖЕРЕЛА
ЕНЕРГІЇ**

В той же час, загальне виробництво електроенергії в 2023 році, у порівнянні з попереднім роком, знизилось на майже 7%.

Загалом, варто зазначити, що у минулому році Україна запропонувала черговий прецедент міжнародній спільноті і розпочала наймасштабнішу ремонтну кампанію в енергетиці. За даними Міністерства енергетики України, менш ніж за рік до опалювального сезону було підготовлено близько 16 ГВт потужностей, зокрема відновлено та додано до енергосистеми нові 2,2 ГВт у теплової та гідрогенерації²².

Відбудова енергетичної системи України матиме вирішальне значення для забезпечення відновлення економічної активності країни. Гарантування енергетичної безпеки та незалежності є головним принципом, яким слід керуватися при відновленні енергетичної системи України. Для цього, зокрема, Україна повинна робити ставку на ВДЕ. Розвиток цих «домашніх» ресурсів сприятиме внутрішньому виробництву електроенергії, а, відповідно, і зміцненню енергетичної безпеки та незалежності України. Так, відповідно до моделювання НЕК «Укренерго»²³, для подальшого розвитку національної енергосистеми знадобиться побудувати від 1,3-1,5 ГВт теплової генерації на біопаливі, ще 1,3-1,5 ГВт водневих потужностей, 3 ГВт сонячної та ще 5 ГВт вітрової генерації, а також 1 ГВт систем акумулявання та зберігання енергії. Загалом, НЕК «Укренерго» оцінює потреби вітчизняної генерації у 10 ГВт нових потужностей, які можна побудувати менш ніж за 10 років.

Другим важливим фокусом під час відновлення енергетичної системи України має стати децентралізація генерації в системі. Зокрема, в НЕК «Укренерго» переконані, що Україна повинна пріоритетувати будівництво сотні маленьких електростанцій по 10 МВт, ніж декількох великих потужністю по 1000 МВт.

Не в останню чергу, Україна має зосереджуватись на розширенні власних експортних потужностей, оскільки вона має всі шанси стати одним із найбільших експортерів електроенергії в ЄС після війни, що, відповідно, сприятиме розвитку національної економіки.

2.1.1. СИНХРОНІЗАЦІЯ З ENTSO-E: ТРАНСКОРДОННА ТОРГІВЛЯ У 2023 РОЦІ

Наряду з компенсацією втраченої генерації, забезпеченням захисту інфраструктури, створенням державного енергетичного холдингу АТ «Українські розподільчі мережі», Міністерство енергетики України виділяє завершення процесу синхронізації української енергосистеми та системи континентальної Європи ENTSO-E як окреме досягнення 2023 року.

НЕК «Укренерго» підписала угоду з операторами континентального регіону Європи ENTSO-E про умови об'єднання енергетичних мереж України та Європейського Союзу ще у далекому 2017 році, а згідно положень цієї угоди даний процес мав розпочатись лише у 2023 році. Проте відразу після початку повномасштабного вторгнення росії в Україну, системні оператори континентальної Європи отримали від НЕК «Укренерго» терміновий запит на аварійну синхронізацію енергосистем для забезпечення стабільності української енергосистеми. Заявка щодо прискореної синхронізації з європейською енергосистемою була підтримана міністрами енергетики країн ЄС та об'єднанням системних операторів ENTSO-E і виконана у березні 2022 року. Вже з кінця червня 2022 року Україна почала експортувати електроенергію до сусідніх країн ЄС, включно з Польщею, Словаччиною та Румунією. Загалом чистий експорт електроенергії з України до ЄС у 2022 році склав 4 ТВт-год, а трохи більше ніж за три місяці Україна стала третім за величиною експортером електроенергії до ЄС після Норвегії та Сполученого Королівства, як країна, що не є членом ЄС.

14 грудня 2023 року, після виконання НЕК «Укренерго» всіх умов про приєднання, Генеральна Асамблея ENTSO-E під час свого засідання прийняла рішення щодо надання національному ОСП повноправного членства в європейській мережі системних операторів, а українська енергосистема перейшла з екстреної на постійну синхронну роботу з ENTSO-E. Так, за даними НЕК «Укренерго», імпортна потужність України зросла більш ніж утричі – з 500 МВт у січні 2023 року до 1,7 ГВт у січні 2024 року, тоді як експортна потужність станом на початок цього року обмежена 400 МВт. Очікується, що вже в перші місяці 2024 року експортна потужність збільшиться до 500 МВт.

²² <https://www.kmu.gov.ua/news/2023-i-rik-enerhetychnykh-vyklykiv-ta-peremoh-pidsumky-roku-vid-minenerho>

²³ <https://www.icis.com/explore/resources/news/2024/01/09/10960181/market-conditions-not-war-to-dictate-success-of-ukraine-eu-integration-and-investments-ukrenergo-ceo/>

**Володимир
Кудрицький**
Голова Правління
НЕК «Укренерго»

Об'єднання української енергосистеми з мережею континентальної Європи, а тепер і отримання НЕК «Укренерго» статусу повноправного члена ENTSO-E знаменують досягнення ще однієї важливої віхи для України на шляху до євроінтеграції. Це – важливий історичний крок, який значною мірою сприятиме підвищенню енергетичної безпеки, стійкості нашої енергосистеми, а також стабільності електропостачання

Таке зростання потужностей є виправданим, оскільки протягом 2023 року, у зв'язку з пошкодженнями енергогенеруючих об'єктів в результаті масованих ракетних і дронівих атак, Україна більше імпортувала, ніж експортувала електроенергії. Сумарно, за весь 2023 рік обсяг імпорту склав 806,4 тис МВт-год, експорту – 366 тис МВт-год. Пік імпорту електроенергії прийшовся на грудень 2023 року, а саме на 26 грудня, коли за добу в українську мережу було поставлено понад 19 тис МВт-год електроенергії. За весь 2023 рік найбільший обсяг імпорту електроенергії надійшов зі Словаччини – 69%.

В той же час, пік експорту електроенергії у 2023 році відбувся у вересні, коли в країні ЄС було поставлено 111,1 тис МВт-год. Варто зазначити, що цілодобове постачання електроенергії в ЄС у вересні було забезпечене генерацією з АЕС та ВДЕ. Всього у минулому році найбільше української електроенергії, а саме 40%, було імпортовано Молдовою та Словаччиною.

НЕК «Укренерго» став 40 повноправним членом ENTSO-E, а Україна – невід'ємною частиною «енергетичного Євросоюзу». Повноправне членство дозволяє українському ОСП голосувати під час засідань Генеральної Асамблеї ENTSO-E, на яких розглядаються такі ключові питання як: розвиток транс'європейської енергетичної інфраструктури, 10-річний План розвитку європейської мережі, управління ризиками в енергетиці, тощо; брати участь у підготовці пропозицій до річної програми роботи ENTSO-E, а також у розробці пропозицій та рекомендацій для Асамблеї щодо стратегічних пріоритетів співпраці операторів та ключових рі-

шень, а також працювати в Комітетах ENTSO-E і їх робочих групах, зокрема у розробленні Мережевих кодексів.

В той же час, попереду залишаються розвиток загальної системи енергетичної безпеки, нарощення транскордонних потужностей та створення єдиного з Європою ринку електричної енергії. Щодо другого, наприклад, то чіткі довгострокові плани щодо обсягів експорту української електроенергії до ЄС поки що залишаються невизначеними. Дорожня карта Україна-ЄС, що додається до Меморандуму про приєднання, підписаного в середині червня 2023 року, прямо згадує майбутнє збільшення експорту електроенергії з України до блоку. Про потенційне збільшення експортних потужностей свідчать і дані звіту Програми розвитку ООН, згідно з яким, Уряд планує досягти щонайменше 9 ТВт-год чистого експорту і виробляти 176 ТВт-год електроенергії на рік, не уточнюючи, коли ці цілі будуть досягнуті²⁴.

Окрім зміцнення зв'язків з енергетичними ринками центральноєвропейських країн, синхронізація також підвищила важливість торгівлі електроенергією для двосторонніх польсько-українських відносин. У червні 2022 року міністри енергетики обох країн підписали Меморандум про посилення енергетичної співпраці в Центральній та Східній Європі. У ньому оголошено про реконструкцію старої транснаціональної лінії електропередач між Хмельницькою АЕС та польським містом Жешув, яка не використовувалася з 1992 року. Лінія була введена в експлуатацію наприкінці квітня 2023 року з дозволеною пропускною спроможністю 200 МВт з України до Польщі та 350 МВт у зворотному напрямку. Оскільки Польща все ще сильно залежить від своїх застарілих вугільних електростанцій, вона може знайти в Україні довгоочікуване додаткове джерело дешевої і часто декарбонізованої електроенергії.

Вже 16 січня 2024 року вперше відбулися аукціони з розподілу доступу до пропускної спроможності міждержавних інтерконекторів між Україною та Польщею за європейськими правилами. Спільні добові аукціони на імпортному та експортному напрямку одночасно проводили НЕК «Укренерго» та польський оператор PSE для польських та українських учасників. Аукціони стартували на загальноєвропейській платформі Joint Allocation Platform. Максимальна пропускна спроможність на імпорту, яка була запропонована, склала 425 МВт. Постачання електроенергії відбулось 18 січня 2024 року.

²⁴ <https://www.reuters.com/business/energy/ukraine-resumes-electricity-exports-europe-minister-2023-04-11/>

СТАН ВІДНОВЛЮВАНОЇ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ

В осінньо-зимовий період 2022-2023 років, енергетична галузь стала основною ціллю атак агресора, у зв'язку із своїм стратегічним значенням для економіки і життєзабезпечення населення країни. Цілеспрямовані ракетні обстріли та удари дронами-камікадзе по об'єктах критичної енергетичної інфраструктури призвели до виникнення балансових та мережевих обмежень, наслідком чого стало вимушене обмеження електропостачання значної кількості споживачів. Так, за період з листопада 2022 року по лютий 2023 року в середньому обмежувалось електропостачання 3,8 млн абонентів, а максимальна кількість знеструмлених через обстріли споживачів під час системної аварії в ОЕС України перевищувала 14 млн.

За цих умов, відновлювана енергетика, зокрема ВЕС, зіграли важливу роль у посиленні стійкості енергосистеми і забезпеченні електропостачання споживачам. Так, після масованих обстрілів та пов'язаної з цим системної аварії на ряді підстанцій системи передачі, було знеструмлено близько 550 тисяч споживачів міста Одеса та Одеської області. До відновлення роботоспроможності автотрансформаторів зв'язку на відповідних підстанціях НЕК «Укренерго», частина споживачів (*критична інфраструктура*) була заживлена через розподільчі мережі. Також, мережами ОСР було забезпечено передачу електроенергії з двох ВЕС в Одеській області, що дало можливість додатково заживити близько 100 тисяч споживачів.

Таким чином, для України гостро постало питання перегляду існуючого підходу до розбудови енергосистеми, зокрема в частині посилення її стійкості, гнучкості та децентралізації, у тому числі шляхом розвитку розподільної мережі електростанцій, зокрема з ВДЕ, яка має використовувати розгалужену мережу системи розподілу в комбінації зі смарт технологіями, установками зберігання енергії, системами управління попитом тощо.

Внаслідок повномасштабної війни РФ проти України, досі, станом на дату написання цього звіту, залишаються окупованими близько 25% встановленої потужності об'єктів ВДЕ. Особливо складною

є ситуація з ВЕС – 71% або близько 1,3 ГВт з яких знаходиться на тимчасово окупованих територіях Херсонської, Запорізької, Донецької, Луганської областей та в АР Крим.

Незважаючи на це, загальний обсяг встановленої потужності об'єктів з ВДЕ досяг у 2023 році більше 10,8 ГВт, з яких 2 ГВт припало на вітрову енергетику (*враховуючи всі окуповані території включно з анексованою АР Крим*). Так, протягом 2023 року було введено в експлуатацію щонайменше 360 МВт встановленої потужності об'єктів ВДЕ, зокрема, 146,3 МВт вітрових електростанцій (*не враховуючи сегмент генерації, встановлений споживачами поза межами «зеленого» тарифу для компенсації власного споживання чи посилення надійності електропостачання*).

Таке зростання потужностей з ВДЕ сприяло залученню інвестицій в українську економіку загальним обсягом більше 12 млрд євро.

Щодо генерації, то, за підсумками 2023 року, частка виробленої «зеленої» енергії в енергобалансі країни минулого року, включно з великими ГЕС, склала 20,3%, з яких приблизно 1,4% було вироблено з енергії вітру.

Згідно з додатком 1 Директиви (ЄС) 2018/2001, відповідно до рішення Ради Міністрів Енергетичного Співтовариства № 2022/02/МС-EnC, до 2030 року Україна має досягти 27% ВДЕ у валовому кінцевому споживанні енергії.

Міненерго було розроблено Енергетичну стратегію України на період до 2050 року (далі – ЕСУ), яка була схвалена Кабінетом Міністрів України в квітні 2023 року та, серед іншого, визначає індикативні показники майбутнього розвитку відновлюваної енергетики в Україні. Так, ЕСУ передбачає зростання частки ВДЕ у виробництві електричної енергії до 50% у 2050 році, що, відповідно, потребує масштабної реалізації проєктів з ВДЕ, в першу чергу, з вітрової енергетики. До 2032 року, зокрема, передбачається доведення загальної встановленої вітроенергетичної потужності до 10 ГВт.

Враховуючи прийняття ЕСУ, Міненерго працює над оновленням та фіналізацією проєкту Національного плану дій з розвитку відновлюваної енергетики на період до 2030 року та плану його імплементації.

Разом з тим, Міненерго фіналізовано проєкт Водневої стратегії України на період до 2050 року та операційний план її імплементації, з урахуванням положень ЕСУ. Цією стратегією передбачається визначення стратегічних орієнтирів і цілей розвитку водневої енергетики в Україні та робиться акцент на використанні вітрової енергетики для виробництва відновлюваного водню.

Також, Мінекономіки, за участі Міненерго, веде роботу з підготовки Національного плану з енергетики та клімату, відповідно до вимог Регламенту (ЄС) 2018/1999, який включатиме основні цілі та політики ЕСУ, та стане складовою програми ЄС Ukraine Facility.

Окрім роботи над загальними індикативними показниками і напрямком розвитку сектору, Міненерго також активно залучене до роботи із розробки і впровадження чітких механізмів стимулювання розвитку і функціонування ВДЕ на ринку електроенергії на конкурентних та ринкових засадах за рахунок створення державою умов для залучення приватних інвестицій.

Так, 30 червня 2023 року, Верховною Радою України було прийнято Закон України № 3220-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення та зеленої трансформації енергетичної системи України» (далі – Закон № 3220-IX), який набрав чинності 27 липня 2023 року. Закон № 3220-IX сформовано за результатами доопрацювання на базі Комітету з питань енергетики та житлово-комунальних послуг ВРУ, низки урядових законопроектів, розроблених Міненерго, а саме № 8191, № 9011, № 9012 та проєкту Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо стимулювання виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії на ринкових засадах», який було подано на розгляд КМУ.

Законом № 3220-IX, передбачено:

- запровадження гарантій походження електричної енергії, виробленої з ВДЕ;
- запровадження механізму самовиробництва (*англ. Net billing scheme*) для стимулювання розвитку розподіленої генерації з ВДЕ споживачами;
- визначення таких нових учасників ринку як «активного споживача» та «агрегатора», а також діяльності з «агрегації»;
- подовження до кінця 2023 року граничного терміну введення в експлуатацію об'єктів ВДЕ, які уклали договори за «зеленим» тарифом до 31 грудня 2019 року;

- стимулювання розвитку сегменту прямих договорів купівлі-продажу електричної енергії, виробленої з ВДЕ (*англ. Corporate PPAs*);
- надання можливості виробникам з ВДЕ, яким встановлено «зелений» тариф, виходити із балансуєчої групи ГарПока, здійснювати самостійний продаж електроенергії на ринку електричної енергії та отримувати ринкову премію (*англ. Feed-in-Premium*);
- удосконалення моделі аукціонів, зокрема, запровадження моделі контрактів на різницю (*англ. CfD*) замість фіксованого тарифу, спрощення вимог до учасників аукціонів;
- можливість проведення аукціонів на будівництво об'єктів ВДЕ разом із установками зберігання енергії та інше.

З метою імплементації положень Закону № 3220-IX, Міненерго розроблено ряд нормативно-правових актів та подано на розгляд Уряду:

- проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 23 травня 2018 р. № 420 і від 27 грудня 2019 р. № 1175» щодо удосконалення умов проведення аукціонів з розподілу квот підтримки. Опрацьовується можливість проведення перших аукціонів у 2024 році з акцентом на стимулювання розвитку ВЕС;
- проєкт розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної цільової економічної програми стимулювання розвитку розподіленої генерації електричної енергії з відновлюваних джерел енергії на період до 2030 року», якою передбачається стимулювання встановлення генеруючих потужностей з ВДЕ разом з накопичувачами на об'єктах критичної інфраструктури та приватними домогосподарствами.

Спільно з НКРЕКП розроблено також проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про запровадження гарантій походження електричної енергії, виробленої з відновлюваних джерел енергії», який включає порядок видачі, обігу та погашення гарантій походження та порядок визначення екологічної цінності електроенергії з ВДЕ. Запуск реєстру гарантій походження очікується протягом шести місяців з дати прийняття зазначеного проєкту постанови. Реєстр гарантій походження електричної енергії має бути інтегрований до регіонального реєстру Енергетичного Співтовариства, а Україна має набути повноправне членство в Асоціації органів-емітентів (*англ. The Association of Issuing Bodies*).

Водночас, опрацьовується питання визнання українських гарантій походження в ЄС.

Також, Міненерго веде активну роботу і в питанні інтеграції українського енергетичного сектору з європейським, що залишається одним з найбільших пріоритетів України на 2024 рік. Загалом,

в останньому пакеті розширення, Єврокомісія оцінила загальний прогрес України в енергетичному секторі як хороший рівень підготовки (Україна отримала 4 бали з 5 можливих).

Наприкінці 2023 року було завершено синхронізацію української енергосистеми з ENTSO-E. Наступним кроком передбачається прийняття нормативно-правової бази для інтеграції ринку електричної енергії відповідно до так званого Електроенергетичного пакету (англ. *Electricity Integration Package*), який складається, зокрема, з Регламентів ЄС 2019/941, 2019/942 та 2019/943; Директиви ЄС 2019/944; Регламентів Комісії ЄС 2017/2196, 2017/1485, 2017/2195, 2016/1719 та 2015/1222.

Так, відповідно до плану заходів щодо виконання зобов'язань в рамках Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, Міненерго підготовлено пропозиції щодо внесення змін до деяких законів України в частині імплементації Регламенту ЄС 2019/941 та Директиви ЄС 2019/944.

Більше того, у грудні 2023 року НКРЕКП було представлено проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо транспортування актів Енергетичного Співтовариства», яким передбачається внесення змін до законів України в частині імплементації Електроенергетичного пакету. Проєкт закону наразі доопрацьовується спільно з Міненерго.

Важливим завданням на 2024 рік є також імплементація положень Директиви ЄС 2018/2001

Ярослав Демченко
Заступник Міністра енергетики України

Використання нашого вітроенергетичного потенціалу означатиме колосальний енергетичний прорив, який здатний зробити повоєнну Україну європейським лідером сталого енергетики і одним з головних континентальних постачальників чистої електроенергії, адже наша держава поєднує надзвичайні природні умови та ініціативний бізнес, який створює нові потужності вітрової генерації навіть під час війни

щодо стимулювання використання відновлюваних джерел енергії. Тому Міненерго вже розпочало роботу із розроблення проєкту Закону України щодо імплементації положень зазначеної Директиви в повному обсязі, у тому числі враховуючи її оновлення відповідно до Директиви ЄС 2023/2413 від 18 жовтня 2023 року (*RED III*). Крім того, передбачається імплементація положень Делегованих регламентів Комісії (ЄС) до зазначеної директиви, зокрема 2021/2003, 2022/342, 2019/807, 2022/759, 2023/1184 та 2023/1185.

Також, Міненерго планується підготовка змін до законодавства в частині врегулювання правових, економічних та організаційних засад для розвитку офшорної вітроенергетики в Україні.

100+

ЮРИСТІВ

900+

ОТРИМАНО ДОЗВОЛІВ НА КОНЦЕНТРАЦІЮ
ДЛЯ НАШИХ КЛІЄНТІВ ПО ВСЬОМУ СВІТУ

80 МІЛЬЯРДІВ
ДОЛАРІВ США

ЗАЛУЧЕНО В УКРАЇНУ У ЯКОСТІ
ІНВЕСТИЦІЙ, ЗАВДЯКИ НАШІЙ РОБОТІ

100+

РАЗІВ ВИЗНАНА ЮРИДИЧНОЮ ФІРМОЮ №1
У КЛЮЧОВИХ СФЕРАХ ДІЯЛЬНОСТІ

**SAYENKO
KHARENKO**

SK.UA

2.1.2. ЗАКОН УКРАЇНИ №3220-ІХ ПРО ВІДНОВЛЕННЯ ТА «ЗЕЛЕНУ» ТРАНСФОРМАЦІЮ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

*Автор: Наталія Гутаревич,
старша юристка, Sayenko Kharenko,
членкиня Комітету з правових питань УВЕА*

Відновлення та «зелена» трансформація енергетичної системи України – саме таку мету декларує назва Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення та «зеленої» трансформації енергетичної системи України» № 3220-ІХ від 30 червня 2023 року (далі – Закон 3220-ІХ). Закон містить значний перелік змін, що покликані трансформувати наявні механізми регулювання та підтримки на ринку електричної енергії або запровадити нові.

І хоча, для підвищення активності на ринку електричної енергії, Закон 3220-ІХ наділяє відповідними повноваженнями саме споживачів електроенергії, все ж «зелена» трансформація можлива за умови участі саме великих гравців ринку. Нижче проаналізовано ті інструменти, які запроваджуються Законом 3220-ІХ, а також статус їх імплементації через шість місяців після прийняття закону.

Механізм ринкової премії

Закон 3220-ІХ запроваджує на ринку електричної енергії новий стимулюючий інструмент – механізм ринкової премії. Цей інструмент буде застосовуватися в обов'язковому порядку до переможців аукціонів на розподіл квоти підтримки (замість викупу всього обсягу виробленої електричної енергії за аукціонною ціною) та, за бажанням, до виробників, що отримують підтримку у вигляді «зеленого» тарифу, за умови: їх виходу із балансуєної групи ДП «Гарантований покупець»; припинення/призупинення ними продажу електричної енергії за «зеленим» тарифом та укладення ними договору про надання послуги за механізмом ринкової премії.

Механізм ринкової премії передбачає продаж електричної енергії на ринку для всіх виробників із ВДЕ. Згідно із цією системою пропонується виплата ГарПоком виробнику різниці між розміром «зеленого» тарифу/аукціонної ціни та розрахунковою ринковою ціною, розмір якої залежить від цін для базового навантаження на ринку «на добу наперед» та за двосторонніми договорами, що укладаються на електронних аукціонах. Така виплата здійснюється, якщо розмір «зеленого» тарифу/аукціонної ціни вищий за розрахункову ринкову ціну.

Необхідно акцентувати, що для системи аукціонів і для системи «зеленого» тарифу механізм ринкової премії має різні умови, у випадку, якщо розрахункова ринкова ціна перевищує розмір

«зеленого» тарифу/аукціонної ціни. У такій ситуації переможець аукціону повинен буде сплатити ГарПоку вартість послуги за механізмом ринкової премії для відпущеної електричної енергії відповідним об'єктом електроенергетики, простіше кажучи, повернути надлишок, якщо на ринку він заробив/мав би заробити більше, ніж аукціонна ціна. На виробників, які змінили систему підтримки із «зеленого» тарифу на механізм ринкової премії, аналогічний обов'язок не покладається.

Норми Закону 3220-ІХ, що стосуються механізму ринкової премії, набрали чинності 26 січня 2024 року. НКРЕКП нещодавно прийняла рішення, необхідні для імплементації механізму ринкової премії, зокрема, порядок визначення вартості послуги за механізмом ринкової премії, типовий договір про надання послуги із забезпечення підтримки виробництва електричної енергії з альтернативних джерел за механізмом ринкової премії (Постанова № 178 від 24 січня 2024 року).

Гарантії походження електричної енергії, виробленої з ВДЕ

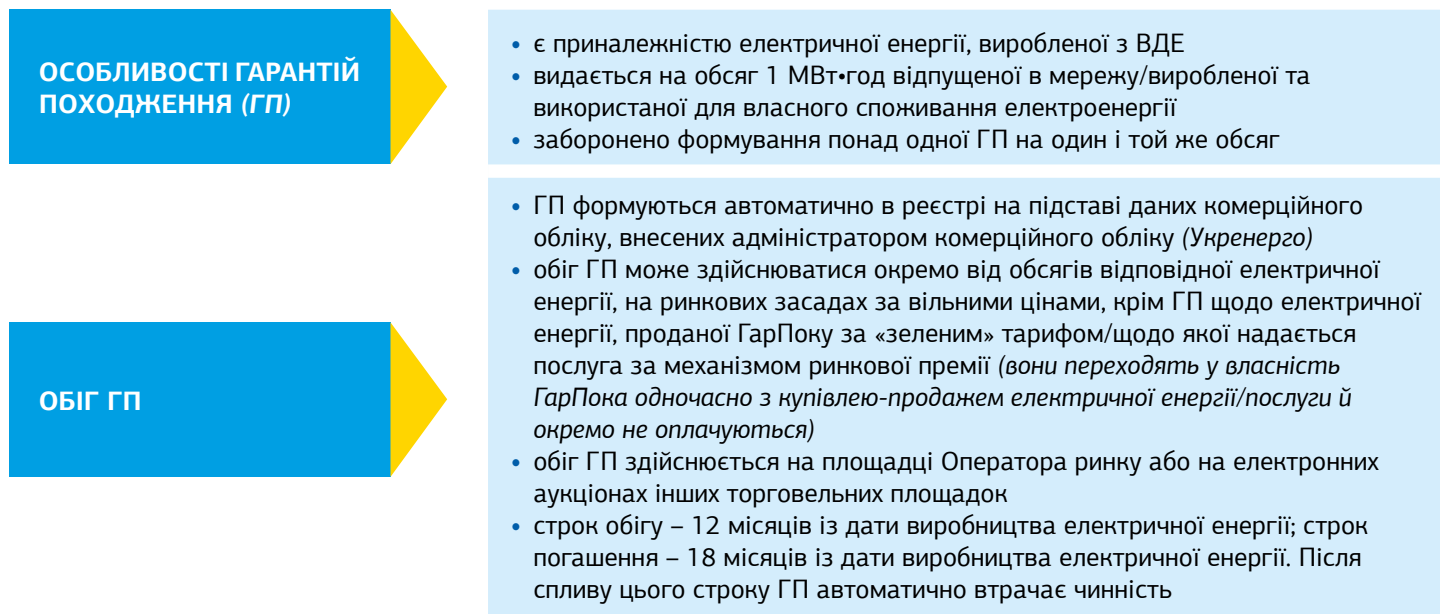
Формально, механізм гарантій походження не є новим для українського законодавства, та оскільки він так і не запрацював на практиці, а зміни, що запроваджуються Законом 3220-ІХ є фундаментальними, то їх також можна класифікувати як запровадження нового інструменту підтримки.

Згідно з Законом 3220-ІХ, НКРЕКП уповноважена видавати гарантії походження безоплатно в електронному реєстрі відповідно до Порядку видачі, обігу та погашення гарантій походження (надалі – Порядок), що має затвердити Уряд. У листопаді 2023 року Міністерство енергетики України оприлюднило для збору зауважень і пропозицій проєкт Порядку, тому найближчим часом очікуємо його затвердження (на час написання цього Огляду Порядок не прийнятий).

Гарантію походження можна використати:

- для розкриття інформації споживачам електричної енергії про джерела енергії в загальній структурі балансу електричної енергії електропостачальника;
- для підтвердження того, що електрична енергія, вироблена генеруючою установкою з ВДЕ споживача/активного споживача, і спожита ним, вироблена з ВДЕ та що товари/роботи/послуги такого споживача/активного споживача вироблені/виконані/надані повністю або частково з використанням електричної енергії, виробленої з ВДЕ;
- для підтвердження того, що електрична енергія, вироблена генеруючою установкою з ВДЕ споживача/активного споживача, та спожита для власних потреб, вироблена з ВДЕ.

Графік 2.4. Ключові положення Закону 3220-ІХ щодо гарантій походження

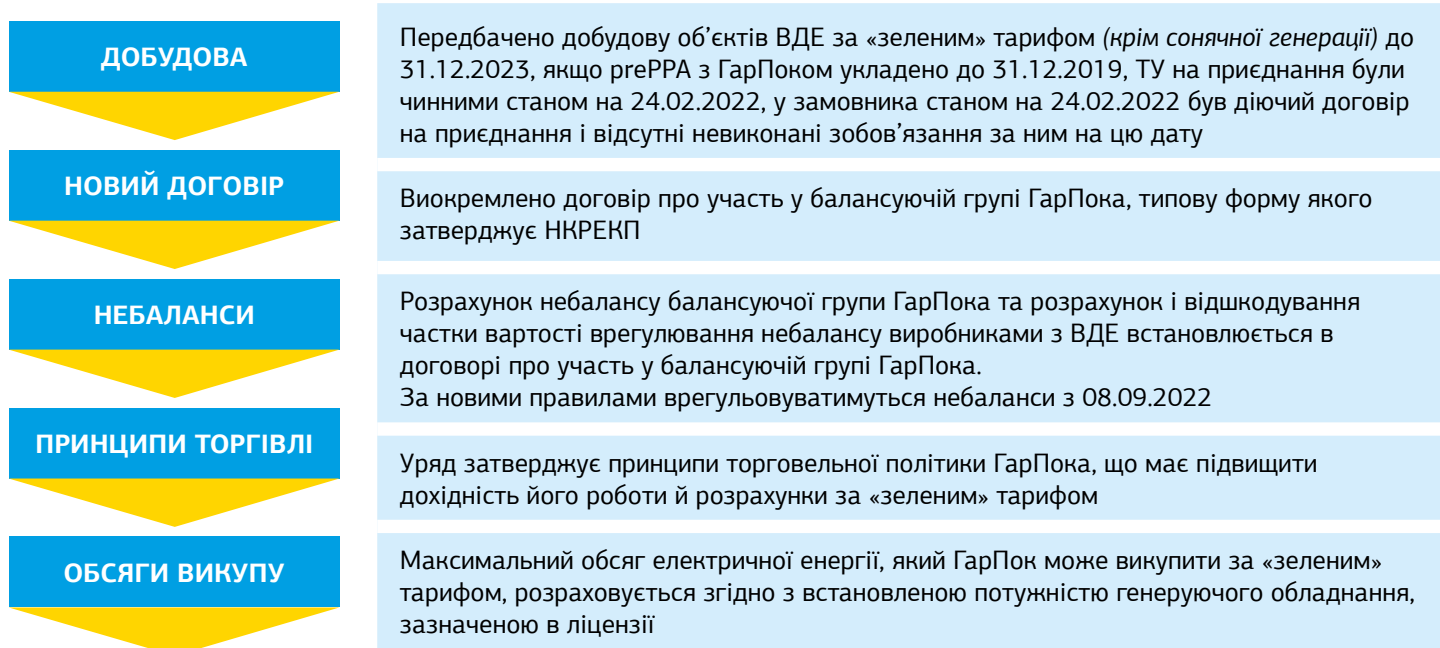

Джерело: Sayenko Kharenko

НКРЕКП буде перевіряти достовірність даних, наданих до реєстру гарантій походження. Якщо в результаті перевірки виявлено виробництво електричної енергії не з ВДЕ, скасовується реєстрація відповідного генеруючого об'єкта/установки для отримання гарантій походження на 6/12/36 місяців, залежно від встановленого обсягу електричної енергії, що вироблена не з ВДЕ.

Для запровадження механізму гарантій походження, 27 грудня 2023 року НКРЕКП затвердила Порядок формування та ведення реєстру об'єктів електроенергетики та електроустановок споживачів, (у тому числі активних споживачів), що використовують альтернативні джерела енергії для виробництва електричної енергії (Постанова №2624) та Порядку розкриття інформації споживачам

Графік 2.5. Зміни до системи підтримки за «зеленим» тарифом

Джерело: Sayenko Kharenko

Графік 2.6. Зміни до системи аукціонів з розподілу квоти підтримки

ЗМІНА ГАРАНТІЙ	Замість гарантування викупу всього обсягу електричної енергії, відпущеної виробниками, за аукціонною ціною, гарантується придбання послуги за механізмом ринкової премії
ВИМОГИ УРЯДУ	Уряд може визначати: тех. параметри УЗЕ на об'єкті, щодо якого надається підтримка; денні часові інтервали, упродовж яких може надаватися підтримка; профілі навантаження об'єкта, щодо якого надається підтримка; максимальну цінову пропозицію учасника аукціону (в межах встановлених законом); частку аукціонної ціни, яка фіксується для переможця у євро (не менше 50 % від аукціонної ціни)
СТРОКИ БУДІВНИЦТВА	Для сонячної генерації скорочено строк для будівництва та введення об'єкта електроенергетики в експлуатацію – з двох років до 18 місяців із дня укладення за результатами аукціону договору про надання послуги за механізмом ринкової премії
СТРОК ПІДТРИМКИ	Скорочено строк надання підтримки з 20 на 12 років
НАДАННЯ ДОКУМЕНТІВ	(i) документи про право власності/користування земельною ділянкою/спорудою для розміщення об'єкта генерації і (ii) договір про приєднання об'єкта електроенергетики до електричних мереж не потрібно надавати для участі в аукціоні, а необхідно подати не пізніше 6 місяців з дати укладання договору за результатами аукціону

Джерело: Sayenko Kharenko

електричної енергії про джерела енергії, у загальній структурі балансу електричної енергії, придбаної електропостачальником та/або виробленої на його власних електроустановках (Постанова № 2626).

Після затвердження Урядом Порядку, НКРЕКП має упродовж шести місяців забезпечити функціонування реєстру гарантій походження. Існують альтернативні рішення: самостійно створювати реєстр гарантій походження чи скористатися програмним забезпеченням іноземного розробника такого реєстру (наприклад, компанії-розробника *Grexel*), що може спростити взаємодію з іноземними реєстрами, однак також може мати проблемні питання щодо відповідності українському законодавству, що регулює публічні реєстри.

У Законі 3220-IX відзначено необхідність інтеграції національного реєстру гарантій походження електричної енергії з реєстрами країн Енергетичного Співтовариства, ЄС та ОЕСР, а також сприяння набуттю Україною повноправного членства в Асоціації органів емітентів (англ. *Association of Issuing Bodies*). Це дасть технічну можливість взаємного визнання українських та іноземних гарантій походження, що, однак, першочергово має бути врегульовано міжнародними договорами.

Закон 3220-IX також вносить зміни до системи підтримки за «зеленим» тарифом.

Хоча система «зелених» аукціонів (на розподіл квоти підтримки) так і не запрацювала в Україні, законодавець продовжує її вдосконалення.

Закон 3220-IX також запроваджує інші зміни на ринку електричної енергії, що стосуються:

- тарифу на послуги з передачі електричної енергії – під час встановлення тарифу має враховуватися фактичне отримання бюджетної підтримки, а не лише задекларована в законодавстві можливість такого отримання;
- встановлення нового виду діяльності на ринку – агрегації, що пов'язана з об'єднанням електроустановок, призначених для виробництва (потужністю не більше ніж 20 MВт), споживання, зберігання електричної енергії, для купівлі-продажу електричної енергії, надання допоміжних послуг, послуг із балансування;
- розподілу електричної енергії малими системами розподілу – цю діяльність віднесено до ліцензованих видів діяльності;
- винятків із регулювання прямої лінії, що не потребують погодження Регулятора на будівництво й експлуатацію, для генерації з ВДЕ та когенераційних установок;
- скасування для виробників із ВДЕ обов'язку продавати електричну енергію за двосторонніми договорами на електронних аукціонах;
- скасування права НКРЕКП встановлювати максимальний строк дії двосторонніх договорів, які укладаються виробниками з ВДЕ;
- розширення переліку контрагентів проєкту ВДЕ за договором про надання послуги із забезпечення стабільності ціни на електричну енергію, вироблену з альтернативних джерел енергії (корпоративні РРА): його можна укласти зі споживачем, електропостачальником, трейдером. Строк дії такого договору визначається за домовленістю сторін.

Тож, можна зазначити, що Закон 3220-IX вдосконалює наявні механізми регулювання та підтримки, додаючи їм ринкових рис, та запроваджує нові для українського ринку інструменти, що надають його учасникам більше можливостей і наближають його до ринків країн ЄС. Активна робота над розробленням та затвердженням підзаконних нормативних актів демонструє бажання імплементувати норми Закону 3220-IX вчасно, та, маємо надію, з урахуванням пропозицій та інтересів учасників ринку.

Враховуючи важливість Закону України №3220-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення та «зеленої» трансформації енергетичної системи України» від 30 червня 2023 року для сучасного і подальшого розвитку сектору відновлюваної енергетики України, в вересні 2023 року Секретаріат УВЕА підготував окремий розгорнутий аналіз його положень.

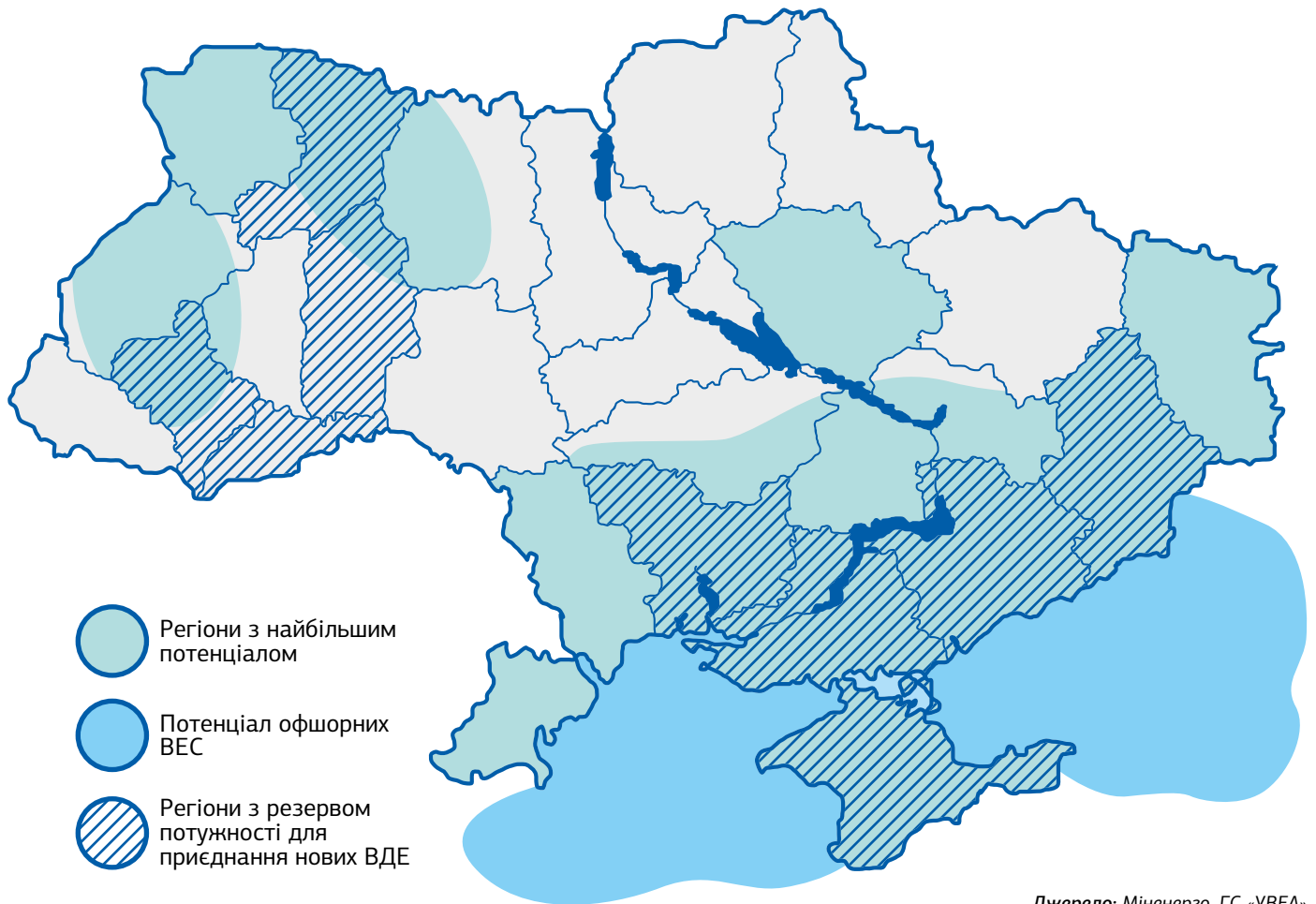

2.1.3. ЕНЕРГЕТИЧНА СТРАТЕГІЯ УКРАЇНИ НА ПЕРІОД ДО 2050 РОКУ

В квітні 2023 року, Уряд за поданням Міністерства енергетики схвалив Енергетичну стратегію України до 2050 року²⁵, положення якої були презентовані на черговій конференції з відновлення України, що пройшла минулого року в Лондоні. І хоча на час воєнного стану публічний доступ до документа є закритим з міркувань безпеки, з публічних анонсів Міністерства енергетики зрозуміло, що даний документ відображає цілі Європейського зеленого курсу, базується на цільових показниках розвитку економіки у відповідності до Національної економічної стратегії на період до 2030 року та на міжнародних зобов'язаннях, взятих Україною, в першу чергу, в рамках Угоди про Асоціацію України з ЄС та Паризької кліматичної угоди.

²⁵ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2023-%D1%80#Text>

Графік 2.7. Регіони з потенціалом для будівництва наземних і офшорних ВЕС

Джерело: Міненерго, ГС «УВЕА»

Ключовою метою Стратегії є кліматична нейтральність національного енергетичного сектору до 2050 року, що має бути досягнуто завдяки:

- скороченню використання вугілля;
- оновленню та модернізації енергетичної інфраструктури;
- диверсифікації енергопостачання;
- підвищенню ефективності використання ресурсів;
- всебічній інтеграції з ринками ЄС та ефективному функціонуванню внутрішніх ринків;
- забезпеченню енергетичного сектору власними ресурсами з урахуванням економічної доцільності;

- розвитку ВДЕ, нових продуктів та інноваційних рішень, зокрема виробництва «зеленої» сталі, відновлюваного водню тощо.

Енергетичною стратегією прогнозується збільшення попиту на електроенергію в Україні з 109 ТВт·год у 2022 році до 700 ТВт·год у 2050 році, що відповідно призведе до збільшення експортного потенціалу не лише в частині транскордонної торгівлі електроенергією, але й постачання в ЄС «зеленої» сталі та відновлюваного водню/аміаку.

ДЕ ЕКОЛОГИ І ДЕВЕЛОПЕРИ ПЛІЧ-О-ПЛІЧ!

MCL GROUP – це професійна команда з більш ніж 12-річним досвідом роботи на ринку відновлюваної енергетики України. Першопочатково, метою компанії було допомогти клієнтам зробити їх діяльність позитивною для довкілля та надати їх проектам професійний екологічний супровід. Пізніше ми розширили свій фокус також і на проектування та девелопмент проектів з ВДЕ. Наразі компанія володіє великим портфелем проектів спільного девелопменту на умовах субпідряду (понад 500 МВт) і розробляє власні вітроенергетичні проекти з нуля.

НАШІ ПОСЛУГИ:

Оцінка впливу на довкілля

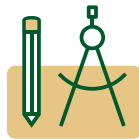
Екологічні дослідження, в тому числі орнітологічні відповідно до міжнародних методик

ESG консалтинг

Девелопмент вітроенергетичних проектів

Проектування та інжиніринг

Підготовка екологічної та технічної документації на усіх етапах проектування

ПІДХОДИМО З ТУРБОТОЮ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ! Наша діяльність засновується на передових міжнародних практиках і стандартах. Через наявність власного спеціалізованого обладнання, ми здатні найефективніше проводити як польові дослідження, так і здійснювати вітровимірвальні кампанії.

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД І ЗАМКНУТИЙ ЦИКЛ: ВІД ІДЕЇ ДО ПРИБУТКУ!

**СЛІДУЙ ДО ЗЕЛЕНИХ ГОРИЗОНТІВ!
ЗВ'ЯЖИСЬ З НАМИ ВЖЕ СЬОГОДНІ!**

<https://mcl.kiev.ua/>

info@mcl.kiev.ua

+38 (067) 329 85 29

31

ЗАПУСК ФОНДУ З ДЕКАРБОНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Виконуючи місію головного енергоменеджера країни, Держенергоефективності спрямовує зусилля на досягнення цілей скорочення енергоспоживання та декарбонізації в нашій країні, які затверджені в Національному плані дій з енергоефективності до 2030 року.

Тому 11 квітня 2023 року були прийняті зміни до Бюджетного кодексу України, якими передбачено акумуляцію коштів податку на викиди вуглецю в окремому рядку Держбюджету.

Запущений для цього Фонд з декарбонізації створений за європейським принципом – «забруднювач платить», який, відповідно до Регламенту ЄС про управління енергетикою і кліматичними діями, передбачає цільове спрямування екологічних податків на енергоефективність та декарбонізацію і застосовується у 21 країні ЄС.

Кошти Фонду спрямовуються на:

- фінансове забезпечення заходів та державних цільових програм у сфері енергоефективності, збільшення використання відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива і скорочення викидів вуглецю;
- фінансове забезпечення компенсації, відшкодування, здешевлення зобов'язань фізичних та юридичних осіб за кредитними та лізинговими договорами, які укладені для реалізації енергоефективних заходів, впровадження енергосервісу, збільшення використання відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива і скорочення викидів вуглецю;
- виконання боргових зобов'язань за запозиченнями, отриманими державою на реалізацію інвестиційних проєктів у сфері енергоефективності, збільшення використання відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива і скорочення викидів вуглецю.

Основним завданням на сьогодні є спрямування коштів Державного фонду декарбонізації та енергоефективної трансформації на якомога більшу кількість енергоефективних проєктів, а також на впровадження проєктів з декарбонізації. Також, надважливими стають кроки по урізноманітненню та збільшенню кількості фінансових інструментів,

Ганна Замазєєва
Голова
Держенергоефективності
України

Щиро дякую усім, хто підтримав нашу ідею створення фонду. Нарешті, в Україні буде постійне джерело коштів для фінансування усіх заходів, які дозволять населенню, бізнесу, місцевій владі впроваджувати енергоефективні заходи та рухатися до енергонезалежності. Заощаджені кошти наша країна зможе спрямувати на свою відбудову, розвиток, покращення соціального доброту (пенсії, соціальні виплати тощо), а компанії – на підвищення своєї конкурентоздатності

які будуть стимулювати якомога ширше коло кінцевих споживачів на впровадження енергоефективних заходів. Мова йде як про домогосподарства, так і муніципалітети й бізнес.

На думку фахівців Держенергоефективності, виконання поставлених цілей можливо досягти, зокрема, за допомогою створення державного револьверного фінансового інструменту, який буде спрямовувати кошти саме на реалізацію енергоефективних проєктів під час відбудови, реновації застарілих засобів виробництва або будівництва нових.

Наявність такого державного фінансового інструменту дозволить забезпечити повний цикл реалізації політики в напрямку енергоефективності – від пошуку проєктів, забезпечення їх доступними інвестиціями та фінансуванням, до контролю за цільовим використанням спрямованих коштів та моніторингу, на постійній основі, результату та впливу на національні показники енергоефективності.

Повноцінне функціонування Державного фонду декарбонізації та енергоефективної трансформації – це один з ключових кроків у напрямку побудови сталої системи європейського зразка з урахуванням принципу «енергоефективність передусім».

2.2. СЕКТОР ВІТРОВОЇ ЕНЕРГЕТИКИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

2.2.1. ГОЛОВНІ МИНУЛОРІЧНІ ТЕНДЕНЦІЇ РИНКУ ТА РЕАЛІЗОВАНІ ПРОЄКТИ

Цілеспрямовані ракетні та дроніві обстріли об'єктів української енергетичної інфраструктури довели необхідність використання вітроенергетичних технологій в більш широкому масштабі, ніж це було до повномасштабного вторгнення РФ. На жаль, воєнні дії та окупація значної частини південних територій України, де вітровий потенціал є найбільшим, доволі сильно вплинули на подальший розвиток вітроенергетики в країні. На момент випуску даного Огляду, досі тимчасово окупованими залишається 71% або 1,317 ГВт вітроенергетич-

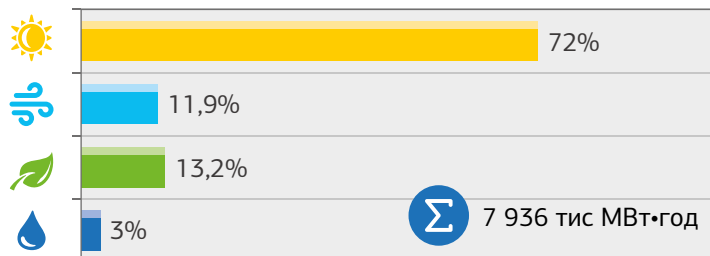
них потужностей, а також достеменно відомо про пошкодження або знищення 11 вітрових турбін. Натомість особливістю ВЕС є те, що при знищенні всього лиш 1 вітротурбіни всі інші можуть продовжувати працювати й надалі, чого не можна сказати про великі станції на викопному паливі. Цю тезу з дня в день доводять всі українські ВЕС, які так чи інакше вже постраждали від війни.

В той же час, 2023 рік увійде в історію національної вітроенергетики, як рік, коли безпосередній монтаж вітротурбін здійснювався українськими компаніями за віддаленої/онлайн участі західних

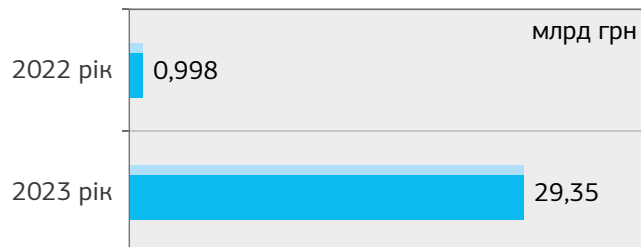
*з міркувань національної безпеки, автори уникають в цьому розділі назв населених пунктів або конкретних географічних координат вітроенергетичних об'єктів, про які згадується

Графік 2.8. Рівень розрахунків з виробникам електроенергії за «зеленим» тарифом, 2021-2023

КУПЛЕНО ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ (Е/Е)
ЗА 2023 РІК

СПЛАЧЕНО ГРОШОВИМИ КОШТАМИ
ЗА КУПЛЕНУ Е/Е ЗА 2023 РІК

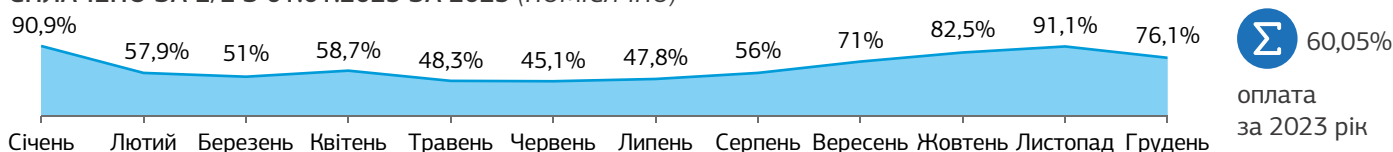

ЗАБОРГОВАНІСТЬ НЕК «УКРЕНЕРГО»

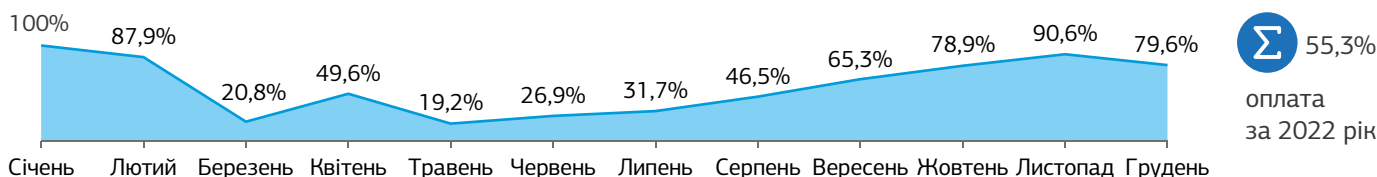
Σ 31,504 млрд грн

- Борг НЕК «Укренерго» за Послугу (Послуга жовтня-грудня 2022 р та січня-грудня 2023 р (без урахування частки врегулювання небалансу);
- Розрахунки за березень 2022-листопад 2023 (20 діб) здійснено з урахуванням положень наказів Міненерго № 140 від 28.03.2022, № 206 від 15.06.2022

СПЛАЧЕНО ЗА Е/Е З 01.01.2023 ЗА 2023 (ПОМІСЯЧНО)

СПЛАЧЕНО ЗА Е/Е З 01.01.2022 ЗА 2022 (ПОМІСЯЧНО)

СПЛАЧЕНО ЗА Е/Е З 01.01.2021 ЗА 2021 (ПОМІСЯЧНО)

Джерело: ДП «Гарантований покупець»

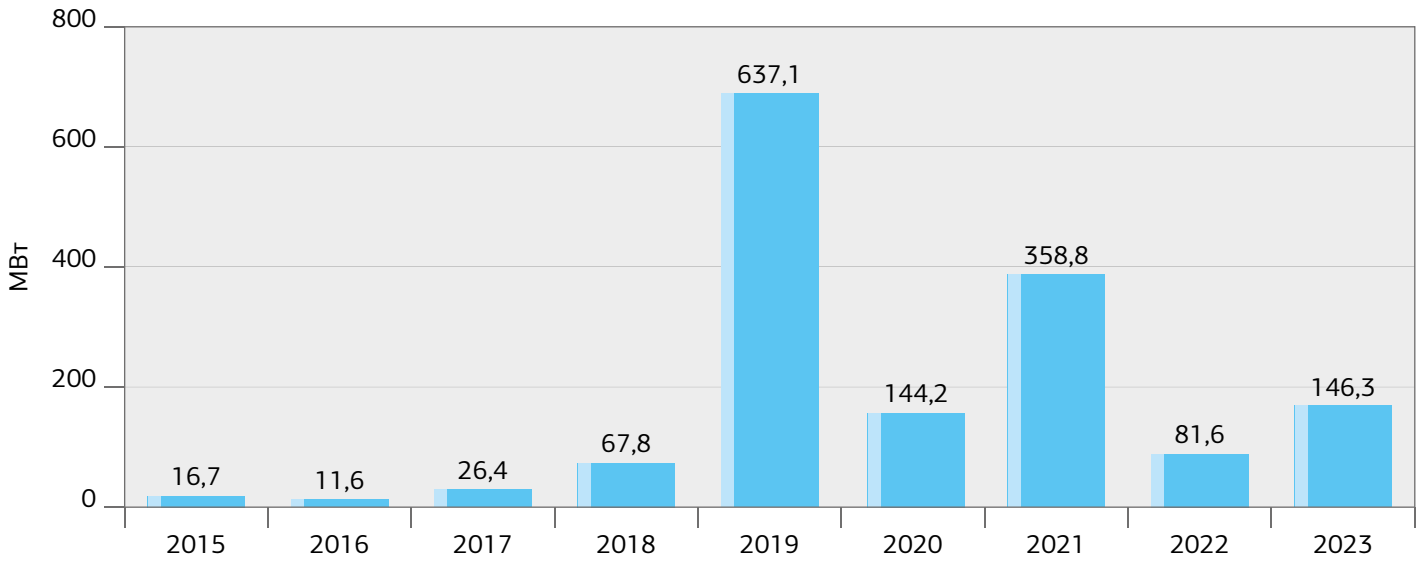
підрядників та виробників ВЕУ у вигляді консультацій або віртуальних інструкцій, оскільки більшість з них не може вести діяльність в Україні поки триває воєнний стан.

Описуючи ключові минулорічні тенденції сектору вітроенергетики неможливо не згадати питання фінансового стану на ринку. Фінансова криза на електроенергетичному ринку країни 2021-2022 років, пов'язана, в першу чергу, з боргами, накопичення яких почалось ще у 2019 році, лише поглибилась минулого року, і стала чи не найголовнішою причиною стримування розвитку нових проєктів. В умовах заборгованості «усіх перед усіма», виробники електричної енергії з енергії вітру і сонця отримували плату за поставлену електричну енергію фактично із залишкових коштів. Це призвело до того, що станом на 31 грудня 2023 року, заборгованість ГарПоку перед виробниками з ВДЕ досягла

36,6 млрд грн, а заборгованість НЕК «Укренерго» перед ГарПоком, в свою чергу, перетнула межу у 32,6 млрд грн. Така тенденція до зростання боргу критично впливає на сектор ВДЕ.

Якщо в січні 2023 році ГарПок забезпечив рівень розрахунків за «зеленим» тарифом на рівні 91%, то вже починаючи з лютого і до жовтня 2023 року, рівень розрахунків знизився і знаходився в межах між 58% у лютому і 53,5% у жовтні, досягнувши найнижчого показника 45,1% у червні та 46,5% у вересні 2023 року. У листопаді ситуація дещо покращилась і ГарПок відзвітував про оплату за закуплену електроенергію на рівні 98,7% та 98,6% – за грудень 2023 року. За рахунок виплат, здійснених ГарПоком за останні дні грудня 2023 року, загальний рівень оплати за 2023 рік досягнув 60,05%, що трохи перевищило показник 2022 року у 56%.

Графік 2.9. Щорічний приріст вітроенергетичних потужностей на материковій частині, 2015-2023

Джерело: НКРЕКП, ГС «УВЕА»

12 грудня 2023 року НКРЕКП своєю постановою встановила, що ГарПок повинен розраховуватися з суб'єктами господарювання, яким встановлено «зелений» тариф до 1 липня 2024 року (з початку кінцевого строку для розрахунків був встановлений на 31 грудня 2023 року).

Ще одним викликом, з яким зіткнувся вітроенергетичний ринок минулого року стала велика складність залучення банківського фінансування до кредитування будівництва ВЕС через воєнні ризики. Питання страхування воєнних ризиків на рівні держави також просувається дуже повільно.

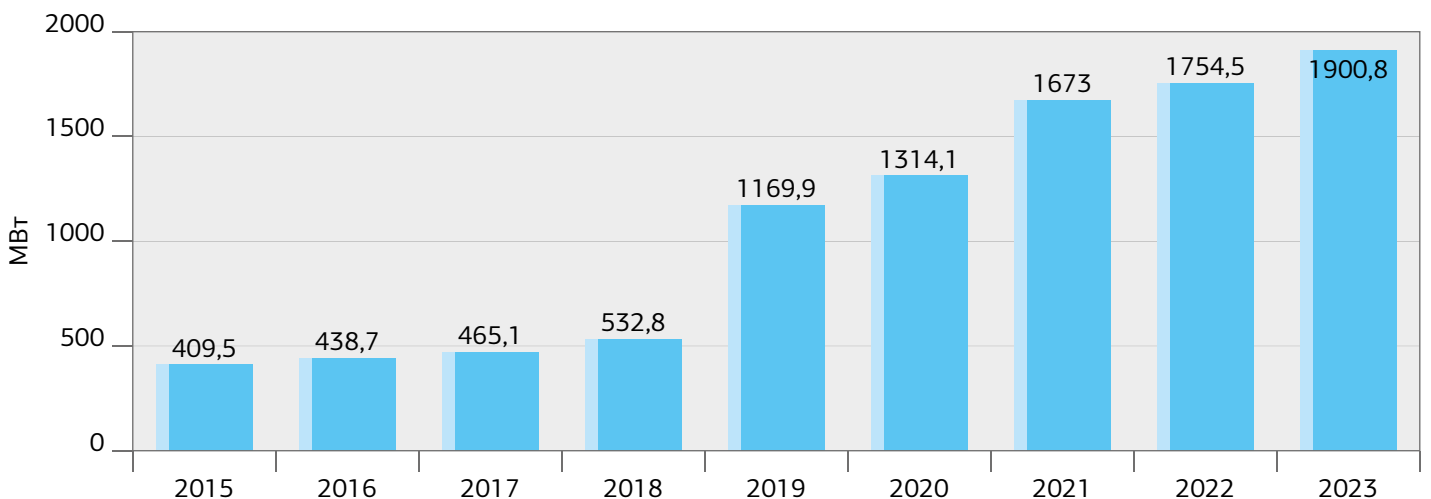
В той же час, позитивною подією для ринку вітроенергетики стало прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання зловживанням на оптових енергетичних

ринках» №3141-ІХ від 10 червня 2023 року (далі – Закон про REMIT) і вищезгаданого Закону 3220-ІХ про відновлення і «зелену» трансформацію енергетичної системи України, які нарешті врегулювали питання входу/виходу виробників електричної енергії з ВДЕ з балансуєючої групи ГарПока.

Натомість, незважаючи на усі проблеми, у 2023 році до загальної енергетичної мережі було додано 146,3 МВт нових вітроенергетичних потужностей. Таким чином річний приріст вітроенергетичних потужностей склав 57% від 2022 року або 41% від встановленої вітроенергетичної потужності у 2021 році.

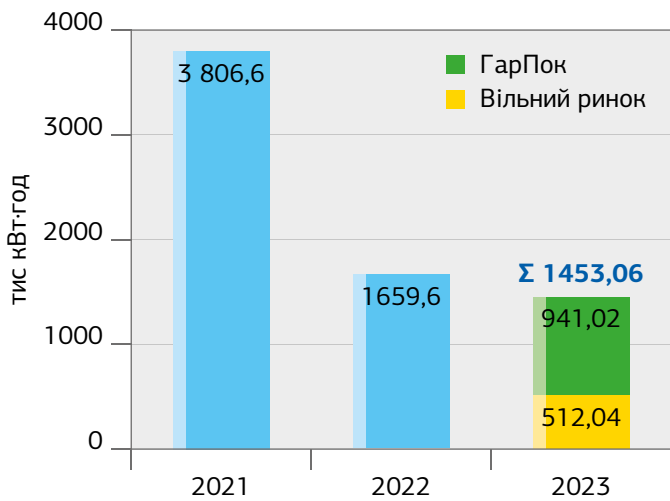
Загалом, за перші два роки повномасштабної війни в Україні було побудовано і введено в експлуатацію 228 МВт вітроенергетичних по-

Графік 2.10. Загальна встановлена потужність вітроенергетичного сектору на материковій частині

Джерело: НКРЕКП, ГС «УВЕА»

Графік 2.11. Динаміка викупленої електричної енергії ГарПоком у виробників електроенергії з енергії вітру

Джерело: ДП «Гарантований покупець», ГС «УВЕА»

тужностей, а власниками нових вітроенергетичних потужностей стали ДТЕК ВДЕ, Elementum Energy, Еко-Оптима та УК «Вітряні парки України». В результаті, станом на кінець 2023 року, загальна встановлена потужність вітроенергетичного сектору України становила 1 900,8 МВт (включно з ВЕС на тимчасово окупованих територіях, без АР Крим), що дорівнює 21,7% у загальному балансі сектору ВДЕ (не враховуючи ДСЕС). В Україні вже встановлено 703 вітрових турбіни (без урахування 11 пошкоджених), середня одинична потужність яких – 3,7 МВт.

Ще 31 грудня 2023 року, з загальних 1,9 ГВт продовжували генерувати електроенергію лише 583,8 МВт вітрових потужностей. Загалом, за минулий рік загальний обсяг електричної енергії, закупленої ГарПоком у виробників електроенергії з рахунок енергії вітру, склав 941 014,77 тис кВт·год, а з урахуванням обсягів електроенергії виробленої на ВЕС, які продають електроенергію на вільному ринку з жовтня 2023 року, цей показник дорівнює 1 453 060, 8 тис кВт·год, що на 14,2% менше ніж обсяги виробництва у 2022 році або 38% від довоєнного 2021 року.

Останні два роки створили прецедент і продемонстрували усьому світу як вітрова енергетика працює і розбудовується в часи повномасштабних воєнних дій, окупації, пошкоджень тощо, і наскільки саме вітрова енергетика здатна приносити користь системі, навіть маючи невелику загальну потужність. Вітрова енергетика, як вид розподіленої генерації, може посилити енергетичну безпеку країни, стійкість до енергетичного терору, а також фактично може замінювати застарілі та пошкоджені внаслідок російської агресії енергетичні потужності.

Загалом, дієздатність вітроенергетичного ринку на другий рік війни, підтримання іміджу незламності українського бізнесу та енергетиків, а також доведення факту можливості будівництва нового вітроенергетичного об'єкта в умовах триваючих повітряних атак ворога, були вчергове доведені на прикладі нових проєктів, а саме трьох введених в експлуатацію ВЕС: I черги Тилігульської ВЕС, Сколівської ВЕС та II черги Дністровської ВЕС, а також індустріального парку «Френдлі Віндтехнолоджі».

114 МВт ТИЛІГУЛЬСЬКА ВЕС

Незважаючи на триваючу повномасштабну агресію росії проти України, компанія ДТЕК ВДЕ завершила будівництво першої черги Тилігульської ВЕС потужністю 114 МВт (19 ВЕУ) із загальної заявленої в 500 МВт навесні 2023 року. Прогнозний річний обсяг виробництва електроенергії I черги становить 390 млн кВт·год, чого достатньо для покриття потреб до 200 тисяч домогосподарств, а також робота ВЕС дозволить заощадити до 400 тис тонн викидів CO₂ в атмосферу щорічно.

Підготовка до будівництва ВЕС почалася ще за два роки до повномасштабної війни, а основний монтаж 13 ВЕУ припав на період, коли Україна пережила перший в історії незалежності блекаут через атаки ворога. Тому усі ключові проблеми,

що виникали під час будівництва станції, були спричинені саме повномасштабною війною, адже технологія будівництва турбін була спланована під стандартні умови невоєнного часу. Так, повітряні тривоги займали близько 20% робочого часу будівельників, в результаті чого загальна зупинка роботи через повітряні тривоги досягла майже 300 годин.

Звичайно ж, під час будівництва I черги Тилігульської ВЕС, команда ДТЕК ВДЕ забезпечила працівників захисною амуніцією, встановила мобільні укриття, створила плани евакуацій, які в обов'язковому порядку виконувалися під час воєнних загроз.

Інша складність при будівництві була пов'язана з логістичними питаннями. Для I черги Тилігульської ВЕС та усіх попередніх вітроенергетичних проєктів компанії, обладнання доправлялось морськими шляхами в порти, звідки потім на спеціальних вантажівках перевозилось до будівельного майданчика. Проте обмеженість роботи портів через постійні обстріли та інші воєнні ризики, значно погіршили умови та підвищили вартість доставки таких складних вантажів, тому для другої черги Тилігульської ВЕС будуть розроблені альтернативні шляхи й логістичні можливості.

Загалом, введення в експлуатацію I черги Тилігульської ВЕС стало символом віри в перемогу України та ще більше наблизило компанію до досягнення її цілі із побудови в Україні 2 ГВт нових потужностей з ВДЕ до 2030 року. 500 МВт Тилігульська ВЕС має стати найбільшою станцією з найновітнішими турбінами EnVentus Vestas 6.0 МВт не лише в Україні, а й у Східній Європі.

На початку вересня 2023 року, Тилігульська ВЕС отримала визнання від американського журналу POWER та нагороду POWER Awards в номінації відновлюваної енергетики – Renewable Top Plant Awards.²⁶ Нагорода була отримана за мужність та незламність працівників ДТЕК ВДЕ, які побудували I чергу вітростанції лише за 100 кілометрів від лінії фронту.

СКОЛІВСЬКА ВЕС

ТОВ «ОРИВСЬКА ВЕС», що входить в групу компаній «ЕКО ОПТИМА», успішно реалізувало проєкт із будівництва 54,6 МВт Сколівської ВЕС на заході України. Особливістю станції є те, що вона розташована у гірській місцевості на висоті понад 700 м над рівнем моря. Проєкт був реалізований за підтримки АТ «Укресімбанк» та MND Group і залучив в українську економіку інвестиції на загальну суму 2,1 млрд грн.

Сколівська ВЕС складається з 10 ВЕУ різної одиничної потужності: 6 ВЕУ потужністю 5,5 МВт і 4 ВЕУ потужністю 5,4 МВт. Усі турбіни виробництва компанії Nordex моделі Delta 4000 N149/5x. Висота вежі ВЕУ становить 104,7 м, а довжина лопаті – 72,4 м.

Будівництво ВЕС розпочалось у 2021 році та продовжилось, незважаючи на повномасштабне вторгнення країни-агресора. Хоча війна і вплинула на терміни поставки основного обладнання, що, в свою чергу, змістило терміни завершення будівництва, проте на кінець 2023 року вісім ВЕУ вже були приєднані до електромережі. Введення в експлуатацію ще двох ВЕУ заплановано на 1 квартал 2024 року. Також компанією було збудовано електропідстанцію 110/35 кВ, прокладено 16 км кабельної лінії 110 кВ та 6 км кабельної лінії 35 кВ.

Прогнозний річний обсяг виробництва електроенергії Сколівською ВЕС становить 150 млн кВт·год. З урахуванням постійних обстрілів енергетичної інфраструктури російською федерацією, виробництво електричної енергії Сколівською ВЕС робить значний внесок у надійність та незалежність об'єднаної енергосистеми України.

II ЧЕРГА ДНІСТРОВСЬКОЇ ВЕС

Дністровська ВЕС була побудована і введена в експлуатацію двома чергами послідовно. I черга потужністю 40 МВт була введена в комерційну експлуатацію ще в травні 2021 року. Будівництво II черги потужністю 60 МВт, яка складається з 11 турбін GE моделі Cupress потужністю 5,3 та 5,5 МВт, було розпочато в березні 2021 року. До лютого 2022

²⁶ <https://dtek.com/media-center/news/american-power-magazine-honors-dtek-tyligulska-wind-power-plant-construction-with-an-award/>

року всі компоненти вітротурбін були доставлені на майданчик проєкту і частково змонтовані.

Приблизно за тиждень до повномасштабного вторгнення РФ в Україну ключові підрядники евакуювалися, і до жовтня 2022 року всі монтажні роботи були призупинені. Після місяців інтенсивних переговорів, була створена нова модель монтажу ВЕС, в якій головна роль була відведена місцевим субпідрядникам – інженерам та технічним працівникам, що й дозволило відновити будівництво.

Відмінна робота будівельників компанії FairWind безпосередньо на будівельному майданчику, за дистанційного нагляду з боку GE, а також безпрецедентна відданість команди Elementum Energy, зробили можливим введення в експлуатацію II черги Дністровської ВЕС вже у червні 2023 року.

Починаючи з липня 2023 року II черга Дністровської ВЕС почала працювати на вільному ринку, нарощуючи обсяги продажу електроенергії в міру вводу ВЕУ в експлуатацію. У вересні 2023 року з балансуєючої групи ГарПока на вільний ринок вийшла і I черга вітрової станції.

ІНДУСТРІАЛЬНИЙ ПАРК «ФРЕНДЛІ ВІНДТЕХНОЛОДЖІ»

2023 рік був складним для ТОВ «Френдлі Віндтехнологі», яке входить до групи компаній Вітряні парки України, в першу чергу, через релокацію єдиного в Україні підприємства з виробництва ВЕУ мультимегаватного класу з Краматорська на За-

Юлія Свиріденко
Перша віцепрем'єрка
України – Міністерка
економіки України

Створення нових індустриальних парків спрямовано на розвиток переробної промисловості, підтримку українського експорту, створення нових робочих місць та наповнення місцевих бюджетів

карпаття. Цей складний процес вимагав від команди великих зусиль та значних фінансових витрат. На новому місці, компанії довелося починати все «з нуля», зокрема розпочати будівництво нових виробничих площ для виробництва комплектуючих до вітрових установок.

Вже 1 серпня 2023 року до національного Реєстру індустриальних (промислових) парків України було додано індустриальний парк «Френдлі Віндтехнологі» побудований компанією. Також, наприкінці 2023 року компанія розпочала будівництво своєї першої ВЕС на Закарпатті, загальна потужність якої становитиме близько 80 МВт.

Одне із виробництв, яке розпочне свою роботу на території індустриального парку вже у 2024 році, буде виготовляти вітрові турбіни та комплектуючі

Владислав Єременко
Генеральний директор
ТОВ «Френдлі
Віндтехнологі»

Ми віримо, що вітроенергетика є одним з найефективніших та найекологічніших способів виробництва електроенергії, який може забезпечити енергетичну безпеку та незалежність нашої країни. Виходячи з цілей Енергетичної стратегії стає зрозуміло, що в найближчі роки буде значна потреба в нових генеруючих потужностях, зокрема в ВЕС. Тому діяльність групи компаній ТОВ «УК «Вітряні парки України» та нашого індустриального парку «Френдлі Віндтехнологі» ми розглядаємо як невід'ємну складову реалізації даної стратегії

УВЕА та її компанії-члени готові активно діяти заради оновлення, декарбонізації і розвитку національної енергосистеми навіть в час війни, що вже було неодноразово доведено на прикладі реалізованих проєктів за період 2022-2023 років.

до них. Компанія планує виробляти ВЕУ одиничною потужністю від 4,8 МВт до 5,5 МВт. Є у компанії і амбітні плани із запуску виробництва перших лопатей з маркуванням «Made in Ukraine».

Усі інші підприємства, які вестимуть свою діяльність на території індустріального парку також будуть займатись машинобудуванням і металообробкою. Таким чином, робота індустріального парку дозволить створити нові робочі місця, розвивати місцеву економіку та сприяти забезпеченню енергетичної незалежності країни. Згідно з концепцією нового індустріального парку, на його базі має бути створено 745 нових робочих місць у переробній промисловості, професійно-науковій та технічній діяльності.

Станом на дату виходу даного Огляду, індустріальний парк «Френдлі Віндтехнологі» був одним з небагатьох реально працюючих в Україні.

Зрозуміло, що на новій локації, зважаючи на воєнні реалії, компанія зіткнулася з проблемою нестачі кваліфікованих працівників, проте, незважаючи на всі труднощі, команда Френдлі Віндтехнологі залишається впевненою у подальшому

розвитку вітроенергетики в Україні. В той же час, компанія також сподівається, що держава збільшуватиме підтримку національного вітроенергетичного сектору шляхом створення стабільного та прозорого регуляторного середовища, адже його розвиток є важливим фактором для досягнення цілей встановлених Енергетичною стратегією України до 2050 року.

2.2.2. ВИХІД ВІТРОЕНЕРГЕТИЧНИХ КОМПАНІЙ НА ВІЛЬНИЙ РИНОК ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ

Нова модель ринку електроенергії, метою якої було запровадження конкурентних механізмів функціонування ринку електроенергії, запровадував ще 1 липня 2019 року. В подальші роки велась робота з його покращення та приведення до умов і правил ринку ЄС. У зв'язку з остаточним завершенням інтеграції української енергосистеми до ENTSO-E, а також із перспективою отримання Україною повноправного членства в ЄС, остаточне забезпечення діяльності виробників з ВДЕ на вільному ринку і на конкурентних засадах залишається найбільшим пріоритетом для українського вітроенергетичного ринку, від якого залежить також і напрямок післявоєнного відновлення національної енергосистеми.

Основним досягненням на цьому шляху можна вважати надання виробникам з ВДЕ права виходити із балансуєчої групи ГарПока на вільний ринок з можливістю повернення назад без втрати «зеленого» тарифу або підтримки за результатами аукціону.

ЗАБОРГОВАНІСТЬ ПЕРЕД ВИРОБНИКАМИ З ВДЕ ТА ПОДАЛЬШІ ПЛАНИ РОЗВИТКУ

2023 рік – другий рік повномасштабної війни рф проти України, був дуже непростим для енергетичної галузі України і для сектору ВДЕ, зокрема. Продовжувалися атаки на енергетичну інфраструктуру, у тому числі на СЕС і ВЕС, а Запорізька АЕС досі (*станом на січень 2024 року*) знаходиться під окупацією. В той же час, минулого року було прийнято багато рішень і здійснено багато заходів, які є позитивними для подальшого розвитку сектору, а саме: схвалено Енергетичну Стратегію України до 2050 року, закінчено синхронізацію з ENTSO-E, прийнято Закон України № 3141-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання зловживанням на оптових енергетичних ринках» та Закон України № 3220-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення та «зеленої» трансформації енергетичної системи України», підвищено граничні цінові обмеження (*прайс-кепи*) на ринку «на добу наперед» і на «внутрішньодобовому ринку» тощо.

В той же час, актуальною залишилась проблема накопичення боргів перед виробниками з ВДЕ, проте її врегулювання залежить не лише від ДП «Гарантований покупець», а й від рівня сплати НЕК «Укренерго» за Послугу із забезпечення збільшення частки виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії. Загальна сума заборгованості НЕК «Укренерго» перед ДП «Гарантований покупець» за дану Послугу на середину січня 2024 року склала 31 504 млрд грн. Так, якщо за 2022 рік борг НЕК «Укренерго» склав 8 671 млрд грн (*з нарахованих 11 649 млрд грн*), то вже за 2023 рік національний ОСП повинен був сплатити ДП «Гарантований покупець» 19 864 млрд грн (*з нарахованих 25 192 млрд грн*).

Тим не менше, 2023 рік все ж був плідним для ДП «Гарантований покупець».

Так, минулого року ДП «Гарантований покупець» активно проводив аукціони з продажу електричної енергії, збільшивши обсяг реалізації до 7 936 286 тис кВт-год.

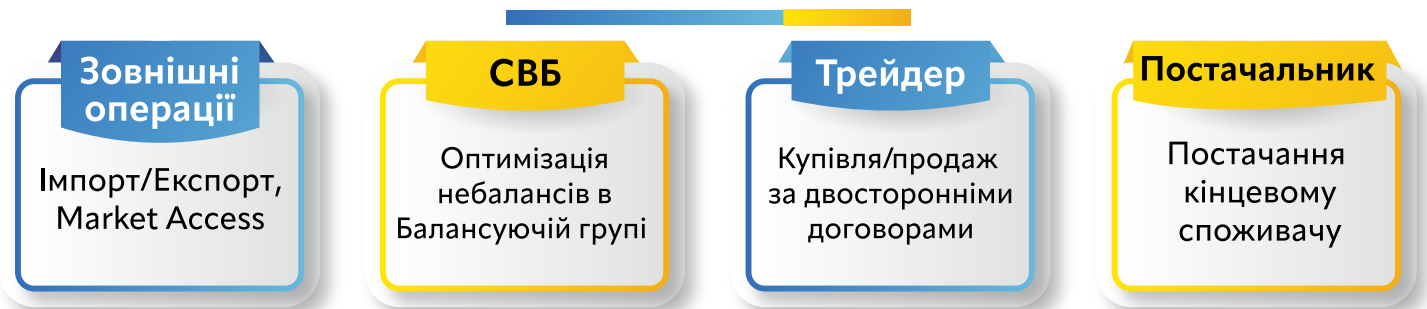
Перспективно виглядає і майбутнє для підприємства. Законодавчі зміни, прийняті у 2023 році, дозволили ДП «Гарантований покупець» експортувати електроенергію і стати гравцем на ринку гарантій походження. Доходи від експорту електроенергії і роботи на ринку гарантій походження дозволять ДП «Гарантований покупець» покращити розрахунки з виробниками за «зеленим» тарифом і зменшити навантаження на тариф НЕК «Укренерго». У 2024 році підприємство очікує прийняття підзаконних актів, необхідних для практичного втілення даних законодавчих ініціатив, зокрема Порядку здійснення експорту ДП «Гарантований покупець», а також внесення НКРЕКП змін до ліцензійних умов ДП «Гарантований покупець».

ДП «Гарантований покупець» також планує продовжувати роботу в частині корпоратизації компанії і перетворення державного підприємства у зрозумілу для західних партнерів організаційно-правову форму акціонерного товариства зі 100% державною часткою, наглядовою радою і незалежними членами.

ЕРУ – це група компаній з іноземними інвестиціями, що спеціалізується на постачанні електроенергії, газу та реалізації проектів в українській енергетичній галузі та Європі з 2014 року, зокрема Угорщина, Австрія, Болгарія, Румунія, Словаччина. З 2017 року ERU має 20-річний контракт на страхування політичних ризиків (PRI), збільшений у 2020 році до 100 мільйонів доларів, з Міжнародною фінансовою корпорацією США (DFC) для своєї діяльності з торгівлі газом, зберігання та іншої діяльності з державними установами в Україні. Компанія об'єднує управлінський досвід, глибоке розуміння місцевого ринку та експертизу, сформовану за понад 35 років успішної діяльності в енергетиці багатьох країн світу.

НАПРЯМ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ ВКЛЮЧАЄ В СЕБЕ:

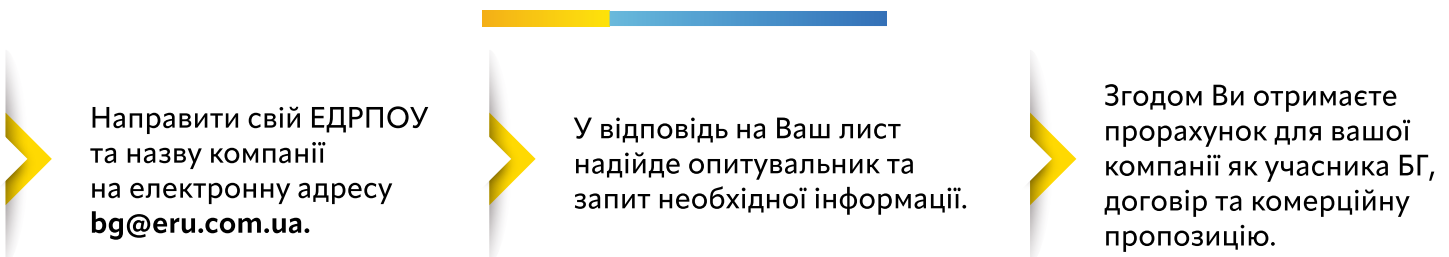

СПІВРОБІТНИЦТВО З ВИРОБНИКАМИ ВДЕ:

Пропонуємо комплексну послугу купівлі електроенергії та участь в балансуючій групі. При співпраці з нами Ви отримуєте:

- **Мінімізація втрат від небалансів шляхом активного балансування** | (Кількість учасників балансуючої групи – 66, що включає постачальників, трейдерів, виробників: СЕС, ВЕС та інших.)
- **Гарантовані своєчасні розрахунки за вироблену електроенергію** | (Стан розрахунків з ДП "Гарантований Покупець": 2022 р. – 55,3%, 2023 р. – 60,05%) станом на 18.01.24р.
- **Конкурентні ціни купівлі виробленої електроенергії та широкий перелік опцій та можливостей.**

ЯК ПОЧАТИ СПІВПРАЦЮ З НАМИ:

У разі наявності запитань звертайтеся за телефоном: **+380 93 96 92 486** Гулевич Василь
+380 97 43 21 617 Євграфова Вікторія

Питання надання можливості виробникам з ВДЕ виходити з балансуєчої групи ГарПока і вести самостійну діяльність з продажу електроенергії на організаційних сегментах ринку почало серйозно обговорюватись, починаючи з 2020 року, а з 2022 року з балансуєчої групи почали поступово виходити виробники електроенергії з енергії сонця. Доволі ефективним з точки зору запровадження і застосування такої можливості став Закон про REMIT, який передбачив внесення змін до статті 71 Закону України «Про ринок електричної енергії», і, зокрема ввів таке положення: «Суб'єкти господарювання, які виробляють електричну енергію з альтернативних джерел енергії на об'єктах електроенергетики або чергах їх будівництва (пусковому комплексі), які здійснюють продаж електричної енергії за «зеленим» тарифом, або суб'єкти господарювання, які за результатами аукціону набули право на підтримку, мають право виключити з балансуєчої групи гарантованого покупця об'єкти електроенергетики або черги їх будівництва (пусковий комплекс) шляхом призупинення дії договору купівлі-продажу електричної енергії за «зеленим» тарифом або договору про купівлю-продаж електричної енергії між гарантованим покупцем та суб'єктом господарювання, який за результатами аукціону набув право на підтримку, щодо такого об'єкта».

Прийнятий слідом Закон 3220-IX не просто остаточно закріпив право виробників з ВДЕ тимчасово виходити з балансуєчої групи, а й надав їм можливість переходити також на новий механізм підтримки у вигляді ринкової премії та контрактів на різницю, при цьому зберігаючи право повернутись до системи «зеленого» тарифу або підтримки

Перша черга Тилігульської ВЕС потужністю 114 МВт працює повністю на ринкових засадах з вересня 2023 року. Це стало можливим завдяки проведеній минулого року лібералізації ринку електроенергії, що дозволило вітроенергетичним проектам працювати на ринкових умовах, тобто без механізмів стимулювання, та своєчасно і в повному обсязі отримувати кошти за згенеровану електроенергію. Друга черга цієї ж ВЕС буде працювати на ринкових умовах та без такого механізму стимулювання як «зелений» тариф вже з перших днів введення в експлуатацію.

за результатами аукціону (втім, за останні п'ять років Уряд не провів жодного аукціону на право реалізації вітроенергетичних та інших проектів з відновлюваної енергетики).

Державна енерготрейдінгова компанія (ЕКУ): процес виходу на вільний ринок став для виробників з ВДЕ майже непомітним завдяки їх взаємодії з професійними трейдерами в межах PPA (Power Purchase Agreement).

Загалом, саме цей Закон, зокрема через закріплення положення про тимчасовий вихід і можливість повернення до балансуєчої групи, став визначальним для виходу на вільний ринок також і виробників електроенергії з енергії вітру.

Станом на січень 2024 року, з балансуєчої групи вийшло 78% вітряної генерації на підконтрольній Україні території. Поспілкувавшись з компаніями-операторами ВЕС, а також трейдерами електричної енергії, УВЕА дізналась: що саме підштовхнуло вітроенергетичні компанії прийняти рішення про вихід на вільний ринок, з якими проблемами на ринку стикнулись його учасники у 2023 році, а також якими є їх очікування щодо подальшого розвитку вітроенергетичного сектору в Україні.

Серед українських трейдерів електроенергії, опитаних УВЕА: АТ «Енергетична компанія України», ТОВ «ЕРУ Трейдинг» та Криворізька енергетична компанія КЕНК, а серед вітроенергетичних компаній: ДТЕК ВДЕ, Вітряні парки України, Guris та Elementum Energy.

Загалом, основним стимулом для виходу вітроенергетичних компаній з балансуєчої групи ГарПока є можливість працювати на ринкових засадах та своєчасно і в повному обсязі отримувати справедливий кошти за згенеровану електроенергію, що є цілком виправдано через боргову ситуацію на ринку за якої працювали виробники протягом останніх 3 років. Серед інших важливих факторів, виділених компаніями стали: зміна кон'юнктури ринку, отримання певної передбачуваності і прогнозованості ринку, можливість покриття операційних та фінансових витрат, а також продовження ведення діяльності в умовах війни.

Наша компанія розглядала можливість виходу на вільний ринок з кількох причин:

- низький рівень розрахунків ГарПока та порушення встановленого законом механізму продажу електроенергії за зеленим тарифом, що призвело до значних фінансових втрат для наших компаній.
- зміна кон'юнктури ринку та підвищення Регулятором прайс-кепів на електроенергію
- можливість отримувати справедливую ціну за згенеровану електроенергію та покривати свої операційні і фінансові витрати в час війни.

Щодо ключових проблем, з якими стикались учасники вільного ринку (трейдери і компанії) протягом 2023 року, то їх можна розділити на три категорії: технічні, наприклад, непостійність вітрової генерації; регуляторні, тобто не до кінця досконале вторинне законодавство, що регулює роботу ринку; та ті, що пов'язані з війною, які особливо актуальні для станцій, що знаходяться в зоні активних бойових дій.

Ключова проблема, яка варта уваги – не до кінця досконале вторинне законодавство в частині призупинення дії договору з ГарПоком, а саме можливість пооб'єктного виходу генерації з його балансуєчої групи. Іншими словами, якщо одна юридична особа володіє двома різними об'єктами генерації (наприклад, СЕС і ВЕС), то доволі складно вивести на вільний ринок лише один із таких об'єктів за умови призупинення договору.

Незважаючи на всі переваги вільного ринку, найбільш відчутною є проблема складної прогнозованості виробітку електроенергії за рахунок вітру через нерегульованість вітрового потоку та залежність від погодних умов, що, відповідно, потребує застосування різноманітних інструментів для збалансування свого «портфеля».

Однозначно, основною причиною для виходу на вільний ринок для нас стала можливість вчасно отримувати плату за вироблену «зелену» електроенергію. Прийняти таке рішення стало набагато простіше, коли на законодавчому рівні було також надане право тимчасово призупинити угоду з ГарПоком і за бажання переукласти її через певний час. Тепер, наша компанія має доволі чітке уявлення про те, чого саме очікувати на ринку протягом найближчих 3 років. Для міжнародного інвестора така передбачуваність ринку є дуже важливою і цінною з точки зору прийняття рішення про подальшу діяльність компанії в Україні.

Ключовими проблемами на ринку, окрім війни, залишаються розрахунки за вироблену електроенергію та нестача балансуєчих потужностей. Більше того, можливості застосування «зеленого» тарифу для нових об'єктів з ВДЕ вичерпуються, а тому прогнозувати грошові потоки від ВЕС чи СЕС на етапі розробки бізнес-проєкту стає неможливо. Усе це не лише створює труднощі при залученні кредитних коштів для будівництва нових об'єктів, частка яких зазвичай становить 70% від загального проєктного бюджету, але й ускладнює операційну діяльність виробників.

Серед ключових проблем, актуальних для нашої компанії у 2023 році, можна виділити:

- неможливість погашення наших кредитних зобов'язань у міжнародних банках, що змусило втрутитись в ситуацію материнську компанію і, відповідно, наклало негативний слід на прийняття майбутніх інвестиційних рішень;
- недостатня розвиненість та погана регульованість внутрішньодобового ринку, особливо ринку небалансів.

Основною проблемою для нашої компанії є вплив війни, оскільки наші діючі ВЕС розташовані у зоні активних бойових дій, через що вони постійно потерпають від обстрілів та отримують пошкодження. Це, відповідно, призводить до збитків, збоїв у постачанні та створює ризики для життя і безпеки нашого персоналу. Окремим викликом минулого року стала доволі часозатратна робота пророблена з банками з метою реструктуризації наших фінансових зобов'язань за кредитами.

Стосовно ж подальшого розвитку вітроенергетичного ринку, то всі опитані учасники ринку впевнені у перспективності вітрової енергетики для економіки України, зокрема для її післявоєнної відбудови, що пояснюється вигідним географічним розташуванням та доволі високим вітровим потенціалом у більшості областей країни. І трейдери, і вітроенергетичні компанії відзначають, що надання права виробникам електроенергії з енергії вітру вести самостійну діяльність на вільному ринку є значним досягненням минулого року, яке дозволить врегулювати фінансову ситуацію на ринку та забезпечити прогнозованість його розвитку, а також сприятиме інвестуванню у нові вітроенергетичні проєкти.

У випадку продовження успішного реформування ринку електроенергії, зокрема задля його подальшої лібералізації, і користування перевагами вже здійснених реформ, зацікавленість інвесторів у розвитку вітроенергетики буде тільки зростати. Результатом цього буде нарощення будівництва таких проєктів та посилення енергетичної безпеки як України, так і ЄС, який може імпортувати українську «зелену» електроенергію. Наша компанія має доволі чіткі очікування щодо подальшого розвитку портфелю.

Наша ключова ціль – побудувати 2 ГВт нових потужностей з ВДЕ в Україні до 2030 року і ми вже активно працюємо для її досягнення. Окрім добудови Тилігульської ВЕС, компанія планує побудувати Полтавську ВЕС потужністю 650 МВт, що дозволить покращити енергозабезпечення Полтавської області та сусідніх регіонів, які не мають власної генерації.

Надважливим кроком на шляху до забезпечення стійкості енергосистеми і збільшення частки ВДЕ є будівництво та запуск нових ВЕС. В той же час, на нашу думку, для подальшого розвитку вітроенергетики в умовах війни потрібно виконати дві основні умови:

- забезпечити прозорість ринку для інвесторів, проте тепер вже з боку трейдерів «зеленої» електроенергії, а не ГарПоку;
- створити можливість отримання державних гарантій від воєнних ризиків.

У випадку забезпечення цих двох основоположних умов, розвиток вітрової енергетики буде не просто перспективним, а цілком реальним і економічно вигідним для усіх сторін.

Завдяки виходу на вільний ринок, вітроенергетичні компанії зможуть подолати основну проблему – отримання своєчасно коштів з продажу виробленої на ВЕС електроенергії, тому майбутнє ринку вітроенергетики виглядає доволі багатобічюче, особливо із додатковим впровадженням інновацій та підвищенням ефективності генерації.

Нові ринкові можливості обумовлюють розвиток ВДЕ в Україні, зокрема вітроенергетики. У 2023 році з'явилася альтернатива «зеленому» тарифу у вигляді надання виробникам права виходу із балансуєної групи ГарПока, що дійсно вирішує частину проблем ВДЕ. Подальший розвиток «зеленої» генерації потребує впровадження таких додаткових стимулів розвитку, як система Feed-in premium та гарантії походження. Зі свого боку, як ТОП-2 трейдер «зеленої» електроенергії, ми вводимо у практику механізм pre-PPA для найбільш перспективних проєктів і очікуємо, що це стане відправною точкою для появи нових проєктів з ВДЕ щонайменше на 100 МВт вже у першому півріччі 2024 року.

КЕНК

група компаній

ПРОВІДНИЙ ТРЕЙДЕР "ЗЕЛЕНОЇ" ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ

Київ, вул. Степана
Рудницького, 26.

info@kenk.com.ua

kenk.com.ua

044 344 69 79
050 011 63 29

**elementum
energy**

100% Дністровської ВЕС працює на вільному ринку. Продажі електроенергії відбуваються по двостороннім договорам з трейдерами, а також на сегментах РДН та ВДР.

Компанія позитивно оцінює цей досвід і буде розглядати ринкову модель продажів, як одну з пріоритетних для своїх майбутніх проєктів. Надалі, компанія планує працювати над ефективністю роботи, якістю прогнозування та нарощуванням експертизи ринкових продажів.

Україна має величезний потенціал вітрової енергетики і може дійсно стати європейським хабом із виробництва «зеленої» електроенергії і водню. В той же час, не лише гучні декларації уряду щодо розвитку сектору, але навіть набагато скромніші з багатьох існуючих сьогодні прогнозів розбиваються об стіну діючих процедур приєднання, на кшталт правила N-1 (щодо надзвичайного недовантаження мережі при розрахунках режимів приєднання нових потужностей), які призводять до недовикористання існуючої мережі. Надійність та безпеку енергосистеми краще забезпечувати шляхом автоматичного аварійного відключення, ніж шляхом недовантаження мережі. Більше того, обмеження нових генеруючих потужностей через обов'язкове недовантаження мережі означає перешкодження будівництву додаткової генерації, необхідної для покриття «зеленою» енергією менш сонячних або вітряних годин.

2.2.3. ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ ВІТРОВОЇ ЕНЕРГЕТИКИ

Говорячи про середньо- та довгострокову перспективу розвитку національного сектору вітрової енергетики, то, незалежно від тривалості повномасштабної війни, ключовими пріоритетними завданнями для ринку будуть:

- відшкодування/компенсація росією збитків завданих об'єктам з вітрової енергетики;
- подальша реалізація запланованих проєктів до 2030 року на ринкових умовах; та

²⁷ <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099062823034041908/p18017401fe8430010af21016afb4ebc8c4>, с. 99.

²⁸ https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/09/June_Damages_UKR_Report.pdf, с. 29.

²⁹ https://www.energycharter.org/fileadmin/DocumentsMedia/Occasional/2023_05_24_UA_sectoral_evaluation_and_damage_assessment_Version_X_final.pdf, с. 11.

Ми цілком впевнені у подальшому розвитку вітроенергетики в Україні. Ми віримо, що вітроенергетика є одним з найефективніших та найекологічніших способів виробництва електроенергії, який може забезпечити енергетичну безпеку та незалежність нашої країни. Ми очікуємо, що в умовах вільного ринку, вітроенергетика отримає більше можливостей для інвестицій, модернізації, диверсифікації та інтеграції з європейськими партнерами.

Збільшення експорту електроенергії до ЄС також матиме такі переваги для вітроенергетичних компаній як: збільшення обсягів продажів, розширення ринків збуту та сприятиме посиленню конкурентоспроможності української економіки.

- збільшення загальної встановленої вітроенергетичної потужності до рівня необхідного для стабільної, децентралізованої, самодостатньої, вуглецево-нейтральної і безпечної роботи об'єднаної енергосистеми України.

СТЯГНЕННЯ ЗБИТКІВ З РФ: ОСОБЛИВОСТІ ПОДАЧІ ВІДПОВІДНИХ ПОЗОВІВ

Автор: Марія Костицька, партнерка та голова арбітражної практики паризького офісу Winston & Strawn LLP, член УВЕА

Українська енергетична інфраструктура залишається основною воєнною ціллю для РФ. За два роки повномасштабної війни, найбільше постраждав саме сектор електроенергетики, який втратив майже 6,5 млрд дол. США, з яких близько 3,9 млрд дол. США – лише через втрату генерації²⁷. Загалом, станом на червень 2023 року виробники з ВДЕ зазнали збитків на суму близько 220 млн дол. США²⁸, а окремо сектор вітроенергетики – на понад 50 млн євро²⁹.

Хоча деякі українські державні енергетичні компанії вже висловили намір подати позови проти РФ щодо відшкодування збитків, завданих війною, за два роки повномасштабної війни в енергетичному секторі ще не було ініційовано жодного публічно відомого судового процесу між інвесторами та державою. Натомість деякі приватні енергетичні компанії вирішили подати відповідні позови до українських судів.

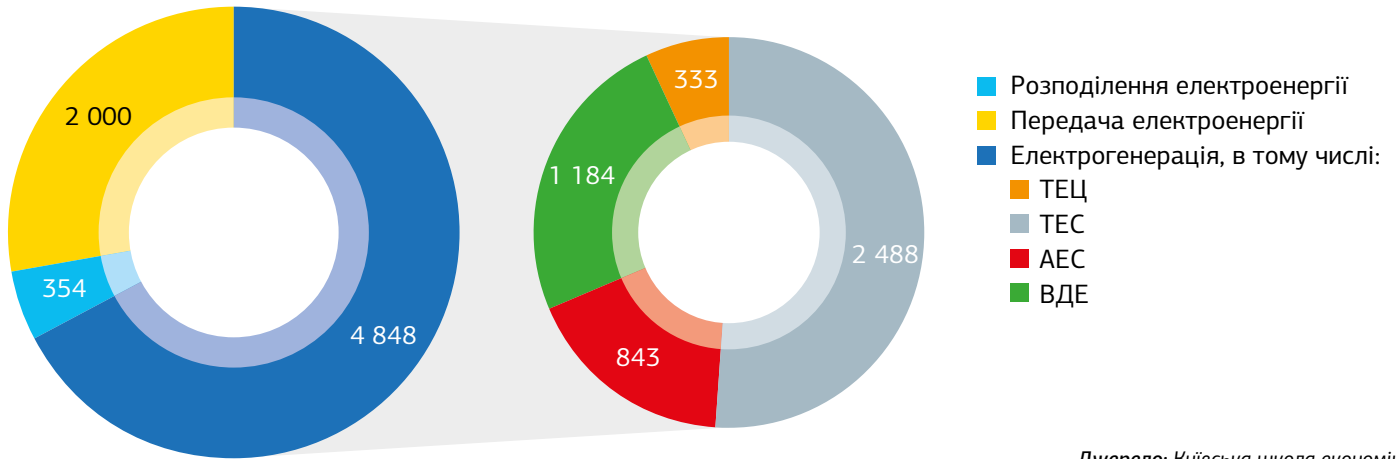
Dnistrovska wind park

ELEMENTUM ENERGY

Powering a better future

Графік 2.12. Прямі інфраструктурні збитки об'єктам електроенергетики за два роки війни, млн дол. США

Джерело: Київська школа економіки

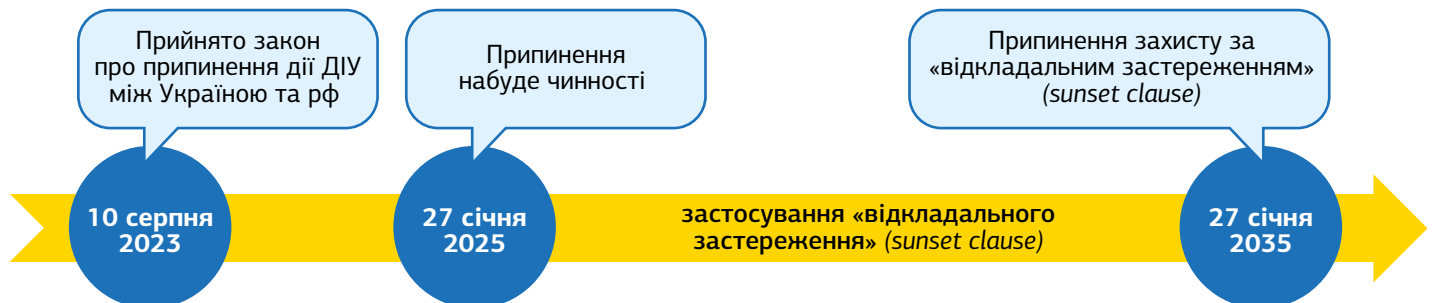
Інвестори, які здійснили інвестиції в об'єкти, розташовані на географічних територіях, що перебувають під окупацією як з 2014 року, так і з 2022 року, мають можливість подавати інвестиційні арбітражні позови проти рф на підставі Угоди між Україною та росією від 1998 року про заохочення та взаємний захист інвестицій (далі – ДІУ Україна-рф).

Потенційні позивачі можуть спиратися на сприятливі прецеденти, створені попередніми інвестиційними арбітражними справами, пов'язаними з окупацією Криму, так званими «кримськими справами», а також на рішення Європейського суду з прав людини у справі «Україна та Нідерланди проти Росії» від 25 січня 2023 року³⁰. У «кримських справах» арбітражні суди незмінно підтверджували юрисдикцію відповідно до ДІУ на підставі ефективного контролю рф над Кримом з моменту його анексії у 2014 році, визнавали рф відповідальною за порушення ДІУ та присуджували відшкодування збитків українським позивачам. Рішенням ЄСПЛ

від 25 січня 2023 року у справі «Україна та Нідерланди проти Росії» також було підтверджено юрисдикцію на підставі здійснення рф ефективного контролю над тимчасово окупованими територіями Донецької та Луганської областей з 11 травня 2014 року³¹.

Потенційні позивачі повинні мати також на увазі, що 10 серпня 2023 року Верховна Рада України ухвалила Закон України № 3329-IX «Про припинення дії Угоди між Кабінетом Міністрів України і урядом російської федерації про заохочення та взаємний захист інвестицій»³², на підставі якого припинення дії ДІУ набуде чинності 27 січня 2025 року, тобто по закінченню поточного строку дії, за умови належного повідомлення рф про припинення дії угоди. Однак «відкладальне застереження» (англ. *sunset clause*) у статті 14(3) дозволяє інвесторам подавати позови щодо інвестицій, здійснених до цієї дати, ще протягом 10 років, тобто до 27 січня 2035 року³³.

Графік 2.13. Прямі інфраструктурні збитки об'єктам електроенергетики за два роки війни, млн дол. США

Джерело: Winston & Strawn LLP

³⁰ <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-222889>

³¹ <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-222889>, § 695.

³² <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3329-20#Text>

³³ https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_101#Text, ст. 14.

WINSTON
& STRAWN
LLP

Winston & Strawn – провідна міжнародна юридична фірма, яка була заснована у 1853 році і налічує понад 900 юристів у 16 офісах у Європі, Азії, Північній Америці та Латинській Америці. Енергетична практика Winston, яка складається зі спеціалізованих юристів з глибокими знаннями та гострим відчуттям енергетичного ринку, надає повний спектр послуг широкому колу учасників енергетичного сектору. Winston має значний досвід консультування та представництва клієнтів у спорах в енергетичній сфері (нафта та газ, відновлювальна енергетика) в міжнародному арбітражі та національних судах різноманітних юрисдикцій. Партнер Марія Костицька в паризькому офісі очолює практику запобігання та вирішення спорів з фокусом на Україну, а також на Східну Європу, країни Балтії, Центральну Азію та Латинську Америку.

Виробники електроенергії зі схожими претензіями – тип галузі, географічне розташування, фактичні обставини, застосований договір, позовні вимоги, тощо, можуть розглянути можливість подання «колективних позовів» (англ. *mass claims*), щоб спільно вимагати компенсації збитків завданих війною та, таким чином, зменшити витрати на арбітраж і юридичне представництво. Існують сприятливі прецеденти для подання такого виду позовів саме українськими позивачами.

Для перспективного та подальшого інвестування в український енергетичний сектор, **забезпечення комплексного страхування воєнних ризиків** має вирішальне значення для сталого відновлення та розвитку ВДЕ, включно з вітроенергетичними проєктами:

- Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій, член Групи Світового банку, вже відіграло важливу роль у забезпеченні страхування саме політичних ризиків (англ. *political risk insurance*), надавши гарантії на суму понад 185 млн дол. США. Під час війни та післявоєнної відбудови MIGA підтримує приватний сектор, надаючи гарантії торговельного фінансування та допомогу міжнародним банкам, а після припинення воєнного стану планує розширити свої пропозиції, включно з гарантіями страхування політичних ризиків для реального сектору³⁴.

- Державний фонд США з міжнародного розвитку також відіграє важливу роль в даному питанні, вже підтримавши проєкти на суму 400 млн дол. США³⁵.
- Французькі та німецькі партнери, WriFrance Assurance Export³⁶ та схема гарантування інвестицій з Німеччини³⁷ надають страховий захист компаніям, що інвестують в Україну.
- ЄБРР у співпраці зі Сполученим Королівством очолює пілотний проєкт зі страхування воєнних ризиків, що підкреслює колективну прихильність до забезпечення стійкості та зростання проєктів у постконфліктних ситуаціях³⁸.

Питання відшкодування/компенсації завданих росією збитків об'єктам з ВДЕ є однією з умов забезпечення подальшого розвитку відновлюваної енергетики в Україні, оскільки дозволяє компаніям сектору «зеленої» енергетики відновити свої активи та забезпечити ефективне володіння своїм майном.

Безвідносно до того коли закінчиться війна проти України, процес подачі відповідних позовів можна починати вже зараз для того, щоб забезпечити ефективне післявоєнне відновлення сектору, а також його подальший широкомасштабний розвиток як до 2030 року, так і до 2050 року.

³⁴ <https://www.miga.org/migas-ukraine-response>

³⁵ <https://www.dfc.gov/media/press-releases/joint-statement-establishment-dfc-miga-consultative-group-political-risk>

³⁶ <https://www.kmu.gov.ua/news/yuliia-svyrydenko-frantsiia-strakhuvatyeme-vid-voiennykh-ryzykiv-svoi-kompanii-iaki-zatsikavleni-u-vidbudovi-ukrainy>

³⁷ <https://www.investitionsгарантиен.de/>

³⁸ <https://www.kmu.gov.ua/news/velykobrytaniia-pratsiuvatyme-razom-z-iebr-над-проєктом-страхування-воєнныkh-ryzykiv-v-ukraini>

КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ ВІТРОВОЇ ЕНЕРГЕТИКИ ДО 2030 РОКУ. НА ШЛЯХУ ДО ВІТРОЕНЕРГЕТИЧНОГО МАЙБУТНЬОГО

Відповідно до стратегії Уряду України, вітроенергетика повинна стати одним із ключових елементів післявоєнного відновлення української економіки. Реалізація задекларованих амбітних цілей з будівництва десятків гігават нових потужностей вимагатиме залучення десятків мільярдів євро інвестицій від міжнародних та українських фінансових установ, долучення нових команд девелоперів, а також – міжнародних гравців, що володіють досвідом реалізації масштабних проєктів.

При цьому, більшість вітропроєктів, які розвиваються сьогодні в Україні, стикаються із неможливістю отримання фінансування з причин, які вимагають якнайшвидшого врегулювання, а саме: непрозорим та зарегульованим ринком, результатом чого є накопичені борги; неефективним та складно прогнозованим регулюванням, що веде до збільшення кількості спорів між гравцями ринку; відсутністю «зелених» аукціонів, за допомогою яких приватні компанії могли б надавати фінансовим установам гарантії мінімального викупу згенерованої електроенергії; та недосконалою процедурою приєднання до мережі, згідно якої існуючий строк технічних умов на приєднання є недостатнім для розвитку нових проєктів.

З огляду на згадані виклики, УВЕА розробила концепцію основних реформ, що мають відбутись на ринку для забезпечення можливості подальшого розвитку вітроенергетичної галузі в Україні:

- **Забезпечення прозорості, конкуренції та відсутності боргів на ринку електричної енергії.** Мова йде про відмову від механізмів «ручного» регулювання, а також – економічно необґрунтованих тарифів на електричну енергію для населення, що повинні бути замінені адресними субсидіями окремим категоріям вразливих споживачів.
- **Відмова від непрозорого стимулювання та підтримки виключно державних генеруючих компаній атомної та великої гідроенергетики.** Будь-яке стимулювання повинно надаватися на конкурсних умовах з урахуванням стандартів допустимості державної допомоги, передбачених національним законодавством України та нормативно-правовими актами ЄС.
- **Підвищення інституційної спроможності НКРЕКП та Антимонопольного Комітету України для якісної роботи із регулювання, нагляду та розслідування зловживань на ринку електричної енергії.** Будь-які практики державних органів, що суперечать чинному законодавству або визначаються судами неправомірними, повинні негайно припинятися, наслідки – усунуватися, а шкода, завдана бізнесу – відшкодуватися.

- **Забезпечення механізмів підтримки вітроенергетичних проєктів на рівні, не менш привабливого, ніж у країнах ЄС.** Мова йде про проведення аукціонів на право укладення контрактів на різницю із механізмом feed-in-premium, що гарантує викуп електричної енергії новими проєктами на строк не менше 15 років.
- **Запровадження системи гарантій від політичних ризиків.** Це включає закріплення в законодавстві стабільних регуляторних та фіскальних умов для вітроенергетичних проєктів, а також – утримання від ретроспективних змін щодо існуючих проєктів.
- **Забезпечення максимально простих та прозорих механізмів девелопменту проєктів** відповідно до режиму найбільшого сприяння та «переважаючого суспільного інтересу». Слід визнати на державному рівні, що розвиток вітроенергетики є пріоритетним публічним інтересом, а отже, дозвільні процедури, що стосуються відведення земельних ділянок, здійснення ОВД, розробки і узгодження містобудівної документації, а також приєднання до мережі повинні бути максимально спрощені.
- **Забезпечення стабільності технічних рішень приєднання до мереж, що, зокрема, є важливим фактором для прозорості капітальних витрат (CAPEX) проєктів вітроенергетики.** Гарантії підключення проєктів до мереж та їх незмінність від початку девелопменту до експлуатації допомагають забезпечити стабільність інвестицій та відкритість для потенційних інвесторів. Тому, УВЕА вважає за доцільне розглянути інструменти для продовження строку дії технічних умов на приєднання до електричних мереж на строк, достатній для повноцінного девелопменту та будівництва ВЕС. Водночас, слід забезпечити наявність належних бар'єрів для появи «паперових» проєктів, що блокують доступні потужності для добросовісних інвесторів.

Аналізуючи публічні заяви влади щодо планів роботи і розвитку сектору енергетики на 2024 рік, стає зрозуміло, що реформування ринку відновлюваної енергетики буде продовжуватись і надалі. Така стратегія є правильною, оскільки в умовах невизначеної тривалості воєнного стану в Україні, відкладання здійснення даних реформ на післявоєнний період зробить український ринок менш конкурентоспроможним, адже за цей час більших обертів наберуть ринки сусідніх країн, з якими Україна вже конкурує за фінансування і проєкти.

Незважаючи на те, що наразі все ж складно робити чіткі прогнози з подальшого розвитку вітроенергетичного сектору України навіть на найближчі декілька років, як це робила УВЕА до повномасштабної війни, проте подальше розгортання вітроенергетичних технологій в країні вже

неможливо зупинити. Саме тому це стимулює вітроенергетичні компанії продовжувати розробляти і будувати нові проєкти. Зокрема, протягом наступних років очікується будівництво: II черги Тилігульської ВЕС та Полтавської ВЕС.

ПРОДОВЖЕННЯ БУДІВНИЦТВА 500 МВТ ТИЛІГУЛЬСЬКОЇ ВЕС

Гарною новиною минулого року стало підписання Меморандуму про взаєморозуміння щодо завершення будівництва Тилігульської ВЕС в Україні між групою компаній ДТЕК та данським виробником вітрових турбін Vestas у присутності Єврокомісарки з енергетики Кадрі Сімсон та Міністра енергетики України Германа Галущенко. Відповідно до Меморандуму, Vestas готовий поставити вітрові турбіни в Україну для остаточної реалізації проєкту.

II черга Тилігульської ВЕС буде складатись з 64 ВЕУ з одиничною потужністю по 6 МВт кожна. Таким чином, загальна потужність другої черги складе 384 МВт. Будівництво ВЕС заплановано на 2024-2025 роки. Поступове підключення до мережі змонтованих віротурбін очікується вже з кінця 2024 року.

Інвестиції у II чергу Тилігульської ВЕС складуть 450 млн євро, що будуть забезпечені з власних коштів компанії та кредитного фінансування від передових західних банків під державні гарантії.

Після введення в експлуатацію II черги, 500 МВт Тилігульська ВЕС буде здатна виробляти близько 1,7 ТВт-год електроенергії щороку, чого достатньо для покриття потреб близько 900 тис домогосподарств. Очікується, що проєкт дозволить щорічно скорочувати викиди CO₂ на 1,7 млн тонн.

Майбутня 500 МВт ВЕС, будівництво якої підтримується Європейською комісією та урядом України, має стати найбільшою у Східній Європі з загальним об'ємом інвестицій у понад 650 млн євро.

МАЙБУТНЯ ВЕС У ПОЛТАВІ

У 2023 році був аносований ще один вітроенергетичний проєкт компанії ДТЕК ВДЕ – 650 МВт Полтавська ВЕС, передпроєктні роботи по якому вже розпочались і триватимуть, за повідомлен-

Андрій Конеченков
Голова Правління
ГС «УВЕА»

Підписання Меморандуму щодо добудови Тилігульської ВЕС саме в рамках всесвітньої кліматичної конференції COP28 свідчить про важливість вітроенергетики в боротьбі зі зміною клімату. Тилігульська ВЕС не лише забезпечить населення України екологічно чистою електроенергією, але й посилить стійкість нашої енергосистеми, а отже, й енергетичну безпеку та енергонезалежність країни. УВЕА пишається досягненнями компаній-членів асоціації. Ми вдячні ДТЕК ВДЕ і Vestas за їх суттєвий внесок до перетворення України в хаб «зеленої» енергетики

ням компанії, до травня 2024 року. тип і одинична потужність ВЕУ для майбутньої Полтавської ВЕС будуть повідомлені компанією за результатами попереднього проєктування. Проте вже відомо, що для цієї станції ДТЕК планує використовувати ВЕУ одиничною потужністю 6 МВт.

26 жовтня 2023 року було підписано тристоронній договір з виконавчим комітетом відповідної міської ради та спеціалізованою сертифікованою організацією на виконання комплексу робіт з просторового планування. Очікується, що будівництво станції розпочнеться у 2025 році.

ПОДАЛЬШІ ПЛАНИ РОЗВИТКУ КОМПАНІЇ ELEMENTUM ENERGY

Станом на початок 2024 року, в компанії більше 200 МВт нових вітропроєктів знаходяться на активній стадії девелопменту і найближчі роки Elementum Energy планує присвятити доведенню цих проєктів до стадії «готовності до будівництва», а також їх реалізації у середньостроковій перспективі. Також протягом 2024 року і наступних років, команда компанії буде активно займатись дослідженням можливостей страхування воєнних ризиків за рахунок міжнародних страхових агенцій, а також вести роботу над питанням потенційного залучення фінансування на нові проєкти.

ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ В СФЕРІ ВІТРОЕНЕРГЕТИКИ

3.1. КЛЮЧОВІ ЗАКОНОДАВЧІ ЗМІНИ 2023

Одним з нагальних питань в законодавчому полі сектору відновлюваної енергетики у 2023 році було регуляторне схвалення продовження строків дії технічних умов на приєднання генеруючих потужностей та продовження строків дії договорів із ГарПоком щодо продажу електроенергії за «зеленим» тарифом для об'єктів генерації, будівництво яких було перервано повномасштабним російським вторгненням в Україну. Крім того, наприкінці 2022 року ринок ВДЕ очікував, що у 2023 році буде врегульовано проблему заборгованості перед виробниками електроенергії з ВДЕ, впроваджений механізм гарантій походження, прийнятий довгоочікуваний Закон про REMIT, здійснена подальша лібералізація ринку (*зняття граничних цін*), впроваджено та/або вдосконалено ринкові механізми стимулювання вітроенергетики тощо. Проте, лише частина законодавчих ініціатив, пов'язаних з вирішенням вищенаведених питань, була реалізована на практиці. Деякі ж питання все ще залишаються невирішеними, а над деякими – триває активна робота.

ПРОДОВЖЕННЯ ТЕРМІНУ ДІЇ УМОВ НА ПРИЄДНАННЯ ВЕС

У зв'язку з повномасштабним вторгненням росії в Україну значна кількість проєктів вітроелектростанцій була призупинена – частина з них опинилася на окупованій території, а частина зіткнулася з наслідками, спричиненими війною. Згідно із законодавством, станом на 24 лютого 2022 року, для збереження технічної схеми приєднання до мережі, вітроенергетичні проєкти мали бути введені в експлуатацію до 31 грудня 2022 року. Таким чином, проєкти, призупинені через вторгнення, опинилися під загрозою втрати узгодженої схеми приєднання до мережі та її вартості.

З метою усунення цього ризику до **Закону України № 3141-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання зловживанням на оптових енергетичних ринках»³⁹** (вищезгаданий Закон про REMIT) було включено положення про продовження терміну приєднання ВЕС до мережі до 31 грудня 2024 року.

Ухвалений 10 червня 2023 року Закон про REMIT набрав чинності 2 липня 2023 року. Це дозволило зберегти раніше узгоджені схеми приєднання до електромережі для зупинених проєктів. Описані положення мають зворотню дію та застосовуються з 1 листопада 2022 року.

Згодом, 30 червня 2023 року було ухвалено **Закон України № 3220-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення та «зеленої» трансформації енергетичної системи України»⁴⁰** (далі – Закон № 3220-IX), який набув чинності 27 липня 2023 року, та деталізував механізм продовження терміну дії умов для приєднання. Замовникам надали можливість отримати продовження строку дії технічних умов на приєднання до електричних мереж за умови, що договір про приєднання до електричних мереж був чинним станом на 24 лютого 2022 року та у такого замовника були відсутні будь-які невиконані зобов'язання за таким договором, строк виконання яких настав до 24 лютого 2022 року. Для оформлення продовження строку, замовник та відповідний оператор мереж повинні укласти додаткову угоду до договору про приєднання до електричних мереж.

Закон № 3220-IX передбачає, що замовник може отримати відстрочку до 31 грудня 2024 року без зміни будь-яких умов договору про приєднання або до 31 грудня 2025 року за умови надання згоди на зміну плати за приєднання на справедливих умовах, при цьому нова плата за приєднання має бути визначена з дня, наступного за днем скасування або закінчення дії воєнного стану.

Запроваджені винятки не поширюються на замовників, об'єкти яких на момент укладення додаткової угоди знаходились на окупованій території. На практиці такі договори на приєднання до електричних мереж регулярно продовжуються на підставі положень про форс-мажорні обставини.

Крім того, Закон № 3220-IX передбачає:

- запровадження електронних торгових гарантій походження;
- перезавантаження схеми підтримки «зелених» аукціонів;

³⁹ <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/26136>

⁴⁰ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3220-20#Text>

- можливість перейти на механізм ринкової премії для виробників з ВДЕ, які працюють за «зеленим» тарифом;
- відновлення пошкодженої відновлюваної генерації зі збереженням «зеленого» тарифу;
- обмеження можливості збереження умов приєднання до електромережі для ВЕС, розташованих на окупованих територіях.

Детальніше положення Закону № 3220-IX проаналізовані у розділі 2.1.2 цього Огляду.

ПРОДОВЖЕННЯ ТЕРМІНУ ДІЇ «ЗЕЛЕНОГО» ТАРИФУ

Закон про REMIT продовжив термін дії «зеленого» тарифу для вітроенергетичних проєктів. Законодавство, що діяло до набрання чинності Законом про REMIT передбачало, що для отримання права на «зелений» тариф вітрова електростанція, щодо якої наявний укладений попередній договір купівлі-продажу електроенергії за «зеленим» тарифом з ДП «Гарантований покупець», повинна бути введена в експлуатацію протягом трьох років з дати укладення такого попереднього договору. В основному ці договори уклалися в період з червня по грудень 2019 року. Закон про REMIT продовжив термін дії умови отримання «зеленого» тарифу для введених в експлуатацію вітроенергетичних проєктів **на один рік (в залежності від дати підписання попереднього договору)**.

Крім того, Закон про REMIT зберіг той самий розмір «зеленого» тарифу для вітроенергетичних проєктів, введених в експлуатацію до 30 червня 2023 року, тоді як для ВЕС, введених в експлуатацію після 1 липня 2023 року, розмір «зеленого» тарифу був зменшений на 17,5%, до 7,46 євроцента/кВт-год. Прийнятий влітку Закон №3220-IX уточнив кінцевий строк отримання новими ВЕС права на «зелений» тариф, встановивши, що така можливість діє до **31 грудня 2023 року**.

Слід зазначити, що вищенаведений розмір «зеленого» тарифу буде застосовуватись також до незначної кількості проєктів, введених в експлуатацію після 31 грудня 2023 року, а саме до проєктів встановлена потужність яких є меншою або дорівнює 5 МВт, як це передбачено абзацом третім частини другої статті 9-1 та абзацом другим частини другої статті 9-3 Закону України «Про альтернативні джерела енергії».

НАДАННЯ ПРАВА ВИХОДУ ІЗ БАЛАНСУЮЧОЇ ГРУПИ ГАРПОКА

Ще у липні 2022 року було ухвалено Закон України №2479-IX «Про особливості регулювання відносин на ринку природного газу та у сфері тепlopостачання під час дії воєнного стану та подальшого відновлення їх функціонування»⁴¹, який вперше надав виробникам електричної енергії з ВДЕ за «зеленим» тарифом право тимчасово виходити з балансуючої групи ГарПока. Це зробило можливим ведення діяльності виробниками на ринкових умовах, зокрема, в частині продажу згенерованої електроенергії на різних сегментах ринку. Враховуючи динаміку розрахунків із виробниками за «зеленим» тарифом, вихід на ринок де-факто надав можливість виробникам з ВДЕ отримувати більше коштів за реалізовану електроенергію та, відповідно, покращити своє фінансове становище.

Проте, технічно можливим вихід на вільний ринок став тільки з **25 квітня 2023 року**, коли НКРЕКП прийняла **Постанову №758**⁴², якою внесла зміни до Постанови №641 від 26 квітня 2019 року і затвердила порядок входу та виходу суб'єктів господарювання, у тому числі об'єктів електроенергетики, яким встановлено «зелений» тариф, з балансуючої групи ГарПока. Іншими словами, Постанова встановила чіткі правила та порядок документального оформлення такого виходу або виключення генеруючих потужностей з балансуючої групи.

ПРИЙНЯТТЯ ПІДЗАКОННИХ АКТІВ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПОЛОЖЕНЬ ЗАКОНУ ПРО REMIT

Закон про REMIT також встановив зобов'язання для компаній, які організують торговельні операції, повідомляти про підозрілі операції на ринку.

На підставі цього Закону, **26 вересня 2023 року**, НКРЕКП прийняла **Постанову «Про затвердження Порядку розслідування зловживань на оптовому енергетичному ринку»**⁴³ (далі – *Порядок*). Відповідно до Порядку, НКРЕКП має право ініціювати відповідні розслідування за заявами заявників або самостійно, за наявності підстав, зокрема на основі аналізу ринкової поведінки учасника. Процес розслідування включає кілька етапів: попереднє розслідування, проведення слухань та винесення остаточного рішення. Слід зазначити, що учасники ринку зобов'язані активно співпрацювати з НКРЕКП під час розслідування та надавати всю необхідну інформацію щодо відповідної справи.

⁴¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2479-20#Text>

⁴² <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0758874-23#n3>

⁴³ <https://www.nerc.gov.ua/news/nkrekp-zatverdila-poryadok-rozsliduvannya-zlozhivan-na-optovomu-energetichnomu-rinku>

За результатами розслідування, НКРЕКП має приймати рішення щодо виявлених порушень, можливого застосування санкцій чи інших заходів відповідно до законодавства. У випадках, коли НКРЕКП не буде виявлено жодних порушень на ринку або ж буде недостатньо доказів цьому, розслідування може бути закрито. Рішення НКРЕКП за результатами розслідування можуть бути оскаржені в судовому порядку.

29 вересня 2023 року, НКРЕКП затвердила окремою Постановою також і **Порядок (методику) визначення розміру штрафів, які накладаються Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг**⁴⁴. Порядок визначає принципи, етапи та критерії визначення штрафів за зловживання на оптовому ринку енергоресурсів, зокрема характер, тривалість та тяжкість таких порушень, розмір завданої шкоди та розмір потенційного доходу, який можна було отримати в результаті відповідного зловживання.

04 жовтня 2023 року, НКРЕКП ухвалила **Постанову «Про затвердження Порядку реєстрації учасників оптового енергетичного ринку»**⁴⁵. Постанова визначила деталі процесу реєстрації та вимог до потенційних учасників оптового енергетичного ринку. Сфера застосування цієї Постанови охоплює широкий спектр учасників оптового ринку, включно з виробниками електроенергії, газодобувними підприємствами, операторами газосховищ, операторами систем транспортування та розподілу газу, операторами ринку, операторами систем передачі та розподілу електроенергії, операторами сховищ та установок LNG, а також трейдерами та великими споживачами електроенергії (*споживання яких досягає 600 ГВт·год на рік і більше*) і природного газу. Постанова передбачає створення публічного реєстру учасників оптового енергетичного ринку, доступ до якого можна отримати на офіційному веб-сайті НКРЕКП. Відкритість такого реєстру забезпечує прозорість ринку і процесів на ньому.

Постанова деталізує порядок реєстрації, згідно з яким суб'єкти, зацікавлені в оптовій торгівлі енергетичними продуктами, мають зареєструватися як учасники ринку перед укладенням будь-яких договорів. Слід зазначити, що така реєстрація є єдиною вимогою, незалежно від обсягу чи виду їх ринкової діяльності. Процедура реєстрації вимагає подання реєстраційної форми уповноваженим представником відповідного суб'єкта. Надалі форма підлягає перевірці НКРЕКП в частині правдивості та вичерпності наданої інформації, а також її відповідності встановленому порядку. Після успішного завершення процесу реєстрації, учаснику присвоюється код ECRB, а його дані вносяться до реєстру.

27 грудня 2023 року, НКРЕКП прийняла **Постанову №2626**, якою затверджується **Порядок розкриття інформації споживачам електричної енергії про джерела енергії, у загальній структурі балансу електричної енергії, придбаної електропостачальником та/або виробленої на його власних електроустановках**⁴⁶. Порядок встановлює вимоги щодо формування інформації про частку кожного джерела енергії в електричній енергії, придбаної електропостачальником та/або виробленої на його власних електроустановках, у тому числі з урахуванням гарантій походження електричної енергії, виробленої з ВДЕ (*за наявності*), а також про періодичність та строки розкриття такої інформації споживачам.

ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО КОДЕКСІВ СИСТЕМИ ПЕРЕДАЧІ, РОЗПОДІЛУ ТА КОМЕРЦІЙНОГО ОБЛІКУ

З метою створення технічних умов для функціонування механізму виробництва електроенергії активними споживачами та роботи агрегаторів, що передбачено Законом № 3220-IX, минулого року НКРЕКП було внесено ряд змін у Кодекс систем розподілу, Кодекс системи передачі та Кодекс комерційного обліку.

КОДЕКС	СТАТУС ПРОЄКТУ ЗАКОНУ
Кодекс систем розподілу	Постановою №2274 від 05 грудня 2023 року⁴⁷ Кодекс доповнено положеннями, якими, серед іншого, визначено, що: 1. До електричних мереж виробника електроенергії з ВДЕ (<i>СЕС, ВЕС, БіоЕС та мікро-, міні- і малі ГЕС</i>) мають право приєднуватися: • електроустановки власного споживання, які не пов'язані з виробництвом електроенергії, що розташовані на одній земельній ділянці чи земельних ділянках, що мають спільні між собою межі електричних мереж внутрішнього електрозабезпечення. • електроустановки пов'язаних осіб, що розташовані з ними на одній земельній ділянці чи земельних ділянках або мають спільні між собою межі (<i>за умови відсутності встановлених на об'єктах таких пов'язаних осіб генеруючих установок</i>).

⁴⁴ <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1800874-23#Text>

⁴⁵ <https://www.nerc.gov.ua/news/nkrekp-zatverdila-poryadok-reyestraciyi-uchasnikiv-optovogo-energetichnogo-rinku>

⁴⁶ <https://www.nerc.gov.ua/storage/app/uploads/public/658/c11/dee/658c11deeda8d947414484.pdf>

⁴⁷ <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2274874-23#n2>

	2. До електричних мереж виробника електроенергії, що здійснює її виробництво на когенераційних установках потужністю до 20 МВт мають право приєднуватися: • електроустановки власних об'єктів критичної інфраструктури мережами внутрішнього електрозабезпечення; • електроустановки об'єктів критичної інфраструктури інших суб'єктів господарювання за погодженням з органами місцевого самоврядування (за умови відсутності встановлених на таких об'єктах критичної інфраструктури генеруючих установок). 3. Організація комерційного обліку спожитої та виробленої електричної енергії здійснюється згідно з вимогами Кодексу комерційного обліку.
Кодекс системи передачі	1. Постановою №68 НКРЕКП від 17 січня 2023 року⁴⁸ Кодекс доповнено наступним: • на вимогу ОСП, системи постійного струму високої напруги (далі – ПСВН) повинні бути обладнані незалежним модулем керування для модуляції вихідної активної потужності перетворювальної підстанції у залежності від значення частоти у всіх точках підключення системи ПСВН для підтримки стабільної частоти енергосистеми. Принципи роботи, параметри та критерії активації цього регулятора частоти визначаються ОСП на етапі підключення електроустановок. Також врегульовано питання щодо експлуатації систем ПСВН. Приєднання (підключення) електроустановок замовників до електричних мереж виробників електроенергії, у випадках не передбачених Кодексом систем розподілу, заборонено. 2. Постановою НКРЕКП №1763 від 29 вересня 2023 року⁴⁹ затверджено зміни до Кодексу, якими передбачено, зокрема, оновлення порядків укладення договорів про надання послуг з передачі електричної енергії та договорів про надання послуг з диспетчерського (оперативно-технологічного) управління. 3. Постановою НКРЕКП №2649 від 29 грудня 2023 року⁵⁰ прийнято зміни до Кодексу, якими визначаються особливості приєднання (підключення) генеруючих установок споживача у власних електричних мережах та технічні вимоги до функціонування нового учасника ринку електричної енергії – агрегатора.
Кодекс комерційного обліку	Постановою НКРЕКП № 2276 від 05 грудня 2023 року⁵¹ до Кодексу внесено: • вимоги щодо особливостей організації комерційного обліку виробниками електроенергії з ВДЕ (СЕС, ВЕС, БіоЕС та мікро-, міні- і малі ГЕС) шляхом створення додаткових точок комерційного обліку (далі – ТКО) та об'єднання їх однією площадкою комерційного обліку (вимірювання) групи «а»; • вимоги щодо особливостей організації комерційного обліку на когенераційних установках потужністю до 20 МВт шляхом створення додаткових ТКО та об'єднання їх однією площадкою комерційного обліку (вимірювання) групи «а».

СТВОРЕННЯ ТЕХНІЧНИХ УМОВ ДЛЯ СТАБІЛЬНОГО ІМПОРТУ ТА ЕКСПОРТУ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ

12 вересня 2023 року, НКРЕКП затвердила правила розподілу пропускної спроможності міждержавних перетинів України з Польщею, Словаччиною та Угорщиною на добових аукціонах, які відбуватимуться на аукціонній платформі Joint Allocation Office (JAO)⁵². Цьому передувала домовленість, досягнута між ОСП України, Словаччини, Угорщини та Румунії, про запровадження скоординованої процедури розподілу пропускної спроможності міждержавних перетинів на базі платформи JAO у червні 2022 року. Згодом домовленість була підтримана і Польщею.

Того ж дня НКРЕКП прийняла рішення про розподіл 100% усієї доступної пропускної спроможності міждержавних перетинів зі Словаччиною на добових аукціонах і доручила ОСП України надати операторам Польщі, Угорщини та Словаччини пропозицію узгодити розподіл пропускної спроможності на щомісячних та річних аукціонах. Україна та Румунія домовилися, що 35% пропускної спроможності міждержавних перетинів можуть розподілятися на щорічних аукціонах, 35% – на щомісячних аукціонах і 30% – на добових аукціонах.

Правила добового розподілу пропускної спроможності для кордону Україна-Польща набули чинності 16 січня 2024 року. Про початок комер-

⁴⁸ <https://www.nerc.gov.ua/acts/pro-zatverdzhennya-zmin-do-kodeksu-sistemi-peredachi-13>

⁴⁹ https://zakononline.com.ua/documents/show/522670___760800

⁵⁰ <https://www.nerc.gov.ua/acts/pro-zatverdzhennya-zmin-do-kodeksu-sistemi-peredachi-16>

⁵¹ <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2276874-23#n2>

⁵² <https://expro.com.ua/novini/regulyator-pogodiv-pravila-rozpodlu-dlya-peretinu-z-slovachchinoyu-polscheyu-ta-ugorschinoyu>

ційних добових аукціонів для міждержавних перетинів Україна-Угорщина та Україна-Словаччина не повідомлялося минулого року.

27 жовтня 2023 року Кабінет Міністрів України Постановою № 1127⁵³ затвердив положення, яке надало можливість при відключеннях електричної енергії безперебійно працювати тим побутовим споживачам, у загальному обсязі споживання електричної енергії яких, у кожній розрахунковій годині, обсяг придбаної імпортованої електричної енергії становить не менше 30% протягом травня-вересня та 50% протягом жовтня-квітня.

Додатково, 28 листопада 2023 року Міністерство енергетики України повідомило про збільшення пропускних спроможностей для імпорту електроенергії з європейських країн з 1,2 ГВт до 1,7 ГВт з 1 грудня 2023 року.

РЕГУЛЮВАННЯ ТАРИФІВ ТА ЦІН НА РИНКУ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ

09 грудня 2023 НКРЕКП своєю Постановою №2322⁵⁴ затвердила наступні тарифи на передачу та диспетчеризацію у 2024 році:

- тариф на передачу – 528,57 грн за МВт-год (~13,31 євро);
- тариф на розподіл – 104,57 грн за МВт-год (~2,63 євро).

Постановою було вперше встановлено окремий тариф на передачу для «зеленої» електрометалургії – споживачів електроенергії, які: а) виробляють

сталь, і викиди вуглекислого газу яких не перевищують 250 кг на 1 тону продукції та б) виробляють сталь виключно електродуговим методом (для таких споживачів тариф на передачу становить 364,7 грн за МВт-год (~ 9,18 євро)). Пільговий тариф для «зеленої» електрометалургії може стати хорошим стимулом для фінансування розвитку вітрової енергетики з метою забезпечення стабільного постачання «зеленої» електроенергії.

ГРАНИЧНІ ЦІНИ

У відповідь на нестабільну ситуацію на ринку електроенергії, спричинену повномасштабним вторгненням росії в Україну, з лютого 2022 року НКРЕКП запровадила граничні ціни на РДН і ВДР. В результаті, граничні ціни почали перешкоджати розвитку ринку електроенергії і протягом 2023 року вони були двічі переглянуті: спочатку Постановою № 1126⁵⁵ від 27 червня 2023 року, яка була чинною до прийняття Постанови № 2099⁵⁶ від 09 листопада 2023 року, яка діє донині (розмір граничних цін вказаний в таблиці нижче).

ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Протягом 2023 року неодноразово вносились зміни до Постанови НКРЕКП №332 «Про забезпечення стабільного функціонування ринку електричної енергії, у тому числі фінансового стану учасників ринку електричної енергії на період дії в Україні воєнного стану» від 25 лютого 2022⁵⁷.

ГРАНИЧНІ ЦІНИ ДЛЯ РДН	ГРАНИЧНІ ЦІНИ ДЛЯ ВДР	ГРАНИЧНІ ЦІНИ ДЛЯ БР
з 00:00 до 07:00 та з 23:00 до 24:00 – 3000 грн (75,78 євро)/МВт-год;	з 00:00 та 07:00 та 23:00 до 24:00 – 3000 грн (75,78 євро)/МВт-год;	Максимальна гранична ціна: 125% від ціни РДН Мінімальна гранична ціна: 0,01 грн (0,00025 євро) за МВт-год
з 07:00 до 08:00 та з 11:00 до 17:00 – 5600 грн (141,45 євро)/МВт-год;	з 07:00 до 08:00 та з 11:00 до 17:00 – 5600 грн (141,45 євро)/МВт-год;	
з 08:00 до 11:00 – 6900 грн (181,86 євро)/МВт-год;	з 08:00 до 11:00 – 6900 грн (181,86 євро)/МВт-год;	
з 17:00 до 23:00 – 7500 грн (189, 44 євро)/МВт-год	з 17:00 до 23:00 – 7500 грн (189, 44 євро)/МВт-год;	
Мінімальна гранична ціна: 10,00 грн (0,25 євро)/МВт-год	Мінімальна гранична ціна: 10,00 грн (0,25 євро)/МВт-год	

⁵³ Постанова КМУ від 27.10.2023 р. № 1127 «Про затвердження Положення про особливості імпорту електричної енергії в умовах правового режиму воєнного стану в Україні» – Нормативні документи від VOVU

⁵⁴ Про встановлення тарифу на послуги з передачі електричної енергії НЕК «УКРЕНЕРГО» на 2024 рік | Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (nerc.gov.ua)

⁵⁵ <https://www.nerc.gov.ua/acts/pro-vstanovlennya-granichnih-cin-na-rinku-na-dobu-napereid-vnutrishnodobovomu-rinku-ta-balansuyuchomu-rinku>

⁵⁶ <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2099874-23#Text>

⁵⁷ <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0332874-22#Text>

18 років

на ринку

INTEGRITES – це юридична фірма повного циклу з офісами в Україні та Казахстані, представництвами в Німеччині та Великобританії.

1600+ клієнтів,серед яких компанії
зі списку Fortune 500 та МФО

INTEGRITES рекомендують для транскордонної роботи – супроводу інвестиційних угод, складних транзакцій, комплексного вирішення спорів, і для проєктів, що вимагають глибоких галузевих знань.

Climate Change Task Force у складі фірми комплексно супроводжує клієнтів, чії проєкти спрямовані на сталий розвиток бізнесу та країни в контексті енергетичного переходу та зелених технологій.

У 2021 році INTEGRITES стала фіналістом Financial Times Innovative Lawyers Awards Europe у категорії Sustainability & ESG – «Leadership for Climate Change Task Force».

НАША ЕКСПЕРТИЗА У ГАЛУЗІ ВДЕ

- **Розвиток проєктів greenfield** (вітер, сонце, біомаса та біогаз)
- **Земельні питання**
- **Підключення до електромережі**, включно з переговорами щодо укладення угод з операторами мережі
- **Отримання дозволів на будівництво**, висновків екологічної експертизи тощо
- **Фінансування проєктів**, включно з синдикованими кредитами, зеленими облігаціями, структурованим капіталом
- **Договори на будівництво**, зокрема, ЕРС за стандартами FIDIC
- **Введення в експлуатацію** готових генеруючих установок та частин високої напруги
- **Ліцензія на виробництво** та надання пільгового тарифу
- **Корпоративні РРА** та торгівля електроенергією (ринок на добу наперед, спотовий ринок, ринок балансування та допоміжних послуг)
- **Податкове та митне структурування**, застосування державних стимулів
- **Структурування захисту інвестицій**, включно з ризиками, пов'язаними із зеленим тарифом
- **Інвестиційний арбітраж** у справах щодо ВДЕ

3+ ГВту вітровій та сонячній
генерації**€ 3 млрд**

залучених інвестицій

ЕНЕРГЕТИКА

КЛЮЧОВІ ЕКСПЕРТИ**Д-р Олексій Фелів**

Керуючий партнер

Сергій Даців

Старший юрист

+380 44 391 38 53**info@integrites.com****www.integrites.com****ПІДПИШІТЬСЯ
НА НАШ
ДАЙДЖЕСТ**

вул. Добровольчих Батальйонів, 1, Київ, 01015

Зокрема, за рекомендаціями Антимонопольного комітету України, у Постанові передбачили можливість забезпечення фінансових зобов'язань учасників ринку за договорами про врегулювання небалансів електричної енергії шляхом надання грошової гарантії у розмірі не менше 50% від необхідного обсягу фінансової гарантії такого учасника на торговий день d , за умови забезпечення непокритого грошовою гарантією обсягу фінансової гарантії шляхом надання фінансової гарантії банку.

Крім того, протягом минулого року у дану Постанову вносились додатково наступні зміни:

- передбачення обов'язку, зокрема, для виробників електроенергії, які провадять господарську діяльність на ринку електричної енергії та забезпечують операційну безпеку функціонування ОЕС України, невідкладно надавати на запити НКРЕКП копії документів, пояснення та іншу інформацію, необхідну для виконання НКРЕКП своїх функцій та повноважень, у формі, обсягах та у строк, що визначені відповідними запитами НКРЕКП;
- виключення положення щодо використання ДП «Гарантований покупець» прогнозних обсягів відпуску та споживання електроенергії, надані продавцями та споживачами за «зеленим» тарифом, для визначення обсягів продажу електричної енергії на РДН;
- визначення порядку дій ОСП у ролі адміністратора розрахунків у випадку отримання таким ОСП інформації про накладення арешту на кошти, які знаходяться на банківському рахунку учасника ринку, зокрема, встановлення (1) обов'язку ОСП повідомити учасників ринку балансуєчої групи та її сторони відповідальної за баланс, до якої входить такий учасник ринку, щодо наявності інформації про арешт коштів та (2) необхідності здійснити перевірку щодо відповідності фінансової гарантії СВБ вимогам Постанови.
- надання ОСП можливості не застосовувати обмеження максимального обсягу продажу на підставі обґрунтованого (за даними Гідрометцентру) звернення виробника електричної енергії, що використовує гідроресурси, у період водопілля у разі збільшення прогнозного обсягу припливу води більше ніж на 400 м³/с у порівнянні з обсягом за $d-7$;
- неврахування обсягів небалансів електричної енергії, що виникли внаслідок аварійної ситуації, зокрема спричиненої бойовими діями, при розрахунку фінансової гарантії для виробників електричної енергії.

07 листопада 2023 року Президент України ввів у дію рішення РНБО «Щодо додаткових захо-

дів із посилення стійкості функціонування енергетичної системи та підготовки національної економіки до роботи в осінньо-зимовий період 2023/24 року»⁵⁸. Рішення зобов'язує Кабінет Міністрів України, Міністерство енергетики України, Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України, обласні адміністрації та Київську міську державну адміністрацію в конкретні строки здійснити певні заходи для посилення стійкості функціонування енергосистеми України.

Зокрема, Кабінету Міністрів України було доручено опрацювати питання:

- державного стимулювання будівництва об'єктів розподіленої генерації в територіальних громадах на підставі економічно обґрунтованих рішень;
- державної підтримки національних підприємств – виробників енергетичного обладнання та машинобудування з метою отримання ними дешевих кредитних коштів для подальшого розвитку, розширення номенклатури виробництва та працевлаштування населення;
- розширення державної цільової підтримки національних підприємств – виробників енергетичного обладнання та машинобудування, діяльність яких спрямована на імпортозаміщення та/або локалізацію виробництва в межах території України;
- запровадження мобільної генерації для забезпечення збільшення маневрових потужностей та покриття аварійної потреби в електропостачанні в окремих енерговузлах та районах; забезпечення підвищення рівня безпеки постачання електроенергії, включаючи формування резервів пересувних (авто) трансформаторів, розподільних пристроїв, накопичувачів енергії (аккумуляторів), пересувних електростанцій, зокрема парогазових;
- звільнення від оподаткування ввізним митом і ПДВ, на період дії воєнного стану та протягом шести місяців після його припинення, операцій з ввезення на митну територію України товарів та/або послуг, що надаються безоплатно або за фінансування Фондом енергетичної підтримки України Енергетичного Співтовариства як допомога суб'єктам господарювання, які здійснюють господарську діяльність на ринку електричної енергії (виробництво, передача, розподіл електричної енергії), для цілей відновлення, ремонту та інженерно-технічного захисту інфраструктури таких підприємств;
- як компенсувати постачальникам універсальних послуг на ринку електричної енергії втрати від зниження рівня розрахунків побутових споживачів, які знаходяться на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих росією, за період дії воєнного стану.

⁵⁸ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0041525-23#Text>

22 лютого 2023 року наказом Міністерства енергетики України, Фонду державного майна України №57/342⁵⁹ було затверджено **Методику визначення шкоди та збитків, завданих об'єктам енергетичної інфраструктури України внаслідок збройної агресії російської федерації**. Методика визначає механізм оцінки шкоди та збитків, завданих об'єктам енергетичної інфраструктури України внаслідок втрати, руйнування або пошкодження у зв'язку із російською збройною агресією. Механізми оцінки збитків та потреб у відновленні втрачених, знищених та пошкоджених об'єктів енергетичної інфраструктури розроблено на підставі національних та міжнародних стандартів оцінки, а також керівних принципів Світового банку щодо оцінки збитків та інших матеріалів, що розроблені організаціями, визнаними у світовому співтоваристві.

Минуло року продовжилось також формування правової бази регулювання питань функціонування та захисту об'єктів критичної інфраструктури, до яких також належать енергогенеруючі об'єкти.

Постановою Кабінету Міністрів України №415 від 28 квітня 2023 року⁶⁰ було затверджено порядок ведення Реєстру об'єктів критичної інфраструктури. На час воєнного стану та протягом 12 місяців після його припинення чи скасування доступ до інформації в реєстрі є обмеженим.

Окрім того, **04 серпня 2023 року**, Кабінет Міністрів України прийняв **Постанову №818**⁶¹, яка затверджує **Порядок розроблення та погодження паспорта безпеки на об'єкти критичної інфраструктури**. Цей документ визначає вимоги, які оператор критичної інфраструктури повинен виконувати при створенні паспорта безпеки для об'єкта критичної інфраструктури, а також механізм його затвердження відповідними органами у сфері захисту критичної інфраструктури.

19 вересня 2023 року Кабінет Міністрів України прийняв **Розпорядження №825-р**⁶², яким затвердив **Національний план захисту та забезпечення безпеки та стійкості критичної інфраструктури**. План передбачає перелік заходів, строк їх виконання та відповідальні органи, а також такі стратегічні цілі як:

- правове регулювання діяльності суб'єктів захисту критичної інфраструктури;
- управління ризиками критичної інфраструктури;

- створення системи координації суб'єктів національної системи захисту критичної інфраструктури;
- налагодження міжнародної співпраці.

Минулого року зазнав істотних змін Тимчасовий порядок приєднання електроустановок до системи розподілу у період дії в Україні воєнного стану, який вперше було затверджено ще 26 березня 2022 (*далі – Тимчасовий порядок*). Внаслідок низки оновлень, в Тимчасовому порядку було відновлено стандартні та нестандартні приєднання до електромереж з 1 січня 2024 року. **02 травня 2023 року**, НКРЕКП своєю **Постановою №810**⁶³ передбачила, що тимчасова зміна технічних параметрів електроустановок замовників відтепер здійснюється шляхом надання послуги з тимчасового приєднання і на підставі договору про тимчасове приєднання, що укладається між замовником послуги з тимчасового приєднання та ОСР.

У такому випадку, плата за тимчасове приєднання розраховується згідно з договором про тимчасове приєднання на основі кошторису на виконання будівельно-монтажних робіт лінійної частини приєднання. У разі прийняття замовником рішення здійснити самостійно будівництво лінійної частини приєднання з обраною точкою приєднання, яка розташовується на межі земельної ділянки замовника (*на території цієї земельної ділянки*), а також у випадку відсутності необхідності здійснити будівництво лінійної частини приєднання, плата за тимчасове приєднання не нараховуватиметься.

Крім цього, Постанова доповнила Правила введення тимчасово приєднаних на період дії воєнного стану електроустановок у відповідність до вимог Кодексу систем розподілу такими положеннями:

- у разі неприведення у відповідність до вимог Кодексу систем розподілу тимчасово приєднаних електроустановок замовника внаслідок тимчасової зміни технічних параметрів, ОСР забезпечує приведення технічних параметрів приєднання електроустановок до початкових значень. У випадку будівництва лінійної частини приєднання, ОСР здійснює технічні заходи щодо відключення та фактичного від'єднання лінійної частини від електричних мереж без здійснення резервування потужності за таким об'єктом;
- у разі тимчасової зміни технічних параметрів, приведення тимчасово приєднаних установок у відповідність до вимог Кодексу систем розподілу здійснюється згідно із п. 8 або 9 цих Правил

⁵⁹ <https://document.vobu.ua/doc/19158>

⁶⁰ Про затвердження Порядку ведення Реєстру об'єктів критичної інфраструктури, включення таких об'єктів до Реєстру, доступу та надання інформації з нього | Кабінет Міністрів України (kmu.gov.ua)

⁶¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/818-2023-%D0%BF#Text>

⁶² <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/825-2023-%D1%80#Text>

⁶³ <https://www.nerc.gov.ua/acts/pro-vnesennya-zmin-do-postanovi-nkrekp-vid-26-bereznya-2022-roku-352-5>

з огляду на тип приєднання, згідно з вимогами Кодексу систем розподілу, якому на день укладення договору відповідає електроустановка замовника за своїми технічними характеристиками та/або місцем розташування, з урахуванням таких особливостей:

1. якщо внаслідок тимчасової зміни технічних параметрів відсутня необхідність будівництва (реконструкції) лінійної частини приєднання, то положення п. 8 або 9 цих Правил щодо передачі лінійної частини приєднання не застосовуються;
2. у випадку тимчасової зміни технічних параметрів електроустановок замовника внаслідок зміни ступеня напруги та/або зміни схеми живлення електроустановки (у тому числі з однофазної на трифазну) без зміни дозволеної до використання потужності, плата за надання замовнику послуги приведення тимчасово приєднаних електроустановок у відповідність до вимог Кодексу систем розподілу розраховується на основі проектно-кошторисної документації на виконання будівельно-монтажних робіт існуючих електричних мереж оператора системи розподілу (реконструкція, технічне переоснащення).

2023 РІК ВІДЗНАЧИВСЯ ТАКОЖ ВНЕСЕНИМИ ЗМІНАМИ ДО ПРАВИЛ РИНКУ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ

Постановою НКРЕКП № 109 від 17 січня 2023 року⁶⁴ було затверджено зміни, які, серед іншого, передбачили удосконалення положень щодо форм і змісту звітів постачальника послуг з балансування та сторони, відповідальної за баланс, а також щодо розрахунків коригування та виставлення рахунків за небаланси електричної енергії.

Постановою НКРЕКП № 390 від 28 лютого 2023 року⁶⁵ було затверджено зміни до Правил РДН та ВДР, визначено коло обставин, які є маніпулюванням на ринку електричної енергії, та уточнено наступне:

- адміністратор розрахунків здійснює спостереження за ринком електричної енергії з метою виявлення маніпулювання, у тому числі здійснює аналіз джерела походження електричної енергії;
- учасникам ринку електричної енергії забороняється здійснювати маніпулювання на ринку електричної енергії;
- у випадку виявлення дій або бездіяльності зі сторони учасника ринку, що містять ознаки маніпулювання, адміністратор розрахунків аналізує дані, отримані за результатами спостереження, та не пізніше 17:00 другого робочого дня від дня

виявлення ознак маніпулювання повідомляє про це НКРЕКП та відповідного учасника ринку із наданням результатів аналізу діяльності цього учасника;

- покладення на адміністратора розрахунків повноважень із здійснення спостереження та повідомлення НКРЕКП щодо наступних дій учасника ринку: (1) наявність в учасника ринку, який є стороною, відповідальною за баланс, крім виробників та гарантованого покупця, величини негативного небалансу в обсязі, що перевищує 15 % від сумарного обсягу купленої та імпортованої електричної енергії учасниками балансуючої групи за торговий день d , за оперативними даними комерційного обліку; (2) надання учасником ринку неправдивої інформації оператору системи передачі.

Постановою НКРЕКП №832 від 02 травня 2023 року⁶⁶ були уточнені наступні положення, що стосуються Правил ринку:

- закриття воріт для реєстрації обсягів електричної енергії за двосторонніми договорами, що відповідають розрахунковим періодам торгового дня, на електронній платформі відбуватиметься о 10:00 за один день до торгового дня ($d-1$);
- у випадку технічної необхідності або за наявності обставин, що унеможливають здійснення ОСП реєстрації двосторонніх договорів, закриття воріт для реєстрації обсягів електричної енергії за двосторонніми договорами, що відповідають розрахунковим періодам торгового дня, на електронній платформі може бути перенесено ОСП не пізніше 19:00 за один день до торгового дня ($d-1$);
- у разі перенесення часу закриття воріт для реєстрації обсягів електричної енергії за двосторонніми договорами ОСП до 10:00 оприлюднює відповідне повідомлення на власному вебсайті;
- у випадку виникнення позаштатної ситуації, а саме, якщо працездатність систем програмного забезпечення оператора ринку не буде відновлена для своєчасного проведення торгів на РДН, оператор зобов'язаний прийняти рішення про: а) перенесення часу закриття воріт РДН на інший, але не пізніше 21:00 години доби, що передувє добі постачання, якщо робота систем може бути відновлена до цього часу; б) скасування торгів на РДН на відповідну добу постачання, якщо робота систем не може бути відновлена до 21:00 години доби, що передувє добі постачання.

Постановою НКРЕКП № 1882 від 10 жовтня 2023 року⁶⁷ було визначено події та обставини, після настання яких учасник ринку втрачає статус

⁶⁴ <https://www.nerc.gov.ua/acts/pro-vnesennya-zmin-do-postanovi-nkrekp-vid-26-bereznia-2022-roku-352-5>

⁶⁵ <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0390874-23#n47>

⁶⁶ <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0832874-23#Text>

⁶⁷ https://zakononline.com.ua/documents/show/522346___760170

ЕНЕРГЕТИКА ТА ПРИРОДНІ РЕСУРСИ

LCF

LCF є постійним юридичним радником великих видобувних та енергетичних компаній, а також міжнародних організацій, що реалізують проєкти у сфері альтернативної енергетики, енергетичних ринків, вуглеводнів та інфраструктури.

Клієнти цінують нашу здатність розв'язувати нестандартні юридичні питання під час реалізації надскладних та високої вартості проєктів із залученням приватного капіталу.

Успішний досвід у сфері судових спорів з державними органами та регуляторами дозволяє виявити та зменшити ризики під час розробки алгоритмів проєктів, структурування угод, вирішення регуляторних та дозвільних питань.

ПОСЛУГИ

Юридичний супровід розробки і реалізації проєктів у енергетичній сфері

Due Diligence та структурування угод на енергетичних ринках

Консультації та супровід регуляторних і дозвільних процедур

Забезпечення дотримання антимонопольного та конкурентного законодавства на енергетичних ринках

GR та представництво інтересів в ході розробки нормативно-правових актів

Судовий захист

КЛІЄНТИ

Elementum Energy

UDP Renewables

Capital Energy

SCATEC Solar

United Green

Finance Real

Holleman Ukraine

ІВАН БОНДАРЧУК
радник, керівник практики
енергетики та природних ресурсів

«Дефолтний» та передбачено, що заява-приєднання до договору про врегулювання небалансів електричної енергії повинна містити також інформацію щодо відкритих рахунків ескроу, підтверджену довідкою з банку про відкриття такого рахунку.

Постановою НКРЕКП №2277 від 05 грудня 2023 року⁶⁸ було визначено, що фінансові гарантії можуть забезпечуватись, зокрема, шляхом надання грошової гарантії за договором про врегулювання небалансів на рахунок ескроу ФГ – рахунку умовного зберігання, який відкривається учасником ринку для забезпечення фінансової гарантії за договором про врегулювання небалансів.

Постановою НКРЕКП №1579 від 29 серпня 2023 року⁶⁹ було передбачено відновлення дії Методики (порядку) формування плати за приєднання до системи передачі та системи розподілу та окремих положень Кодексу систем розподілу. Так, згідно зі змінами, було відновлено дію положень Кодексу систем розподілу, які регулюють, зокрема, питання щодо: особливостей надання послуг з приєднання, під час яких необхідне виконання вимог ОСР (на підставі тристоронніх договорів); реалізації права замовника бути замовником робіт з будівництва лінійної частини приєднання; механізму відшкодування коштів та сплати пені за порушення строків надання послуги з приєднання; особливостей приєднання електроустановок користувачів до малих систем розподілу; принципів розроблення технічних умов; порядку розроблення та погодження ОСР проєктно-кошторисної документації; вимог проведення будівельних робіт та прийняття електроустановок в експлуатацію; підключення електроустановок замовника до електричної мережі; особливостей приєднання електроустановок, що розташовані в охоронній зоні електричних мереж; порядку приєднання електроустановок замовника на території, що підлягає комплексній забудові.

Постановою НКРЕКП № 2232 від 29 листопада 2023 року⁷⁰, Порядок тимчасового приєднання був доповнений положеннями, відповідно до яких, приєднання установок зберігання енергії замовників здійснюється ОСР до 01 січня 2025 року без плати за приєднання потужності.

У разі приєднання установок зберігання енергії, ОСР має надати Замовнику рахунки на сплату за приєднання в такому порядку:

- рахунок у розмірі 50% складової плати за створення електричних мереж лінійної частини приєднання («під ключ»);

- рахунок у розмірі 90 % вартості лінійної частини приєднання (авансовий платіж) після погодження замовником із ОСР проєктної документації на лінійну частину приєднання та отримання технічного рішення про погодження проєктної документації. Здійснений замовником платіж 50% складової плати зараховується до суми авансового платежу. У разі, якщо сплаченої замовником вартості у розмірі 50% недостатньо для покриття розміру авансового платежу, ОСР має надати замовнику разом з технічним рішенням про погодження проєктної документації, додатковий рахунок на сплату відповідної різниці коштів, який має бути сплачений замовником впродовж 5 робочих днів з дня його отримання. У разі, якщо сплачена замовником вартість 50% перевищує розмір авансового платежу, ОСР має повернути замовнику надлишок сплачених ним коштів протягом 5 робочих днів;
- рахунок у розмірі 10% вартості лінійної частини приєднання до електричних мереж, як залишок вартості плати за приєднання, разом з повідомленням про надання послуги з приєднання, який сплачується замовником на поточний рахунок ОСР впродовж 5 робочих днів з дня, наступного за днем отримання повідомлення про надання послуги з приєднання.

З метою недопущення затримок надання послуги з приєднання, реалізація будівельно-монтажних робіт по таких заходах може бути розпочата ОСР до схвалення НКРЕКП інвестиційних проєктів. У такому випадку, ОСР має письмово звернутись до НКРЕКП зі зверненням щодо узгодження відповідних техніко-економічних показників проєктно-кошторисної документації, про результати розгляду якого НКРЕКП має повідомити ОСР протягом 7 робочих днів з дня отримання такого звернення.

Постановою НКРЕКП № 2648 від 29 грудня 2023 року⁷¹ було визначено, що з 1 січня 2024 року ОСР будуть надавати послуги зі стандартних та нестандартних приєднань до електричних мереж відповідно до Кодексу систем розподілу. Порядок тимчасового приєднання застосовуватиметься виключно до замовників, що звернулись із заявою про приєднання електроустановок, які використовуються для тимчасового розміщення переміщених (евакуйованих) осіб, та які розташовані на територіях, де можливі бойові дії і територіях активних бойових дій на яких функціонують державні електронні інформаційні ресурси.

⁶⁸ https://zakononline.com.ua/documents/show/523760___762793

⁶⁹ <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1579874-23#n3>

⁷⁰ <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2243874-23#Text>

⁷¹ <https://www.nerc.gov.ua/acts/pro-zatverdzhennya-zmin-do-postanovi-nkrekp-vid-26-berezhnya-2022-roku-352-3>

3.2. ОЧІКУВАНІ ЗМІНИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ПОЛЯ У СЕКТОРІ ВІТРОЕНЕРГЕТИКИ У 2024 РОЦІ

Минулого року також було опубліковано низку проєктів нормативно-правових актів в сфері ВДЕ, ухвалення та вступ в дію яких очікується у 2024 році та які можуть здійснити безпосередній вплив на функціонування і розвиток сектору вітрової енергетики.

27 грудня 2023 року на сайті Міністерства енергетики України було опубліковано **Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про ринок електричної енергії» щодо врегулювання питань забезпечення безпеки постачання електричної енергії»⁷²**, який розроблений з метою посилення контролю держави за дотриманням учасниками ринку електричної енергії (крім споживачів, що не належать до спеціальної групи споживачів) вимог нормативно-правових актів у сфері електроенергетики, зокрема, в частині забезпечення надійного (безперервного) та безпечного постачання електричної енергії споживачам.

Проектом Закону запропоновано внесення низки змін, зокрема, до Закону України «Про ринок електричної енергії» в частині конкретизації повноважень державних органів та визначення вимог щодо забезпечення державного нагляду (контролю) в галузі електроенергетики. Пропонується запровадити поняття допоміжної послуги із забезпечення гарантованої потужності, яка полягатиме у забезпеченні генеруючої потужності виробництва електричної енергії, яку виробник може гарантовано забезпечити за відповідною оперативною командою диспетчера цілодобово протягом року в межах граничного часу активації.

Пропонується наділити Міністерство енергетики України новими повноваженнями в частині:

- здійснення науково-технічної політики, розроблення і затвердження порядків, норм та правил в електроенергетичному комплексі;
- надання висновків та пропозицій до інвестиційних програм операторів систем розподілу в частині основних технічних напрямів розвитку систем розподілу;

- погодження планів розвитку ОСР на наступні п'ять років.

Також Проектом Закону передбачається розширення функцій державного енергетичного нагляду, зокрема, через надання Державній інспекції енергетичного нагляду повноважень видавати Міністерству енергетики України висновок щодо пріоритетності технічних рішень із розвитку систем розподілу, передбачених проєктами інвестиційних програм, планами розвитку операторів систем розподілу та результатами перевірок реконструкції і модернізації енергетичного обладнання електричних станцій та проведеного моніторингу безпеки постачання електричної енергії за дорученням центрального органу виконавчої влади, здійснених учасниками ринку.

Проектом Закону також пропонується дозволити НЕК «Укренерго» в період дії воєнного стану використовувати доходи від розподілу пропускної спроможності міждержавного перетину на будівництво нових міждержавних ліній електропередачі, за винятком коштів для оплати витрат на здійснення фінансово-господарської діяльності відповідно до рішення НКРЕКП, прийнятого за погодженням із Міністерством енергетики України. При цьому, перевага надаватиметься першочерговому погашенню заборгованості ОСР, що сформувалась на балансуєчому ринку.

Проектом Закону №9138⁷³ «Про проєкти національного інтересу у сфері енергетики», зареєстрованим у Верховній Раді України 22 березня 2023 року, передбачається:

- визначення понять «проєкти національного інтересу в сфері енергетики», «проєкти спільного інтересу Енергетичного Співтовариства» та «проєкти взаємного інтересу»;
- визначення порядку відбору вищезазначених проєктів, критеріїв їх відбору;
- визначення можливості та порядку транскордонного розподілу інвестиційних витрат для проєктів спільного інтересу Енергетичного Співтовариства

⁷² <https://www.mev.gov.ua/rehulyatornyy-akt/proyekt-zakonu-ukrayiny-pro-vnesennya-zmin-do-zakonu-ukrayiny-pro-rynok>

⁷³ <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/41623>

між країнами, з найбільш позитивним впливом від завершення (*реалізації*) таких проєктів;

- стимулювання таких проєктів та необхідність розробки посібника процедур для реалізації таких проєктів, з метою підвищення рівня їх привабливості для інвесторів;
- внесення змін до законодавчих актів, які дозволять забезпечити реалізацію проєктів національного інтересу у сфері енергетики відповідно до визначених проєктом акта процедур.

Для врегулювання ситуації із оплатою ГарПо-ком електроенергії виробленої об'єктами генерації з ВДЕ, які перебувають на тимчасово окупованих росією територіях і не працюють синхронно з ОЕС України, очікується розгляд кількох відповідних проєктів Законів України. Наприкінці серпня – на початку вересня 2023 року у Верховній Раді України було зареєстровано три таких законопроєкти:

1. Проєкт Закону №9629⁷⁴ про особливості здійснення розрахунків з виробниками за «зеленим» тарифом, генеруючі потужності яких знаходяться на тимчасово окупованих територіях, який визначає:

- створення реєстру об'єктів електроенергетики, що здійснюють виробництво електричної енергії з альтернативних джерел енергії (*крім доменного та коксівного газів, а з використанням гідроенергії – лише мікро-, міні- та малі гідроелектростанції*) та знаходяться або на територіях, де ведуться (*велися*) бойові дії, або на тимчасово окупованих росією територіях і не перебувають у синхронній роботі з ОЕС України;
- введення заборони для ДП «Гарантований покупець» здійснювати закупівлю електричної енергії, відпущеної об'єктами електроенергетики протягом часу їх знаходження у Реєстрі;
- необхідність розроблення ОСП у місячний строк та погодження з НКРЕКП Порядку ведення реєстру об'єктів електроенергетики, що здійснюють виробництво електричної енергії з альтернативних джерел енергії (*крім доменного та коксівного газів, а з використанням гідроенергії – лише мікро-, міні- та малі гідроелектростанції*) та знаходяться або на територіях, де ведуться (*велися*) бойові дії, або на тимчасово окупованих росією територіях і не перебувають у синхронній роботі з ОЕС України.

2. Альтернативний Проєкт Закону № 9629-1⁷⁵ про особливості діяльності з виробництва електроенергії на тимчасово окупованих територіях, за-

реєстрований у Верховній Раді України 1 вересня 2023 року, який передбачає:

- створення реєстру об'єктів електроенергетики, що здійснюють виробництво електричної енергії з альтернативних джерел енергії (*крім доменного та коксівного газів, а з використанням гідроенергії – лише мікро-, міні- та малі гідроелектростанції*) та знаходяться або на територіях, де ведуться (*велися*) бойові дії, або на тимчасово окупованих росією територіях і не перебувають у синхронній роботі з ОЕС України;
- введення заборони для ДП «Гарантований покупець» здійснювати закупівлю електричної енергії, відпущеної об'єктами електроенергетики, протягом часу їх знаходження у Реєстрі, а також у споживачів, електроустановки яких знаходяться або на територіях, де ведуться (*велися*) бойові дії, або на тимчасово окупованих росією територіях і не перебувають у синхронній роботі з ОЕС України;
- введення заборони для постачальників універсальних послуг здійснювати купівлю-продаж електроенергії, виробленої суб'єктами, електроустановки яких знаходяться або на територіях, де ведуться (*велися*) бойові дії, або на тимчасово окупованих росією територіях і не перебувають у синхронній роботі з ОЕС України;
- введення заборони купувати-продавати електроенергію на всіх сегментах ринку, яка вироблена об'єктами електроенергетики, які знаходяться або на територіях, де ведуться (*велися*) бойові дії, або на тимчасово окупованих росією територіях і не перебувають у синхронній роботі з ОЕС України;
- визначення умови призупинення розрахунків за кредитами, виданими виробникам на будівництво об'єктів альтернативної енергетики, що опинилися на тимчасово окупованих територіях та не здійснюють синхронну роботу з ОЕС України;
- необхідність розроблення ОСП у місячний строк Порядку ведення реєстру об'єктів електроенергетики, що здійснюють виробництво електричної енергії з альтернативних джерел енергії (*крім доменного та коксівного газів, а з використанням гідроенергії – лише мікро-, міні- та малі гідроелектростанції*) та знаходяться або на територіях, де ведуться (*велися*) бойові дії, або на тимчасово окупованих росією територіях і не перебувають у синхронній роботі з ОЕС України;
- визначення обов'язку НКРЕКП затвердити розроблений ОСП Порядок у тримісячний строк з дня його одержання.

⁷⁴ <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42560>

⁷⁵ <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42668>

3. Альтернативний Проєкт Закону № 9629-2⁷⁶ про особливості здійснення розрахунків з виробниками за «зеленим» тарифом, генеруючі потужності яких знаходяться на тимчасово окупованих територіях який передбачає:

- створення реєстру об'єктів електроенергетики, що здійснюють виробництво електричної енергії з альтернативних джерел енергії (крім доменного та коксівного газів, а з використанням гідроенергії – лише мікро-, міні- та малі гідроелектростанції) та знаходяться або на територіях, де ведуться (велися) бойові дії, або на тимчасово окупованих росією територіях і не перебувають у синхронній роботі з ОЕС України;
- введення заборони для ДП «Гарантований покупець» здійснювати закупівлю електричної енергії, відпущеної об'єктами електроенергетики, протягом часу їх знаходження у Реєстрі, а також у споживачів, електроустановки яких знаходяться або на територіях, де ведуться (велися) бойові дії, або на тимчасово окупованих росією територіях і не перебувають у синхронній роботі з ОЕС України;
- зарахування вже здійсненої оплати ДП «Гарантований покупець» за електричну енергію, вироблену на об'єктах електроенергетики, які знаходяться на територіях, де ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих росією територіях, в якості оплати електричної енергії за періодами, за якими існує заборгованість з найдавнішим строком виникнення;
- необхідність розроблення ОСП у двотижневий строк Реєстру об'єктів електроенергетики, що здійснюють виробництво електричної енергії з альтернативних джерел енергії (крім доменного та коксівного газів, а з використанням гідроенергії – лише мікро-, міні- та малі гідроелектростанції) знаходяться або на територіях, де ведуться (велися) бойові дії, або на тимчасово окупованих росією територіях; реєстру приватних домогосподарств, що здійснюють виробництво електричної енергії за «зеленим» тарифом, знаходяться на територіях, де ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих росією територіях; реєстру активних споживачів, що знаходяться на територіях, де ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих росією територіях.

Очікується у 2024 році також і прийняття низки Постанов.

Проєкт Постанови Кабінету Міністрів України «Про запровадження гарантій походження електричної енергії, виробленої з відновлюваних

джерел енергії»⁷⁷, який вперше був опублікований 08 листопада 2023 року і вдруге, після доопрацювання, 29 листопада 2023 року, який передбачає, що:

- виробники електричної енергії з ВДЕ, які не користуються підтримкою («зеленим» тарифом або правом на підтримку за результатами аукціонів), та споживачі (у тому числі активні споживачі) мають право зареєструватися в реєстрі гарантій походження електричної енергії;
- виробники електроенергії за «зеленим» тарифом або ті, які за результатами аукціонів набули право на підтримку, та споживачі, в тому числі активні, які укладатимуть договори з ГарПоком або постачальниками універсальних послуг, зобов'язані зареєструватися та підтримувати статус користувача реєстру протягом усього строку дії підтримки;
- реєстрація відбувається шляхом створення облікового запису користувача реєстру гарантій походження. Після завершення реєстрації користувача, останній має право зареєструвати генеруючу установку в реєстрі гарантій походження. В такому реєстрі можуть бути зареєстровані лише генеруючі потужності, що знаходяться на території України;
- гарантія походження на конкретний обсяг електричної енергії формується автоматично на підставі сертифікованих даних комерційного обліку, отриманих від адміністратора комерційного обліку, та видається на обсяг 1 МВт-год електричної енергії;
- гарантія походження діє протягом 12 календарних місяців з дати генерації обсягу електричної енергії, на який було видано таку гарантію походження, та може бути передана будь-якому іншому користувачу реєстру гарантій походження. Після закінчення 12-місячного строку, гарантія походження не підлягає подальшому обігу та може бути погашена (використана для підтвердження того, що товари, роботи чи послуги були вироблені/виконані/надані з використанням альтернативних джерел енергії або, що електрична енергія, спожита для власних потреб, була вироблена з альтернативних джерел) протягом 6 календарних місяців. Якщо гарантія походження електричної енергії не погашена протягом 18 календарних місяців з дати виробництва обсягу електричної енергії, на який було видано таку гарантію походження, ця гарантія анулюється;
- генеруючі установки, зареєстровані в реєстрі гарантій походження, та агреговані генеруючі установки підлягають плановій або позаплановій перевірці інформації, поданої для реєстрації.

⁷⁶ <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42720>

⁷⁷ <https://www.mev.gov.ua/rehulyatornyy-akt/proekt-postanovy-kabinetu-ministriv-ukrayiny-pro-zaprovadzhennya-haranti>

Проект Постанови НКРЕКП «Про внесення змін до деяких постанов Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг»⁷⁸, опублікований 15 серпня 2023 року, який передбачає:

- затвердження Типового договору про участь у балансуєчій групі ГарПока;
- затвердження нової редакції Порядку купівлі електричної енергії з альтернативних джерел енергії ГарПоком;
- затвердження нової редакції Типового договору купівлі-продажу електричної енергії за «зеленим» тарифом;
- визнання такою, що втратила чинність, Постанови НКРЕКП №2804 від 13 грудня 2019 року «Про затвердження Порядку продажу та обліку електричної енергії, виробленої споживачами, а також розрахунків за неї».

Проект Постанови НКРЕКП «Про затвердження Змін до деяких постанов НКРЕКП»⁷⁹, опублікований 3 листопада 2023 року, який передбачає, що:

- виробники електричної енергії з ВДЕ з підтримкою мають право перекласти фінансову відповідальність за небаланси по всіх або декількох одиницях відпуску, яким встановлено «зелений»

тариф або які за результатами аукціону набули право на підтримку, на ДП «Гарантований покупець», шляхом входження такого виробника або включення декількох одиниць відпуску ВДЕ з підтримкою до балансуєчій групи ГарПока;

- особливості фінансової відповідальності виробників електричної енергії з ВДЕ з підтримкою за небаланси одиниць відпуску, що включені до балансуєчій групи ГарПока, визначаються договором про участь у балансуєчій групі та Порядком купівлі електричної енергії, виробленої з альтернативних джерел енергії;
- включення одиниці відпуску до балансуєчій групи ГарПока – це передача фінансової відповідальності виробника електричної енергії з ВДЕ з підтримкою за небаланси одиниці відпуску, якій встановлено «зелений» тариф, ГарПоку шляхом укладання договору про участь у балансуєчій групі та договору купівлі-продажу електричної енергії за «зеленим» тарифом або укладання додаткової угоди до такого договору;
- включення одиниці відпуску ВДЕ з підтримкою до балансуєчій групи ГарПока, здійснюється шляхом укладання договору купівлі-продажу електричної енергії за «зеленим» тарифом щодо таких одиниць відпуску та договору про участь у балансуєчій групі ГарПока.

⁷⁸ <https://www.nerc.gov.ua/news/oprilyudnyuyetsya-proyekt-zmin-do-deyakh-postanov-nkrekp-shchodo-normativno-pravovih-aktiv-shcho-regulyuyut-diyalnist-garantovanogo-pokupcy-a-ta-kupivli-elektrichnoyi-energiyi-za-zelenim>

⁷⁹ <https://www.nerc.gov.ua/news/oprilyudnyuyetsya-proyekt-postanovi-zmini-do-deyakh-postanov-nkrekp-zmini-do-pravil-rinku-i-pravil-rinku-na-dobu-napered-ta-vnutrishnodobovogo-rinku>

IV

РІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УВЕА

4.1. КЛЮЧОВІ ДОСЯГНЕННЯ

На другий рік повномасштабного вторгнення росії в Україну, вітроенергетика зарекомендувала себе як один з головних інструментів для побудови енергетичної стійкості та незалежності країни, адже знищити чи пошкодити вітрову електростанцію ворогу набагато складніше ніж велику станцію на традиційному паливі.

Одним з пріоритетних напрямків діяльності асоціації стало донесення ідеї цінності вітроенергетичного сектору для нашої енергетичної незламності як до енергетичної спільноти в Україні, так і до міжнародних партнерів.

Протягом 2023 року, так само як і в 2022 році, УВЕА брала активну участь у законодавчому процесі, співпрацюючи з даного питання з іншими асоціаціями сектору ВДЕ – ЄУЕА, УАВЕ, АСЕУ. Так, протягом року у різні профільні державні структури – Міненерго, НКРЕКП, НЕК «Укренерго», ГарПок – було направлено 33 спільних листи від асоціації сектору ВДЕ з коментарями і пропозиціями до законодавчих актів. Співпрацювала УВЕА і з Комітетом з питань енергетики та житлово-комунальних послуг та Міністерством енергетики України, особливо в період розробки Закону про «зелену» трансформацію енергетичної системи України. Представники УВЕА брали участь у засіданнях Комітету, привертаючи увагу до нагальних питань галузі відновлюваної енергетики.

Особлива увага в минулому році приділялась асоціацією питанню інтеграції українського енергетичного ринку до європейського, а саме впровадженню європейських стандартів роботи оптового енергетичного ринку за допомогою регламенту REMIT. УВЕА разом з іншими асоціаціями сектору ВДЕ активно сприяла пришвидшеній імplementації положень Закону про REMIT.

У 2023 році також відбулись зміни і у складі Правління УВЕА, до якого увійшли – Іван Бондарчук, радник, керівник практики енергетики LCF Law Group, Олександр Подпругін, регіональний менеджер Notus Energy, та Ольга Рибачук, управляюча директорка Elementum Energy. Олександр Подпругін також був обраний заступником голови Правління УВЕА.

Традиційно, участь у галузевих міжнародних і національних заходах стала невід’ємною частиною діяльності УВЕА у минулому році. Питання вітроенергетики та її ролі у «зеленому» післявоєнному

відновленні України, децентралізація енергетики України, були в фокусі минулорічних заходів.

15 червня 2023 року у Києві та Дніпрі відбувся Форум «Жіноче лідерство для захисту довкілля і сталого розвитку» та вручення почесних відзнак «Green heart leader». Серед 100 жінок, які отримали почесну відзнаку були й представниці сектору вітроенергетики і члени УВЕА, а саме: **Наталія Гутаревич**, старша юристка Sayenko Kharenko, і **Галина Шмідт**, членкиня Правління УВЕА, віцепрезидентка WWEA. Ми пишаємося жіночим лідерством у секторі відновлюваної енергетики України і висловлюємо сподівання, що жінок, зайнятих у секторі вітрової енергетики, буде ставати все більше!

2023 рік також відзначився святкуванням 15-ої річниці роботи УВЕА. Заснована в далекому 2008 році, протягом усіх цих 15 років, асоціація завжди відстоювала просування вітроенергетичних технологій в нашій країні, захищаючи інтереси відновлюваної енергетики як на національному, так і на міжнародному рівнях. Сьогодні, **УВЕА об’єднує 82 компанії з 14 країн світу**, що працюють в різних сегментах вітроенергетичного ринку країни. Лише за минулий рік до асоціації доєдналось 18 нових компаній.

УВЕА готова продовжувати і надалі працювати на результат та на користь України, зокрема, для досягнення амбітних цілей, встановлених Національною енергетичною стратегією до 2050 року. Ми також сприятимемо тому, щоб післявоєнна енергосистема України базувалась саме на відновлюваних джерелах енергії з пріоритетною часткою вітрової енергетики.

Висловлюємо щирі подяку всім нашим членам та партнерам за активну та плідну роботу у 2023 році!

4.2. РОЗРАХУНКИ З ВИРОБНИКАМИ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ З ВДЕ

Питання розрахунків з виробниками електроенергії з ВДЕ було серед пріоритетних для УВЕА в 2023 році. Йому неодноразово було присвячено низку зустрічей з відповідними державними органами: НКРЕКП, НЕК «Укренерго» та ДП «Гарантований покупець». УВЕА також зверталась з офіційними листами до Президента України та Прем'єр-міністра України, в яких обґрунтовувала необхідність врегулювання даного питання для подальшого розвитку та інвестиційної привабливості галузі.

Минулого року УВЕА продовжувала також співпрацювати з Секретаріатом Енергетичного Співтовариства, в першу чергу, саме щодо вирішення проблеми накопичення заборгованості на ринку електроенергії України, і, зокрема, на ринку відновлюваної енергетики.

Після зустрічі з учасниками медіації 2020 року у секторі відновлюваної енергетики України, що відбулася 16 березня 2023 року в Києві, Секретаріат Енергетичного Співтовариства прийняв рішення розпочати процес постмедіації, спрямований на врегулювання поточних проблем, з якими стикається сектор ВДЕ України⁸⁰.

УВЕА разом з іншими профільними асоціаціями також зверталась до ЄБРР, МВФ, Світового Банку, IFC, Європейської Комісії, Секретаріату Енергетичного Співтовариства, USAID, та High-Level Advisory Group з запитом посприяти у фінансуванні НЕК «Укренерго» задля погашення існуючої заборгованості на ринку, а також обговорити шляхи зупинення утворення нової заборгованості між різними учасниками ринку електричної енергії, зокрема в рамках ПСО для ВДЕ та ПСО для населення.

Асоціація уважно слідкувала та надавала пропозиції щодо встановлення тарифу на передачу електроенергії НЕК «Укренерго» на 2024 рік.

Крім того, враховуючи валютні обмеження, запроваджені на ринку під час воєнного стану, УВЕА зверталась минулого року і до Національного банку України щодо надання можливості українським енергетичним компаніям здійснювати виплати їхнім міжнародним інвесторам та кредиторам. Захищаючи інтереси українських компаній сектору ВДЕ, УВЕА також окремо зверталась до АБ «Укргазбанк» стосовно збереження активів та розрахунків з виробниками з ВДЕ, чії генеруючі об'єкти залишаються на тимчасово окупованих територіях.

⁸⁰ <http://uwea.com.ua/ua/news/entry/energetichne-spvtovaristvo-rozpochina-proces-post-medac-v-ukran/>

4.3. ЗАХОДИ МІЖНАРОДНОГО РІВНЯ

Як для Уряду України, так і для УВЕА, важливим питанням залишається забезпечення «зеленого» відновлення і трансформації енергетичного сектору після завершення війни, якому було присвячено більшість минулорічних міжнародних заходів.

Окрім того, минулого року УВЕА увійшла до Робочої групи з енергетики, створеної в рамках програми Ukraine Facility, очолюваної Першою віце-прем'єр-міністеркою – Міністеркою економіки України Юлією Свириденко. Програма має створити фундамент для швидкого відновлення та розвитку української економіки на основі, зокрема, розробленого робочою групою Плану України щодо пріоритетних реформ та ключових кроків для забезпечення розвитку економіки, а також наближення вступу України до ЄС.

ВІТЕР І ВОДЕНЬ ДЛЯ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЕНЕРГЕТИКИ УКРАЇНИ⁸¹

Широкомасштабне, прискорене розгортання вітроенергетичних та інших «зелених» технологій, які мають лежати в основі післявоєнного відновлення української енергетики і економіки, на пряму залежить від чіткого і незмінного галузевого законодавства, скасування ручного регулювання ринку електричної енергії, і забезпечення його лібералізації та гнучкості. Сучасна вітроенергетична технологія, як наземна, так і офшорна, – це не лише

визнаний світом інструмент боротьби зі зміною клімату, а й основа енергетичної безпеки і незалежності.

Саме про це говорили учасники української сесії, яка відбулась 27 квітня 2023 року на полях найбільшої міжнародної події вітроенергетичної галузі Європи – WindEurope 2023. Виступаючи на сесії, члени Правління УВЕА Олександр Подпругін, Notus Energy, та Сергій Євтушенко, UDP Renewables, а також Максим Артеменко, Elementum Energy, поділилися своїм баченням подальшого розвитку вітроенергетичних проєктів, висвітлили сучасні перепони для впровадження цієї технології в Україні, а також запропонували шляхи їх вирішення. Модерував українську сесію член Правління УВЕА та радник LCF Law Firm Іван Бондарчук. В дискусії також взяла участь представниця ЄБРР Єдіта Новорита, яка підкреслила готовність і бажання банку відігравати центральну роль у відновленні країни, зокрема у фінансуванні вітроенергетичних проєктів.

Не оминули увагою спікери і питання водневої промисловості, а саме можливість використання енергії вітру для виробництва «зеленого» водню в Україні.

ЛАТВІЯ 2023: WINDWORKS. MOVING ENERGY⁸²

Найбільша в Латвії конференція вітроенергетичної галузі «WindWorks. Moving Energy», за три роки свого існування, перетворилася на найпомітніший

Егілс Левітс
Президент Латвійської
Республіки

Ми повинні спланувати, як зміцнити нашу енергетичну інфраструктуру, щоб збільшити частку відновлюваних джерел у нашій економіці. Ми повинні розглядати розвиток світового вітроенергетичного сектору як ширшу економічну можливість, якою ми можемо скористатися

⁸¹ <http://uwea.com.ua/ua/news/entry/vter-voden-dlya-pslyavonnogo-vdnovlennya-energetiki-ukrani/>

⁸² <https://uwea.com.ua/ru/news/entry/latvya-2023-windworks.-moving-energy/>

Андрій Конеченков
Голова Правління
ГС «УВЕА»

Спроби росії шантажувати Європу щодо постачання газу довели, що жодна країна сьогодні не буде в безпеці, поки не стане енергетично незалежною... Шлях до енергетичної незалежності базується на відновлюваних, «домашніх» джерелах енергії. Вітер відіграє важливу роль у нашій енергетичній безпеці та боротьбі зі зміною клімату. Вітроенергетика приносить демократію, незалежність і мир

захід такого роду в Балтійському регіоні. Політичні діячі і експерти з Латвії, Естонії, Норвегії, Великобританії, Данії та інших європейських країн зібрались в Ризі 19 квітня 2023 року, щоб знайти рішення для більш успішного і швидкого використання енергії вітру в країнах Балтії. Учасники конференції обговорили нову геополітичну реальність та міжнародне співробітництво у розбудові ефективної європейської енергетичної мережі. Конференція була організована Латвійською вітроенергетичною асоціацією, Естонською вітроенергетичною асоціацією та Посольством Данії в Ризі у співпраці з Латвійським агентством інвестицій та розвитку.

UKRAINE RECOVERY CONFERENCE 2023⁸³

21–22 червня 2023 року Велика Британія спільно з Україною провели у Лондоні міжнародну Конференцію з питань відновлення України (*далі – URC 2023*), яка стала продовженням циклу щорічних заходів. Попередня конференція пройшла в м. Лугано, Швейцарія.

URC 2023 була зосереджена на активізації міжнародної підтримки для економічного та соціального розвитку України та подальшого процесу відновлення від наслідків війни, у тому числі шляхом покриття екстрених потреб та залучення приватного сектору в процес відновлення.

Лідери, міністри і представники 59 держав, 32 міжнародних організацій та міжнародних фінансових організацій, понад 500 компаній та 130 організацій громадянського суспільства дискутували щодо того, як приватний сектор може відіграти провідну роль у відновленні України.

Представники УВЕА виступили під час сесії «Енергетичний сектор: Енергетичні системи для сталого відновлення». Перший заступник Голови Правління УВЕА Олександр Подпругін у своєму виступі представив потенціал і перспективи розвитку вітроенергетики, як наземного, так і морського базування.

⁸³ <https://uwea.com.ua/ru/news/entry/ukranska-vtroenergetichna-asocacya-pdpisala-ugodu-pro-spvpracu-z-renewable/>

УКРАЇНО-ПОЛЬСЬКИЙ КРУГЛИЙ СТІЛ НА PWEA 2023⁸⁴

Вже шостий рік поспіль невеличке польське місто Сероцьк на три дні стає центром великих дискусій про вітрову енергетику. Саме тут в червні проходить щорічна конференція PWEA, яка об'єднує ключових політиків, лідерів громадської думки, представників місцевої влади, вітроенергетичного бізнесу та екологічних асоціацій, засобів масової інформації та інших зацікавлених сторін. Для УВЕА це вже добра щорічна традиція долучатися до обговорень міжнародної співпраці Польщі та України у вітроенергетичному секторі.

Важливою подією заходу став україно-польський круглий стіл «Відновлення України та енергетичний перехід у Польщі», який пройшов 20 червня 2023 року. Учасники заходу – представники потужних українських вітроенергетичних компаній, міжнародних і польських фінансових інституцій говорили про роль ВДЕ, в першу чергу, вітроенергетики, у відновленні України та її енергетичного сектору. Про зацікавленість і плани IFC щодо підтримки приватних проєктів з вітроенергетики в Україні говорила Фуфан Чоу, менеджерка з питань інфраструктури та природних ресурсів, Європа та Південний Кавказ, IFC.

III КОНФЕРЕНЦІЯ З ЕНЕРГЕТИЧНОГО ПРАВА⁸⁵

14 вересня 2023 року у м. Варшава, Польща, відбулася друга частина III Конференції з енергетичного права, організована АПУ, за підтримки міжнародної юридичної фірми White & Case та за інформаційної підтримки УВЕА.

Цьогоріч УВЕА була представлена на конференції трьома експертами сектору вітроенергетики: Андрієм Конеченковим, головою Правління УВЕА, Іваном Бондарчуком, членом Правління УВЕА, радником, керівником практики енергетики та природних ресурсів LCF Law Group, Кирилом Костириєм, членом Ради Комітету з юридичних питань УВЕА, керівником юридичного відділу UDP Renewables.

Представники УВЕА провели панельну дискусію, присвячену інвестиційному потенціалу відновлюваної енергетики Центральної та Східної Європи, включно з питаннями залучення інвестицій у післявоєнне відновлення інфраструктури відновлюваної енергетики в Україні, трансформації енергетичного балансу Польщі та перспектив міжнародного фінансування вітрових та сонячних проєктів в Україні та Польщі.

МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ БІЗНЕСУ ПРИ ВІДНОВЛЕННІ УКРАЇНИ⁸⁶

З 21 по 22 вересня 2023 року в м. Вашингтон, округ Колумбія, США, за участі УВЕА відбулася дуже знакова конференція під назвою «Ведення бізнесу в Україні». Захід був організований CSIS – Центром стратегічних і міжнародних досліджень.

⁸⁴ <http://uwea.com.ua/ua/news/entry/ukrano-polskij-kruglij-stl-na-pwea-2023/>

⁸⁵ <http://uwea.com.ua/ua/news/entry/konferencya-z-energetichnogo-prava/>

⁸⁶ <http://uwea.com.ua/ua/news/entry/mozhliivost-bznesu-dlya-vidnovlennya-ukrani/>

Конференція надала можливість представникам українського приватного сектору та Уряду налагодити контакти з представниками транснаціональних компаній та міжнародних фінансових інституцій, познайомитись з представниками адміністрації Байдена та членами Конгресу США. Тематикою переговорів було відновлення України і посилення галузевої бізнес-співпраці, в тому числі, торговельних відносин із США та країнами-членами G7.

Учасники конференції обговорили також короткострокові дії по відновленню національної транспортної інфраструктури, енергетичного та аграрного секторів, а також потенціал залучення до цього процесу іноземних інвесторів. Ключовою метою діалогу стало визначення як нагальних, так і довгострокових інвестиційних потреб України, а також напрацювання спільних практичних рішень для вирішення наявних викликів в галузі.

REBUILD UKRAINE 2023: «ЕНЕРГІЯ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ»⁸⁷

14 та 15 листопада 2023 року у м. Варшава, Польща, за участі УВЕА пройшла Друга міжнародна виставка та конференція ReBuild Ukraine 2023

Андрій Конеченков
Голова Правління
ГС «УВЕА»

Відновлення енергетичної системи України неможливе без залучення інвестицій. Україна має створити прозорі, привабливі умови для західних інвесторів. Даний захід надав можливість зустрітись з багатьма провідними компаніями та організаціями, в першу чергу, країн ЄС, які налаштовані на активну участь у відбудові нашої країни

«Енергія для відновлення України» (англ. ReBuild Ukraine Powered by Energy), ініційована Міністерством енергетики України. Захід зібрав разом представників Уряду України та державних енергетичних компаній, державних і приватних гравців енергетичних ринків ЄС, США, та Канади. УВЕА мала власний стенд в рамках виставки і звертала увагу візитерів стенду на перспективи розвитку ВДЕ в Україні, та вітрової енергетики зокрема, як під час війни, так і після її завершення.

⁸⁷ <http://uwea.com.ua/ua/news/entry/uvea-na-rebuild-ukraine-2023-energiya-dlya-vdnovlennya-ukrani/>

4.4. ВЕБІНАРИ 2023

У 2023 році УВЕА продовжувала проводити вебінари, присвячені як загальним, так і практичним аспектам розвитку національної вітроенергетичної галузі, приділивши увагу двом ключовим питанням: виходу виробників електроенергії з енергії вітру на вільний ринок та, більш загальному, потенціалу подальшого розвитку вітрової енергетики в Україні, зокрема офшорної.

ПРОДАЖ «ЗЕЛеної» ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ НА ВІЛЬНОМУ РИНКУ⁸⁸

25 липня 2023 року УВЕА провела вебінар «Продаж зеленої електроенергії на вільному ринку». Захід, присвячений викликам, пов'язаним із торгівлею «зеленою» електроенергією на вільному ринку, надав можливість членам асоціації та іншим стейкхолдерам ринку ВДЕ почути експертну думку від трейдера електроенергії компанії KENK, яка з 2018 року працює на всіх сегментах електроенергетичного ринку України, та юридичної фірми Sayenko Kharenko щодо переваг та ризиків виходу виробників електроенергії з ВДЕ на вільний ринок електроенергії та особливостей співпраці з трейдерами.

ПРАВОВІ ТА ТЕХНІЧНІ ВИКЛИКИ ДЛЯ РОЗКРИТТЯ ВІТРОЕНЕРГЕТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ⁸⁹

11 грудня 2023 року, в рамках Програми Україно-данського енергетичного партнерства пройшов вебінар, присвячений правовим та технічним питанням розкриття вітроенергетичного потенціалу України. Захід був організований Міністерством енергетики України та Данським енергетичним агентством за підтримки УВЕА та АПУ.

З вітальним словом до присутніх звернувся заступник Міністра енергетики України Ярослав Демченко, який ще раз підтвердив незмінність намірів Уряду щодо перетворення України на енергетичний хаб Європи і досягнення вуглецевої нейтральності до 2050 року, в чому провідну роль відіграє саме вітроенергетична технологія.

Учасники вебінару ознайомились з попереднім техніко-економічним обґрунтуванням потенціалу офшорної вітроенергетики України, підготовленим фахівцями Данського технологічного університету (англ. DTU).

Андрій Конеченков, голова Правління УВЕА; та Іван Бондарчук, член Правління УВЕА, голова Комітету АПУ з питань енергетики, нафти та газу, радник LCF Law Group, виокремили головні положення Концепції розвитку вітроенергетики України до 2030 року, розробленої УВЕА.

⁸⁸ <http://uwea.com.ua/ua/news/entry/serya-vebnarv-uvea-2023-prodazh-zelenu-elektroenerg-na-vlnomu-rinku/>

⁸⁹ <http://uwea.com.ua/ua/news/entry/pravov-ta-tehnchn-vikliki-dlya-rozkrittya-vtroenergetichnogo-potencalu-ukra/>

100 GREEN

Українська платформа про зелені технології, зелену енергетику, де простими словами говорять про **найболючіші теми у сфері зеленої трансформації**.

Ми **об'єднуємо визнаних експертів міжнародного рівня**, які знають, що треба робити для досягнення цілей **100% RE**.

4.5. РОЗШИРЕННЯ ПАРТНЕРСТВА

2023 рік, як і всі попередні роки, став роком зміцнення наявного і налагодження нового партнерства для УВЕА. Ми цінуємо кожного існуючого і майбутнього партнера і висловлюємо сподівання на спільну реалізацію багатьох цінних для міжнародного та українського вітроенергетичного ринку проєктів.

включно з УВЕА, ACEУ, БАУ, Вітроенергетичною асоціацією Німеччини (англ. *Bundesverband WindEnergie e.V. (BWE)*), Сонячною асоціацією Німеччини (англ. *Bundesverband Solarwirtschaft e.V. (BSW)*) та Біогазовою асоціацією Німеччини (англ. *Fachverband Biogas e.V. (FvB)*). Меморандум про розуміння та співробітництво між асоціаціями відновлюваної

ОБ'ЄДНАННЯ НІМЕЦЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ АСОЦІАЦІЙ З ВДЕ⁹⁰

«Енергетичний перехід – забезпечення зеленого майбутнього» – саме під таким гаслом 28 і 29 березня 2023 року пройшов Берлінський енергетичний діалог (англ. *Berlin Energy Transition Dialogue*), який є одним із найбільших міжнародних дискусійних форумів зі зміни клімату.

За участі Міністра енергетики України Германа Галушенка на форумі було підписано два документи про співпрацю в енергетичній сфері між Україною та Німеччиною, а саме: Спільну декларацію щодо рамкового співробітництва між Міністерством енергетики України та Східним комітетом німецького бізнесу, а також Меморандум про розуміння та співробітництво між асоціаціями відновлюваної енергетики України та Німеччини, підписантами якого стали Global 100% RE Ukraine та Німецька федерація з відновлюваної енергетики (англ. *BEE – Bundesverband Erneuerbare Energie e.V.*),

енергетики України та Німеччини, спрямований на налагодження співпраці між українськими та німецькими асоціаціями відновлюваної енергетики, передачу знань та обмін досвідом щодо реалізації «зеленого» енергетичного переходу в Німеччині і Україні та впровадження технологій ВДЕ на місцевому рівні.

Олександр
Домбровський
Голова Правління
Global 100% RE Ukraine

В такий спосіб ми запустили не лише співпрацю між Global 100% RE Ukraine і Федерацією відновлюваної енергетики Німеччини, а й між широким колом передових галузевих асоціацій різного спрямування, що має стимулювати реальні дії на рівні обох держав

⁹⁰ <http://uwea.com.ua/ua/news/entry/obdnannya-nmeckih-ta-ukrainskih-asocacij-vde-spriyatime-zelenomu-energetichno/>

МЕМОРАНДУМ ПРО ВЗАЄМОРОЗУМІННЯ З COWI⁹¹

10 травня 2023 року міжнародна консалтингова група COWI та УВЕА підписали Меморандум про взаєморозуміння щодо співробітництва, спрямованого на розвиток «зеленої» енергетики в Україні, зокрема наземної та офшорної вітроенергетики.

Меморандум передбачає також спільний аналіз прогалин у галузевому законодавстві, розробку дорожньої карти з розвитку вітроенергетики та оцінку вітрового потенціалу.

МЕМОРАНДУМ ПРО СПІВПРАЦЮ З RENEWABLEUK⁹²

22 червня 2023 року, УВЕА підписала Меморандум про співпрацю з найбільшою асоціацією Великої Британії – RenewableUK. Підписання відбулось під час міжнародної конференції з віднов-

лення України, що проходила 21-22 червня 2023 року в м. Лондон, Велика Британія. Меморандум визначає відновлювану енергетику як основу для боротьби зі зміною клімату та досягнення сталого енергетичного майбутнього. Документ встановлює низку цілей для посилення співпраці між асоціаціями, сприяння економічного зростання й декарбонізації енергетичних секторів України та Великої Британії, а також забезпечення розвитку торгівлі між секторами відновлюваної енергетики країн-підписантів.

МЕМОРАНДУМ ПРО СПІВПРАЦЮ З ПРОЄКТОМ REBUILD UKRAINE POWERED BY ENERGY⁹³

В рамках раніше згаданої Другої міжнародної виставки та конференції ReBuild Ukraine 2023, що пройшла минулого року в Польщі, Андрій Коноченков, Голова Правління УВЕА, та Олена Кононенко, Голова міжнародного проєкту «ReBuild Ukraine powered by Energy», уклали Меморандум про співпрацю, спрямовану на стале зростання вітроенергетичного сектору та «зелену» відбудову енергетичної галузі України.

Олена Кононенко
Керівниця проєкту
ReBuild Ukraine

Партнерство з Українською вітроенергетичною асоціацією відіграє важливу роль у наших спільних цілях з впровадження зелених технологій та забезпечення сталого енергетичного майбутнього

Олександр Подпругін
заступник Голови
Правління ГС «УВЕА»

Через нашу співпрацю з RenewableUK ми робимо крок до використання потенціалу відновлюваної енергетики. Ця співпраця є особливо важливою для України як знак безперервної підтримки у боротьбі з російською агресією. Виклики, які стоять перед нашою країною та наші амбітні цілі сталого розвитку вимагають від України величезних зусиль та реальної технологічної та промислової співпраці з нашими справжніми партнерами

⁹¹ <http://uwea.com.ua/ua/news/entry/memorandum-pro-vzamorozumnyia-mzh-cowi-ta-uvea-schodo-spriyannya-vidnovlennyi/>

⁹² <http://uwea.com.ua/ua/news/entry/ukrainska-vtroenergetichna-asocacya-pdpisala-ugodu-pro-spvpracu-z-renewable/>

⁹³ <http://uwea.com.ua/ua/news/entry/rebuild-ukraine-powered-by-energy/>

4.6. ВОЛОНТЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

СОНЯЧНА ЕНЕРГІЯ ДОПОМАГАТИМЕ ІРПІНСЬКІЙ ГРОМАДІ⁹⁴

8 березня 2023 року дві автономні мобільні сонячні станції з накопичувачами електроенергії були передані місцевій громаді м. Ірпінь, що в Київській області: одна система експлуатується Козинецькою амбулаторією сімейної медицини в селі Козинці Бучанського району, а інша – Ірпінським ліцеєм інноваційних технологій «ІЛІТ».

Передача обладнання була здійснена в рамках кампанії #Renewables4Ukraine, ініційованої Всесвітньою вітроенергетичною асоціацією (WWEA) та Global 100% RE за партнерства з УВЕА, з метою збору пожертвувань у вигляді фінансів або технологічного обладнання для надання екстреної гуманітарної допомоги українському суспільству.

Надані сонячні системи є вже другим успішним випадком надання допомоги Україні. Вперше, а саме 26 грудня 2022 року, допомогу отримав Ірпінський міський центр первинної медико-санітарної допомоги у вигляді двох мобільних сонячних систем потужністю 3 кВт кожна.

У грудні 2022 року, фінська громадська організація EKOenergy ecolabel приєдналась до кампанії #Renewables4Ukraine. Саме завдяки їх щедрому пожертвуванню місцева громада м. Ірпеня отримала ще дві мобільні сонячні станції вже в березні 2023 року. Особливістю спільного проєкту EKOenergy-WWEA-УВЕА є те, що він не лише допомагає людям вирішувати енергетичні проблеми, а й несе просвітницьку мету, а саме демонструє на практиці переваги відновлюваних джерел енергії, на які так багата Україна, та вчить молодь їх використовувати.

Штефан Гзенгер
Генеральний секретар WWEA
Віце-голова
Global 100% RE

Хоча обладнання, яке ми можемо передати нашим друзям в Україні, є лише краплею в морі, враховуючи руйнування, спричинені російською армією, ми вважаємо, що ці сонячні установки є важливим знаком солідарності міжнародної спільноти з відновлюваної енергетики з народом України. Нехай ці пожертви допоможуть клініці піклуватися про своїх пацієнтів, а учням ліцею – здобувати навички, які так необхідні для гарного майбутнього України

⁹⁴ <http://uwea.com.ua/ua/news/entry/sonyachna-energiya-dopomogati-rpnsko-gromad/>

СКОРОЧЕННЯ, АБРЕВІАТУРИ

АБ Акціонерний банк	ООН Організація Об'єднаних Націй
АЕС Атомна електростанція	ОСП Оператор системи передач
АСЕУ Асоціація сонячної енергетики України	ОСР Оператор системи розподілу
АПУ Асоціації правників України	ПДВ Податок на додану вартість
АР Автономна республіка	ПСО Спецобов'язки на ринку електричної енергії
Ар Адміністратор розрахунку	РНБО Рада національної безпеки України
АТ Акціонерне товариство	РДН Ринок «на добу наперед»
БАУ Біоенергетична асоціація України	СЕС Сонячна електростанція
БіоЕС Електростанція, що генерує електроенергію з біомаси	СВБ Сторона відповідальної за баланс
ВВЕР Водо-водяний енергетичний реактор	ТВт Терават
ВДЕ Відновлювані джерела енергії	ТЕС Теплоелектростанція
ВДР Внутрішньодобовий ринок	ТОВ Товариство з обмеженою відповідальністю
ВЕС Вітрова електростанція	ТУ Технічні умови (на приєднання до електромережі)
ВЕУ Вітроенергетична установка	УАВЕ Українська асоціація відновлюваної енергетики
ВЕФ Всесвітній економічний форум	УВЕА Українська вітроенергетична асоціація
ВР(У) Верховна Рада (України)	УЗЕ Установа зберігання енергії
ГАЕС Гідроакumuлююча електростанція	ФГ Фінансова гарантія
ГВт Гігават	BASOFWED Чорноморська федерація з офшорної вітроенергетики (<i>Black Sea Offshore Wind Energy Federation</i>)
ГЕС Гідроелектростанція	CO₂ Діоксид вуглецю
ГС Громадська спілка	COP Конференція Сторін Рамкової Конвенції ООН зі Зміни Клімату
ГарПок ДП «Гарантований покупець»	COWI Данська організація з інженерно-архітектурного консалтингу
ГП Гарантія походження	ЕРС Контракт на інжиніринг, постачання і будівництво
Держенерго-ефективність Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України	ESG Критерії з екологічного, соціального і корпоративного управління
ДІУ Угода між Україною та Росією від 1998 року про заохочення та взаємний захист інвестицій	FIDIC Міжнародна федерація інженерів-консультантів
Україна-рф ДП Державне підприємство	GWEC Всесвітня вітроенергетична рада
дСЕС Сонячні установки для приватних домогосподарств	ENTSO-E Європейська мережа операторів системи передачі електроенергії (<i>European Network of Transmission System Operators for Electricity</i>)
ЕСУ Енергетична стратегія України	IFC Міжнародна фінансова корпорація
ЄБРР Європейський банк реконструкції та розвитку / EBRD	IRENA Міжнародне агентство з відновлюваних джерел енергії
ЄС Європейський Союз	LNG Liquefied natural gas
ЄСПЛ Європейський суд з прав людини	MIGA Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій
ЄУЕА Європейсько-українське енергетичне агентство	PPA Договір на купівлю – продаж електроенергії
ЗАЕС Запорізька атомна електростанція	prePPA Попередній договір на купівлю-продаж електроенергії
кВ Кіловольт	PWEA Польська вітроенергетична асоціація (<i>Polish Wind Energy Association</i>)
кВт Кіловат	REMIT Regulation o Wholesale Energy Market Integrity and Transparency
кВт-год Кіловат година	RenewableUK Асоціація з ВДЕ, Велика Британія
КМУ Кабінет Міністрів України	UNDP United Nations Development Programme
МАГАТЕ Міжнародне агентство з атомної енергії	WindEurope Вітроенергетична асоціація Європи
МВт Мегават	WWEA Всесвітня вітроенергетична асоціація (<i>World Wind Energy Association</i>)
МВФ Міжнародний валютний фонд	
мГЕС Мала гідроелектростанція	
МЕА Міжнародне енергетичне агентство / IEA	
Міненерго Міністерство енергетики України	
НАЕК Національна атомна енергогенеруюча компанія	
НЕК Національна енергетична компанія	
НКРЕКП Національна Комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики і комунальних послуг	
ОЕС Об'єднана енергетична система України	
ОЕСР Організація економічного співробітництва та розвитку	

ЧЛЕНИ УВЕА

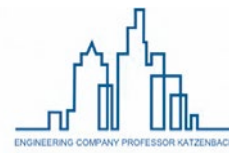
Vestas

FairWind

EMERGY

Invenergy

Ukrainian Wind Energy Agency-K is your reliable information partner
in the global wind industry

Українське вітроенергетичне агентство-К – Ваш надійний інформаційний
партнер у світовій вітроенергетичній промисловості

Ukrainian Wind Energy Agency

UWEA-K LLC

BC Lavrskiy
20, Lavrska str., off. 316
Kyiv, 01601, Ukraine
tel. +38050 2232996

Українське вітроенергетичне агентство

ТОВ УВЕА-К

БЦ «Лаврський»
Вулиця Лаврська, 20, оф. 316
Київ, 01601, Україна
тел. +38050 2232996

WindEnergy Hamburg

The global on & offshore event

24 ————— 27
September 2024

Driving the energy transition. *Together!*

The entire energy industry is facing major challenges. Be there when the global wind energy industry meets and presents its solutions for the future of renewable energies. Be inspired and make new valuable contacts. See you in Hamburg!

windenergyhamburg.com

Organised by:

Global Partner:

European Partner:

Partners:

